

การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการทอ้งเทียวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยว

นางสาววิชุดา สายสมุทร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR) are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THE PRESENTATION OF SUSTAINABLE TOURISM CONTENT IN TRAVEL MAGAZINES

Miss Vichuda Saisamut

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Communication Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน
นิตยสารท่องเที่ยว

โดย

นางสาววิชุดา สายสมุทร

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมลชาติประเสริฐ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมลชาติประเสริฐ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.ชาติรี ใต้ฟ้าพูล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมลชาติประเสริฐ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ กิติมา สุวรรณิ)

วิชุดา สายสมุทร: การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยว. (THE PRESENTATION OF SUSTAINABLE TOURISM CONTENT IN TRAVEL MAGAZINES) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ.ดร.ดวงกมลชาติประเสริฐ, 142 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และปัจจัยการสร้างเนื้อหาของกองบรรณาธิการของนิตยสาร อ.ส.ท. Nature Explorer และหนึ่งกรุง โดยแบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 3 วิธี ได้แก่ การศึกษาเนื้อหาที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคล ได้แก่ บรรณาธิการบริหาร กองบรรณาธิการและช่างภาพ

ผลการวิจัยพบว่า นิตยสารท่องเที่ยวให้น้ำหนักในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสนองต่อความพึงพอใจของผู้อ่าน ในการได้รับประสบการณ์อันสวยงามจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่ามากกว่าเนื้อหาการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและความสำคัญของความเป็นอยู่ของชุมชนผู้เป็นเจ้าของพื้นที่

การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่นำไปสู่การปฏิบัติของผู้อ่านตามทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน ผลการวิจัยพบเนื้อหาสนับสนุน ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมปริมาณมาก (Behavioral beliefs) คือความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แต่นำเสนอเนื้อหาสนับสนุน ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative beliefs) คือการให้ความสำคัญต่อบุคคลผู้สนับสนุนการทำพฤติกรรม และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (Control beliefs) คือเนื้อหาเกี่ยวกับเวลาและโอกาสที่เอื้อให้ผู้อ่านแสดงพฤติกรรมในปริมาณน้อย ทำให้กระบวนการรับรู้ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การทำพฤติกรรมไม่เกิดเป็นขั้นตอนที่สมบูรณ์

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาของกองบรรณาธิการประกอบด้วย การได้รับการสนับสนุนจากโฆษณา ความชำนาญของนักเขียนและช่างภาพ แหล่งข้อมูลมาจากสื่ออินเทอร์เน็ต ใต้บู๊ค หนังสือและสื่อบุคคล แต่ปัจจัยการเข้าใจนิตยสารท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกองบรรณาธิการซึ่งมีความแตกต่างกันไม่มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหา ส่วนปัจจัยภายนอกองค์กรคือกระแสสังคม แคมเปญท่องเที่ยวของททท. และความต้องการของผู้อ่าน

สาขาวิชา.....นิเทศศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....

ปีการศึกษา.....2556.....ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

548 48870 28: COMMUNICATION ARTS

KEYWORD: SUSTAINABLE TOURISM / TRAVEL MAGAZINES /

VICHUDA SAISAMUT: THE PRESENTATION OF SUSTAINABLE TOURISM

CONTENT IN TRAVEL MAGAZINES. ADVISOR: ASST. PROF. DUANG-KAMOL

CHARTPRASERT, Ph.D., 142 pp.

This research examines how travel magazines present content related to sustainable tourism by content analyzing three travel magazines: Osotho Nature Explorer and Nee Krung, and in-depth interviews with editors-in-chief and photographers of the three magazines. Sustainable tourism concept and theory of Planned Behavior are used as schemes to categorize the content.

Results indicate that the magazines put more emphasis on present sustainable tourism content to enhance tourists' experience by pre-exposing them to the beautiful scenery and to the local way of life of cultural attraction sites rather than creating awareness about sustainability of tourism sites and about the living condition of local people.

The content analysis based on theory of Planned behavior indicates that the presentation of sustainable tourism content is not in line with what suggested by the theory. Most of the content is in support of behavioral beliefs, but not much in support of normative beliefs or control beliefs.

Factors affecting the editors' choice of the content include the sponsorship, the professionalism of writers and photographers, and the availability of the sources of information such as internet, guidebook, textbook especially the person media, but the editor's understanding of sustainable tourism are not affecting the content. External factors include social climate, the campaign of TAT and readers' taste.

Department:..Communication Arts...Student's Signature:.....

Academic Year:.....2013..... Advisor's Signature:.....

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้ากราบขอบพระคุณ ผศ.ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ ผู้เป็นทั้งครูสอนในชั้นเรียน และที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ การได้นั่งเรียนกับครู นอกจากวิชาความรู้แล้ว เรื่องเล่าหรือเรื่องชวนหัวของครูยังให้มุมมองอันแตกต่างจากองศาที่เคยยึดติด ทั้งการมองผู้คน มองโลกอันยุ่งเหยิงไปนี้ ครูทำให้ศิษย์ได้เห็นมุมที่ต่างออกไป และมันไม่ได้เลวร้ายอย่างที่คิด รวมทั้งคำแนะนำที่ช่วยให้ความว่างแห่งของวิทยานิพนธ์เล่มนี้กลับเป็นรูปเป็นร่างขึ้นจนถึงขั้นตอนสุดท้าย

อ.ดร. ธาตรี ใต้ฟ้าพูล และรศ. กิติมา สุวสนธิ ในฐานะประธานกรรมการสอบและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองท่านที่ได้แนะนำข้อมูลเพิ่มเติม ช่วยให้เนื้อหาที่มีความแน่นหนักขึ้น

ขอบพระคุณครอบครัวสายสมุทร ป้า แม่ น้องและป้าอกตัวชน ที่ส่งกำลังใจและสนับสนุนการใช้ชีวิตอย่างอิสระมาโดยตลอด

อรณิชา วงศ์ศิริสิน เพื่อนร่วมชั้นเรียนหนึ่งเดียวในกลุ่มวิชาผลิตข่าว ที่กอดคอร่วมหัวจมท้ายกันมาตลอดสองปี ศุภฤกษ์ บุญสมภาร ที่ให้คำปรึกษาด้านตัวเลข และน้องแชมป์ ผู้ช่วยด้านการคำนวณ

กัลยาณมิตรผู้อยู่ห่างไกลด้วยระยะทาง แต่มิตรภาพไม่เคยห่าง ด้วยกำลังใจและคำทักทายที่รับรู้ได้ถึงความห่วงใยเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหำนำวิจัย.....	5
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.5 นิยามศัพท์.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 ที่มาของแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและสถานการณ์ในปัจจุบัน.....	8
2.2 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	11
2.3 ลักษณะการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน.....	12
2.4 ปัญหาและแนวทางแก้ไขการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	17
2.5 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบริบทของการสื่อสาร.....	21
2.6 ปัญหาการสื่อสารการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	22
2.7 แนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	23

2.8 ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน (Theory of Planned Behavior).....	24
2.9 แนวคิดเกี่ยวกับนิตยสาร.....	28
2.10 แนวคิดเกี่ยวกับนิตยสารท่องเที่ยว.....	33
2.11 แนวคิดการบรรณาธิกรณนิตยสาร.....	38
2.12 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	43
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	44
3.1 ประชากรในการวิจัย.....	44
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	47
3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	49
3.4 ความน่าเชื่อถือของข้อมูล.....	58
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
3.6 การนำเสนอข้อมูล.....	59
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	60
4.1 ผลการศึกษาการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏเกี่ยวกับการส่งเสริม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	60
4.3 ผลการศึกษาปัจจัยการสร้างเนื้อหาของกองบรรณาธิการจากการสัมภาษณ์.....	93
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	103
5.2 อภิปรายผล.....	115
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	126
รายการอ้างอิง.....	129
ภาคผนวก.....	134
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	142

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	สรุปปริมาณการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสาร.....	61
ตารางที่ 2	สรุปปริมาณและร้อยละประเภทคอลัมน์ที่พบเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนของนิตยสาร.....	77
ตารางที่ 3	สรุปปริมาณและร้อยละการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในโฆษณาเชิงบทความของนิตยสาร.....	84

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1	ขอบเขตของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	18
ภาพที่ 2	โมเดลทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน.....	25
ภาพที่ 3	แผนภูมิแสดงปริมาณการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยแบ่งเป็นต่างๆ ของนิตยสาร.....	62
ภาพที่ 4	ตัวอย่างภาพถ่ายที่นำเสนอวัฒนธรรมและวิถีชุมชน.....	82
ภาพที่ 5	ตัวอย่างภาพถ่ายเพื่อเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้นักท่องเที่ยว.....	83
ภาพที่ 6	แผนภูมิแสดงร้อยละของเนื้อหาที่สนับสนุนพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน.....	86

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่ปี 1990 เป็นต้นมา การท่องเที่ยวได้ก้าวสู่การเป็นระบบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างเต็มตัว ด้วยการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ เทคโนโลยีการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยว โดยเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก

ในขณะที่การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ส่งผลในทางบวกคือช่วยนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ช่วยเพิ่มประสบการณ์การเดินทางที่มีคุณค่า เกิดการเคลื่อนไหวของนักท่องเที่ยว และสร้างเม็ดเงินจำนวนมาก แต่ก็ได้ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวหลายด้าน โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของท้องถิ่นนั้นๆ จากบทความของ Sharpley (2009-2010: 3) กล่าวว่ารูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Mass Tourism เป็นการทำลายวิถีชุมชน ละลายวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับบทความในจุลสารวิชาการ อิเล็กทรอนิกส์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2551: ออนไลน์) ระบุว่า “แม้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะให้ผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจเป็นมูลค่าสูง และให้ประโยชน์แก่สังคมหลายด้าน แต่ขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็ว มุ่งเน้นแต่ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจระยะสั้น ขาดการควบคุมและการกำหนดทิศทางการพัฒนา ก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” โดยพบว่าแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในประเทศไทย มีสภาพเสื่อมโทรม เช่น การทำลายทรัพยากรเพื่อสร้างสิ่งปลูกสร้างเพื่อการท่องเที่ยว ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น สัตว์ป่าถูกรบกวนจากการท่องเที่ยว ส่วนปัญหาด้านวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชุมชนได้รับผลกระทบคือ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมของชุมชนท้องถิ่นจากความเป็นดั้งเดิมไปสู่รูปแบบใหม่วิถีการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่นถูกรบกวน และเกิดการทำลายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ส่วนผลกระทบต่อเศรษฐกิจ เกิดปัญหาการแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างผู้ประกอบการภายนอกและชุมชนท้องถิ่นเป็นต้น

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจึงได้เกิดมาตรการแก้ไข เมื่อครั้งมีการประชุมสุดยอดสิ่งแวดล้อมโลก หรือ “Earth Summit” เมื่อปี พ.ศ. 2535 ณ เมืองริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล หลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ผลักดันให้เกิดกระแสการพัฒนากการท่องเที่ยว 3 ประการ ประกอบด้วย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การตอบสนองขององค์ความรู้ของตลาดท่องเที่ยว และการพัฒนาบุคลากรที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว ซึ่งกระแสการพัฒนาทั้ง 3 ประการข้างต้น ได้ส่งผลต่อการปรับตัวของระบบการท่องเที่ยว ระบบการจัดการและการแสวงหาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและทดแทนการท่องเที่ยวตามประเพณีนิยม (Conventional Tourism) แบบเดิมๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา ดังนั้น จึงมีการเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ โดยมีชื่อเรียกอย่างหลากหลาย เช่น Green Tourism, Bio Tourism, Conservation Tourism, Responsible Tourism, Community Based Tourism และ Sustainable Tourism การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551: ออนไลน์)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเด็นสำคัญเช่น องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) กล่าวว่าต้องเป็นการพัฒนากการท่องเที่ยวที่สนองความจำเป็นของนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว พร้อมมีการปกป้องรักษาและจัดการทรัพยากรที่สามารถคงความเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้ในระยะยาว ส่วนการประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแบบยั่งยืน “GLOBE’ 90 Conference” เมื่อปี ค.ศ. 1990 ณ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา กล่าวว่าต้องมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆ ทรัพยากรท่องเที่ยวไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ส่วนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกล่าวว่าเป็นการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552)

นิตยสารท่องเที่ยวทำหน้าที่ในการเสนอเนื้อหาเพื่อเชิญชวนให้ผู้อ่านออกเดินทาง ด้วยการให้ข้อมูลที่มีประโยชน์และภาพสวยงาม แต่นิตยสารก็ยังมีปัญหาในการทำหน้าที่ดังกล่าวคือ ขาดการให้ข้อมูลด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตัวเป็นนักท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ จาก

สรุปรายงานการประชุม The Global E-Conference and Summer Speaker Series on The Role of Development Communication in Sustainable Tourism เมื่อปี 2006 (World Bank Development Communication Division, USAID และ UNWTO, 2006: ออนไลน์) พบว่าเนื้อหาในนิตยสารท่องเที่ยวนำเสนอเนื้อหาเฉพาะความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีได้กล่าวถึงความอ่อนไหวทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวที่ผู้ไปเยือนต้องตระหนัก และรับรู้ว่าการกระทำที่นักท่องเที่ยวกำลังทำนั้นอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนอันเปราะบางได้ ดังนั้นนิตยสารท่องเที่ยวต้องนำเสนอเนื้อหาเพื่อสร้างการรับรู้เรื่องพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว

เนื่องจากธุรกิจท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้นภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงให้การสนับสนุนด้วยการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และการบริการต่างๆ นิตยสารท่องเที่ยวจึงเป็นหนึ่งในช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลท่องเที่ยว ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาบทบาทของนิตยสารท่องเที่ยวในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการเกิดขึ้นของนิตยสารท่องเที่ยวไทยนั้น ระวีวรรณ ประกอบผล (2530: 189) ระบุไว้ในรายงานการวิจัยเรื่องนิตยสารไทยว่า นิตยสารท่องเที่ยวฉบับแรกของไทย ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2503 ในชื่อ อนุสาร อ.ส.ท. อันเป็นผลมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ หลังจากการเกิดขึ้นของอนุสาร อ.ส.ท. ก็มีนิตยสารท่องเที่ยวหลายฉบับอีกมากมาย โดยมีลักษณะเนื้อหาที่หลากหลาย ทั้งรูปภาพประกอบ การออกแบบ รูปเล่ม เพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกัน เช่น เพื่อนเดินทาง เที่ยวรอบโลก Trips Honeymoon and Travel Nature Explorer anywhere Voyage Postcard Travel Guide หรือ Barefoot เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรากฏนิตยสารท่องเที่ยวแจกฟรี (Free Copy) ซึ่งมีข้อได้เปรียบในเรื่องราคา ทว่าเนื้อหาสาระ รวมถึงการออกแบบรูปเล่มไม่ได้แตกต่างจากนิตยสารท่องเที่ยวบนแผงแต่อย่างใด อาทิ Go. I Style Weekend IN Thailand Lady Journey Tourism Unbound และ Khaosaner เป็นต้น

การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องประกอบด้วยข้อมูลที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้ความรู้อย่างครบถ้วนและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่

ผู้อ่าน นอกจากความรู้ด้านการอนุรักษ์แล้ว นิตยสารต้องกระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของ ทรัพยากรท่องเที่ยว แนะนำพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์อย่างถูกต้องเพื่อไม่เป็นการทำลายแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวนั้นจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ ทัศนคติ ที่ดีต่อพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์ การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้าง หรือมีเพื่อนปฏิบัติร่วมกัน และ มีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้ ทั้งนี้เนื้อหาที่แสดงถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องมี ลักษณะแสดงเหตุผลในการปฏิบัติ และแสดงให้เห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองในการเป็นนักท่องเที่ยว อย่างรับผิดชอบ เช่น ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ให้ความเคารพต่อกฎระเบียบ ท้องถิ่น (Standford, 2006: ออนไลน์) ส่วนทัศนคติของนักท่องเที่ยวมีความคล้อยตามเนื้อหาสาระใน ลักษณะสร้างการตระหนักรู้ในทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ การลดผลกระทบต่อพืชพันธุ์ ต่างๆ และวัฒนธรรมท้องถิ่น (Reigner, 2008: ออนไลน์) ขณะที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ปฏิบัติตาม คำแนะนำเพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว รองลงมาคือ เพื่อลดอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับ นักท่องเที่ยวเอง (Beeton et al., 2005: ออนไลน์) นอกจากนี้ Yilmaz (2008: ออนไลน์) กล่าวเสริมว่า ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นิตยสารต้องมีบทบาทในการให้ความรู้และตระหนักในเรื่อง การอนุรักษ์ เพราะการที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้นล้วนมีผลกระทบต่อพื้นที่ เหล่านั้นทั้งสิ้น สื่อต้องนำเสนอให้นักท่องเที่ยวเห็นความสำคัญวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการปกป้อง และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวนั้นๆ ให้เกิดความยั่งยืน

จากหลักการและเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยทำการศึกษาเนื้อหาในนิตยสารท่องเที่ยวจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ อนุสาร อ.ส.ท. นิตยสารท่องเที่ยวที่ครองตลาดมาอย่างยาวนาน ภายใต้การดูแลของการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย Nature Explorer นิตยสารท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การเดินทางด้วยหัวใจ อนุรักษ์ และหนีกรุง นิตยสารท่องเที่ยวแจกฟรี หนึ่งในทางเลือกการเดินทางของหนุ่มสาวรุ่นใหม่โดยมี ปัญหา นำวิจัยดังนี้

ปัญหานำวิจัย

1. การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างไร
2. การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผนอย่างไร
3. การสร้างเนื้อหาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวของกองบรรณาธิการประกอบด้วยปัจจัยใดบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. ศึกษาการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน
3. ศึกษาปัจจัยในการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกองบรรณาธิการ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษานิตยสารท่องเที่ยว ประกอบด้วย อนุสาร อ.ส.ท. Nature Explorer และ นีกรุงเริ่มตั้งแต่ฉบับเดือน มกราคม พ.ศ. 2551 ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555 รวมทั้งหมด 99 ฉบับ โดยเริ่มศึกษาจากข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นปีที่ ททท. จัดทำโครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรับรู้ และตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ภายใต้แนวคิด 7 Greens (Seven Greens Concept) หลังจากการเกิดขึ้นของโครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นิตยสารท่องเที่ยวได้นำเสนอเนื้อหาตอบรับแนวคิดดังกล่าวอย่างไร ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาจาก อนุสาร อ.ส.ท. ซึ่งถือเป็นนิตยสารท่องเที่ยวที่มีการจำหน่ายอย่างยาวนาน โดย ททท. เป็นผู้จัดทำ นิตยสาร Nature Explorer นิตยสาร

ท่องเที่ยวที่เน้นเนื้อหาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ นิตยสารแจกฟรี หนีกรุง นิตยสารท่องเที่ยวทางเลือก ของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ที่ต้องการปลีกตัวเองจากเมืองใหญ่ไปท่องเที่ยวพักผ่อนยังต่างจังหวัด โดย ศึกษานำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน และปัจจัยในการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนของบรรณาธิการบริหารและกองบรรณาธิการด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

นิยามศัพท์

เนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การสื่อข้อความและภาพการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนในเชิงใ้มน้ำใจไปยังผู้รับสารให้เกิดการตระหนัก และปฏิบัติตามคำแนะนำ เพื่อรักษา ทรัพยากรท่องเที่ยว ผ่านบทความ ข่าวกิจกรรม บทบรรณาธิการหรือบทความเชิงโฆษณา

เนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน หมายถึง การสื่อข้อความในนิตยสารท่องเที่ยว ที่ประกอบด้วยความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม ความเชื่อ เกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงและความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุม เพื่อการนำเสนอเนื้อหาส่งเสริมพฤติกรรมของ ผู้อ่านในเชิงอนุรักษ์ ลดผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติวัฒนธรรม และวิถีชุมชน

ปัจจัยในการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง ปัจจัยต่างๆ ที่ ประกอบขึ้น นำไปสู่การออกแบบสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภาย เช่น นโยบายของบรรณาธิการ ทัศนคติของนักเขียน แหล่งข้อมูลที่ได้รับเพื่อเอื้อต่อการสร้างเนื้อหา ปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคระหว่าง ชุมชน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมของคนทั้งในรุ่นปัจจุบันจนถึงในอนาคต และสร้างประการณ์ที่ มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดจากเดิมที่นักท่องเที่ยวเป็นผู้ใช้ทรัพยากรมาเป็น นักท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยาวนาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่นำไปสู่พฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวของผู้อ่าน
2. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และเกิดประสิทธิผลในเชิงปฏิบัติของผู้อ่าน
3. เพื่อสร้างการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้อ่านของนิตยสารท่องเที่ยว

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยว มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นประเด็นที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

1. ที่มาของแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและสถานการณ์ในปัจจุบัน
2. ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ลักษณะของการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน
4. ปัญหาและแนวทางแก้ไขการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
5. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบริบทของการสื่อสาร
6. ปัญหาการสื่อสารการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
7. แนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 - ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน (Theory of Planned Behavior)
 - แนวคิดเกี่ยวกับนิตยสาร
 - แนวคิดเกี่ยวกับนิตยสารท่องเที่ยว
 - แนวคิดการบรรณาธิกรณนิตยสาร

ที่มาของแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและสถานการณ์ในปัจจุบัน

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้เกิดขึ้นมาเป็นเวลากว่าสองทศวรรษแล้ว หลังจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของโลกกลายเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างเต็มตัว เกิดการขยายตัวของภาคท่องเที่ยวในวงกว้าง ก่อให้เกิดธุรกิจท่องเที่ยวใหญ่น้อยมากมาย จัดเป็นฟันเฟืองชิ้นสำคัญที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจ แต่การขยายตัวด้านธุรกิจท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วนี้เอง จึงได้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงต่อสังคมและวิถีชีวิตผู้คน Sharpley (2009-2010) กล่าวว่าด้วยสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จึงได้เกิดการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ขึ้นในช่วงปลายยุค 1980 อย่างแพร่หลาย

อาทิ Green Tourism Eco Tourism หรือ Responsible Tourism จนย่างเข้าสู่ต้นยุค 1990 ประเด็นเรื่องผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยวและแนวคิดการท่องเที่ยวทางเลือกได้ถูกนำมาปรับใหม่จนกลายเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้น

ในการประชุม Rio Earth Summit เมื่อปี 1992 แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ถูกยกเป็นประเด็นสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม เมื่อได้รับการบรรจุใน Agenda 21 โดยที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดหลักสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า ต้องครอบคลุม 3 ด้าน ดังนี้ (United Nations Environment Programme, 2005: ออนไลน์)

1. ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ด้วยการสร้างความมั่งคั่ง มั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่สังคมทุกระดับ ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเสรี และคำนึงถึงความเป็นไปได้ในระยะยาว
2. ความยั่งยืนทางสังคม ด้วยการให้ความสำคัญกับความเสมอภาค เท่าเทียมกันในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดโอกาส การแสวงหาผลประโยชน์ โดยเฉพาะชุมชน เน้นการสร้าง ความยั่งยืนแข็งแกร่งให้แก่ชุมชน เพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงที่มาพร้อมระบบทุนจากสังคมเมือง เป็นต้น
3. ความยั่งยืนทางระบบนิเวศ ด้วยการวางแผนและการจัดการทรัพยากร โดยเฉพาะทรัพยากรที่ไม่สามารถทดแทนได้ ด้วยหลักปฏิบัติที่ชัดเจนในการลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ

กระแสการพัฒนาทั้ง 3 หลักการข้างต้น ได้ส่งผลต่อการปรับตัวของระบบการท่องเที่ยวและระบบการจัดการท่องเที่ยวในการแสวงหาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและทดแทนการท่องเที่ยวตามประเพณีนิยม (Conventional Tourism) แบบเดิมๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา ดังนั้นจึงมีการเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ โดยมีชื่อเรียกอย่างหลากหลาย เช่น Green Tourism, Bio Tourism, Conservation Tourism, Responsible

Tourism, Community Based Tourism และ Sustainable Tourism หรือการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

หลังจากเกิดกระแสการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ถูกนำไปใช้ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั่วโลกอย่างแพร่หลาย เช่น อุทยานแห่งชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสำคัญๆ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ระบบการตลาด ไปจนถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และตัวนักท่องเที่ยวเอง โดยอิงการนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติ ด้านองค์ความรู้ทางทฤษฎีก็ได้รับการขยายไปยังสถานศึกษา เพื่อวางรากฐานแนวคิดการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน จากการสร้างระบบการจัดการ กลยุทธ์ การวางแผนที่สอดคล้องกับแนวคิด นำไปสู่การสร้างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Sharpley, 2009-2010: ออนไลน์)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ขานรับแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาต่อ โดยจัดทำโครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้นภายใต้แนวคิด 7 Greens (Seven Greens Concept) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552: ออนไลน์) ใน พ.ศ. 2551 เป็นโครงการที่จัดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม อาทิโครงการรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โครงการจัดทำฐานข้อมูลสินค้าการท่องเที่ยว ที่การบริหารจัดการโดยคำนึงถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรับรู้ และตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติร่วมกัน ในการวางแผนพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เกิดความยั่งยืนและทรงคุณค่าไว้นานที่สุด โดยครอบคลุมทรัพยากรท่องเที่ยว 3 ประเภท (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สวยงาม เช่น น้ำตก น้ำพุร้อน ภูเขา ทะเลสาบ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ ทะเล ชายหาด เป็นต้น
2. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งที่เป็นมรดกในอดีต และได้สร้างเสริมใน

ปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา เป็นสิ่งที่แสดงถึงอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นในอดีต และเหลือเป็นมรดกตกทอดมายังชนรุ่นหลังอย่างไรบ้าง เช่น ปราสาทเขาพนมรุ้ง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ภาพเขียนโบราณ พระพุทธรูปโบราณ เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมประเพณี เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมแต่ละกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา เช่น ประเพณีสงกรานต์ งานบุญบั้งไฟ การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรีพื้นเมือง งานหัตถกรรมพื้นเมือง ชุมชนเก่าริมแม่น้ำ เรือนแพ ไร่สวน วิถีชีวิต อรัยาศัยไมตรีของผู้คนถิ่นต่างๆ เป็นต้น

ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) จัดเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552: 27) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกันมากขึ้น เนื่องจากความตื่นตัวด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวที่หันมานิยมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

มีผู้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้หลายทัศนะ อาทิ

องค์การ Eastern Caribbean States (OECS) (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552: 27) กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การใช้ประโยชน์สูงสุดในทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและการเลี้ยงดูตนเอง เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้มาเยือน และเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิต โดยความร่วมมือของหลายๆ ฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ

การประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแบบยั่งยืน GLOBE' 90 Conference นิยามว่า เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวที่มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย

Hall และ Lew (1998: 75) เสนอแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่าเป็นการให้ความสำคัญ ในการสร้างประโยชน์สูงสุด และสร้างความสอดคล้องกันระหว่างนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวและ สิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552: 27) ได้นิยามความหมายตาม ราชบัณฑิตยสถาน โดยให้คำจำกัดความว่า เป็นการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความ จำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญ ฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้เป็นประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อความ เสมอภาคระหว่างชุมชน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมของคนทั้งในรุ่นปัจจุบันจนถึงในอนาคต และ สร้างประการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดจากเดิมที่นักท่องเที่ยวเป็นผู้ใช้ ทรัพยากรมาเป็นนักท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยาวนาน

ลักษณะการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน

Mowforth และ Munt (2003: 98-105) ได้อธิบายลักษณะการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดย แบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ความยั่งยืนทางนิเวศวิทยา เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นแต่ละพื้นที่ต้องมีการคำนวณความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ทว่ามักเป็นไปได้โดยการสมมติเอง หรือคาดคะเนโดยปราศจากมาตรวัดที่ชัดเจน
2. ความยั่งยืนทางสังคม แสดงถึงความสามารถของชุมชนในการจัดการด้านการปรับตัว หรือการซึมซับสภาวะแวดล้อม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และเพื่อสานต่อระบบของชุมชนต่อไป โดยการปรับตัวในระบบโครงสร้าง และการสร้างความสัมพันธ์เพื่อลดความแตกแยก สามารถดำรงชีวิตอยู่กับสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นได้โดยไม่ทำลาย
3. ความยั่งยืนทางวัฒนธรรม การปรับตัวของวัฒนธรรมชุมชนต่อการมาเยือนของนักท่องเที่ยวต่างถิ่น ผู้นำพามาซึ่งวัฒนธรรมใหม่แสดงออกจากพฤติกรรม ขนบธรรมเนียมจากต่างถิ่น และอิทธิพลทางวัฒนธรรมไหลบ่ามาจากนักท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นชุมชนต้องมีหลักในการควบคุมผลกระทบดังกล่าว ประกอบด้วยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ปฏิบัติตัวต่อสิ่งแวดล้อมชุมชน และทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ รวมถึงมาตรการการรับมือป้องกันต่อผลกระทบที่เกิดต่อชุมชน
4. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ คือการที่ชุมชนสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้ ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจไม่ใช่การแสดงศักยภาพของระบบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หากแต่เป็นการแสดงถึงความสามารถในการผลิต ดังนั้นชุมชนคือผู้ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและควบคุมความยั่งยืนมากกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ
5. มิติด้านการศึกษา คือการให้ความรู้แก่ชุมชน สร้างองค์ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในระบบนิเวศ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการรักษาให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดความยั่งยืน รวมถึงการให้ข้อมูลด้านการอนุรักษ์ และการพัฒนาที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว สร้างทัศนคติการท่องเที่ยวแบบใหม่ให้เกิดขึ้น
6. การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นหัวใจหลักของแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการให้คนในชุมชนหรือผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมและพัฒนาพื้นที่ของตนอย่าง

เต็มที สามารถแสดงความคิดเห็นและดำเนินงานอย่างเป็นอิสระ เป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมและใช้ทรัพยากรท้องถิ่นด้วยตัวเอง

7. มิติด้านการอนุรักษ์ ต้องมีความต่อเนื่องและมีวิธีการปฏิบัติที่หลากหลาย มีความเหมาะสมต่อระบบนิเวศของพื้นที่นั้นๆ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

นอกจากนี้ Swarbrooke (1998: 78) ให้ความเห็นว่ามิติทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นต้องทำงานสอดคล้องกันอย่างสมดุลและมองภาพแบบองค์รวมในทิศทางของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับคู่มือการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมหาวิทยาลัยศิลปากร (2552) อธิบายว่าลักษณะของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นต้องมีความต่อเนื่องและสมดุลอย่างมีคุณภาพ ประกอบด้วย

1. คุณภาพ (Quality)

1.1 คุณภาพของประสบการณ์จากการท่องเที่ยวและนันทนาการ (Quality of Experiences)

1.2 คุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว (Quality of Life)

2. ความต่อเนื่อง (Continuity)

2.1 ความต่อเนื่องยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Continuity of Natural Resources and Environment)

2.2 ความต่อเนื่องของทรัพยากรวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน (Continuity of Cultural Resources and Environment)

3. ความสมดุล (Balance)

3.1 ความสมดุลระหว่างความต้องการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และขีดความสามารถรองรับ (Carrying Capacity) ของทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

3.2 ความสมดุลระหว่างประโยชน์ที่ได้รับในปัจจุบันกับประโยชน์ที่พึงจะได้รับในอนาคต

จากนิยามข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยให้ความสำคัญต่อชุมชนและนักท่องเที่ยวในประเด็นต่อไปนี้

1. ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว หากธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ ย่อมมีผลต่อธรรมชาติโดยตรง ทั้งความเสื่อมโทรมและถูกทำลายด้วยคุณค่าลง ดังนั้นการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม และสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่นักท่องเที่ยวด้วยการปกป้องรักษา ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) โดยจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายต่างๆ เช่น การจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้บริการข้อมูลสำคัญทั้งแผ่นพับ คู่มือการเดินทางศึกษาธรรมชาติ นิทรรศการ แผ่นป้ายบรรยายตามจุดต่างๆ จัดให้มีเส้นทางเดินเท้า หรือเดินเส้นทางป่าที่ให้ประสบการณ์ที่หลากหลาย รวมทั้งการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่นำทาง มัคคุเทศก์ให้มีความชำนาญในการให้ความรู้หรือนำทางแก่นักท่องเที่ยว (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552) รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น กิจกรรมปล่อยเต่าทะเล ปลูกป่าชายเลน สร้างโปงให้ช้างป่าเพื่อเป็นแหล่งอาหาร การพักโฮมสเตย์ของชาวบ้าน การเข้าร่วมขบวนแห่ปล่อยสงกรานต์ เป็นต้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังได้ใกล้ชิดธรรมชาติและวัฒนธรรมมากที่สุด เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การตระหนักถึงคุณค่าและร่วมอนุรักษ์ในที่สุด

2. ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน

วัฒนธรรมและประเพณีเป็นเรื่องของความเชื่อและมีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นแตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรมีการเผยแพร่ความรู้ ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ การอนุรักษ์ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ด้วยการจัดทำคู่มือ แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ วิดิทัศน์ นำเสนอข้อมูล ข้อควรปฏิบัติ คำแนะนำ ต่อนักท่องเที่ยวได้ปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง เพื่อไม่สร้างผลกระทบทางลบแก่วัฒนธรรมและวิถีของชุมชนโดยไม่เจตนา นอกจากปฏิบัติตัวอย่างเคารพต่อ

สถานที่แล้ว นักท่องเที่ยวต้องเปิดใจเรียนรู้วิถีชุมชนด้วยตนเอง ทั้งจากการสนทนากับคนในท้องถิ่น การสังเกต และเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัด (ชนัญ วงษ์วิภาค, 2547) ยกตัวอย่าง การพักโฮมสเตย์ โดยท้องถิ่นจัดหาที่พักและอาหารไว้รองรับ ทำให้นักท่องเที่ยวได้ใกล้ชิดกับความเป็นอยู่ ชิมรสชาติของคนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ การสนับสนุนสินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง ด้วยการอุดหนุนงานฝีมือของชาวบ้าน เพราะงานหัตถกรรมพื้นเมืองเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ดังนั้นการสนับสนุนสินค้าเหล่านี้ช่วยเผยแพร่งานฝีมือไปยังสังคมภายนอกได้รับรู้ และเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนอีกด้วย

3. ยกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่น

การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการท้องถิ่นของตนเอง มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น เช่น การสร้างอาชีพและรายได้ เกิดความสามัคคี ความรักในถิ่นกำเนิด ช่วยฟื้นฟูและสืบทอดให้ประเพณีประจำถิ่นคงอยู่ ช่วยในการพัฒนา ปรับปรุง และรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ด้วยการที่ชุมชนต้องประเมินศักยภาพของทรัพยากรที่มีในการรองรับนักท่องเที่ยว หรือขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เช่น การจำกัดโฮมสเตย์ เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากเกินไป การยกเลิกจุดดำน้ำในบางฤดูกาลเพื่อให้ปะการังฟื้นตัว เป็นต้น รวมถึงการจัดอบรมคนในท้องถิ่นให้เป็นไกด์หรือมัคคุเทศก์นำเที่ยว การเปิดร้านจำหน่ายสินค้างานฝีมือ หรือผลผลิตทางการเกษตรที่ผลิตได้ในพื้นที่ให้นักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้และปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่คนในชุมชนให้ดีขึ้นได้

4. เพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 138) ให้ความหมายของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพว่า มนุษย์มีความใคร่รู้ เห็นสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เคยเห็น และแสวงหาสิ่งที่สวยงามที่ให้ความสุขความเพลิดเพลิน ดังนั้นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพต้องมีลักษณะกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูลและประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น ใฝ่หาข้อมูลความรู้ของสถานที่ปลายทาง ทำความเข้าใจก่อนออกเดินทางเป็นอย่างดี มีจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พักโฮมสเตย์ เลือกลงบริการจักรยานมากกว่ารถยนต์ เพื่อลดการใช้พลังงานและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่ง

ท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด ไม่ทิ้งขยะ ไม่ขีดเขียนผนังถ้าหรือต้นไม้ ไม่เก็บชิ้นส่วนโบราณวัตถุติดตัวกลับบ้าน ไม่มุ่งกางเกงขาสั้นหรือเสื้อสายเดี่ยวเมื่อเข้าเขตศาสนสถาน สนใจเข้าร่วมกิจกรรมและสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมทาง เช่น ร่วมกิจกรรมพายเรือคายัคเก็บขยะในลำน้ำเข็กกับทางรีสอร์ท ปล่อยปลาการ์ตูนลงทะเลร่วมกับกองทัพเรือ แนะนำเส้นทาง การเดินทางที่ประหยัดและปลอดภัยแก่เพื่อนร่วมทาง เป็นต้น

กิจกรรมข้างต้น เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์และความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว และเป็นอีกหนึ่งแรงในการช่วยรักษาสิ่งทรัพยากรท่องเที่ยวควบคู่กันไปด้วย

ปัญหาและแนวทางแก้ไขการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. ปัญหาของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ถูกนำไปใช้ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย แต่เมื่อได้ศึกษาลงรายละเอียดมากขึ้น กลับทำให้พบปัญหาในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.1 ความซับซ้อนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงจรท่องเที่ยว (Sharpley, 2009/2012)

ความยั่งยืนของทรัพยากรล้วนขึ้นอยู่กับทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่นโยบายที่นำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และปัจจัยสำคัญคือปัจจัยภายในของมนุษย์ และระบบระบบนิเวศ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีความซับซ้อน การที่ไม่สามารถคาดเดาเหตุและผลของความสัมพันธ์อันซับซ้อนที่เกิดขึ้น ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาได้

1.2 ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวล้วนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ในระบบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ล้วนมีความเกี่ยวเนื่องกันอยู่นั้น การจะมองไปยังเป้าหมายร่วมกันนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยเฉพาะบริบทของแต่ละภาคส่วนซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำให้กลายเป็นอุปสรรคใหญ่ (Weaber, 2006: 23)

ภาพที่ 1: ขอบเขตของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ภาพแสดงขอบเขตของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Swarbrooke, 1999: 16) ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว ตั้งแต่องค์กรในระดับนโยบาย ภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ชุมชนและนักท่องเที่ยว ส่วนของการปฏิบัติงานเริ่มจากการร่างนโยบายและนำไปสู่การปฏิบัติ ขอบเขตของประเด็นที่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องคำนึงถึงคือการอนุรักษ์ ปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งหากลงรายละเอียดในการทำงานจริงๆ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ มากมาย ซึ่งขอบเขตทั้งหมดข้างต้นล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน

1.3 การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นไปอย่างต่อเนื่อง แนวทางการแก้ปัญหาสามารถใช้ได้ในบริบทหนึ่ง เหมาะสำหรับระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีการเกิดขึ้นตลอดเวลาจึงไม่สามารถตอบสนองต่อเครื่องมือนี้ได้ทั้งหมด

1.4 หลักการปฏิบัติเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมไม่มีความชัดเจน เช่น ลักษณะของนักท่องเที่ยวที่ดีหรือนักท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมควรเป็นอย่างไร

1.5 ขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Jones, Selby และ Sterling, 2010) ส่วนใหญ่พบว่าบุคลากรในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น ขั้นตอนการให้ความรู้ การสร้างการตระหนักรู้ด้านความยั่งยืน และขาดความเชี่ยวชาญในประเด็นเฉพาะด้าน

2. แนวทางการแก้ปัญหาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Mowforth และ Munt (2003: 106-111) กล่าวว่าหลักปฏิบัติของแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วย การให้ความรู้ในเชิงทฤษฎี และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติมีความสำคัญในการนำไปใช้ โดยเริ่มจากการตั้งสมมติฐาน สร้างเครื่องมือและนำไปปฏิบัติเพื่อค้นหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ให้เกิดผลมากที่สุด โดยได้นำเสนอเครื่องมือและเทคนิคเพื่อใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. การควบคุมระบบอุตสาหกรรมด้วยการออกกฎหมายควบคุมการทำงานของระบบอุตสาหกรรม โดยดึงภาครัฐในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นผู้รับรู้ปัญหาและเป็นตัวแทนของชุมชน เพื่อทำความเข้าใจตกลงยอมรับข้อเสนอร่วมกัน โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติและวิถีของชุมชน

2. เทคนิคในการแก้ปัญหาและการมีส่วนร่วม โดยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทอย่างเต็มที่ในการร่วมกันสร้างแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน เริ่มจากการทำความเข้าใจอัตลักษณ์หรือทรัพยากรประจำของท้องถิ่นตัวเองก่อน สร้างความตระหนักในคุณค่าที่มี และนำไปสู่การวางแผนการจัดการร่วมกัน

3. เทคนิคในการจัดการนักท่องเที่ยวด้วยการควบคุมความสามารถในการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจำกัดพื้นที่ในการท่องเที่ยวในเขตป่าปิด ควบคุมการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว

ลดการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ เป็นต้น ด้วยหวังว่าจะเป็นการสร้างพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว

4. การสร้างจริยธรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว เป็นหนึ่งในหลักการที่ถูกบรรจุอยู่ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพราะการเดินทางท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นรูปแบบของการเข้าไปใช้ทรัพยากรท่องเที่ยว (Mowforth และ Munt, 2003: 84-86) ดังนั้นวาทกรรมเรื่องจริยธรรมจึงถูกนำมาเชื่อมโยงกับการพักผ่อนในด้านการอนุรักษ์ การตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ส่วนWeaber (2006) อธิบายความสำคัญของความรับผิดชอบทางจริยธรรมการท่องเที่ยวว่าช่วยสะท้อนถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ถูกต้องให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อลดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชุมชน

5. การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนโดยใช้กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการตระหนักรู้ การรับผิดชอบต่อและชักชวนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าถึงความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเชิงปฏิบัติ (World Bank Development Communication Division et al., 2006: ออนไลน์) ด้วยการวางกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูล การตระหนักรู้อย่างสร้างสรรค์ การสร้างเครือข่าย ลดความขัดแย้ง รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมกับพื้นที่และนักท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ส่วน Yilmaz (2008) กล่าวว่าสื่อต้องให้ความรู้และตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์ เพราะการที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้นล้วนมีผลกระทบต่อพื้นที่ ดังนั้นสื่อต้องนำเสนอให้นักท่องเที่ยวเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการปกป้องและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

การนำเสนอเรื่องจรรยาบรรณการท่องเที่ยว สามารถทำเป็นหลักปฏิบัติได้ ดังเช่นตัวอย่างคู่มือแนะนำการท่องเที่ยว ที่ให้ข้อควรปฏิบัติอย่างถูกต้อง โดยเนื้อหาในคู่มือมีลักษณะดังนี้(United Nations Environment Programme, 2005: ออนไลน์)

1. เป็นข้อเขียนที่เขียนขึ้นเพื่อจุดประสงค์แนะนำนักท่องเที่ยว
2. ใช้คำที่ง่ายต่อการเข้าใจและมีความหมายชัดเจน

3. ใช้ภาษาที่ให้ความรู้สึกเชิงบวก และแนะนำทางเลือกที่สร้างสรรค์ให้แก่
นักท่องเที่ยว
4. อ้างอิงข้อมูลด้วยคำอธิบายที่เข้าใจได้ง่าย
5. บอกประโยชน์จากการปฏิบัติและข้อแนะนำในการปรับปรุงพฤติกรรมให้ดีขึ้น
ยิ่งขึ้นไป
6. เชื่อมโยงเข้ากับการตลาดและศูนย์บริการข้อมูล เพื่อความสะดวกของ
นักท่องเที่ยวในการเชื่อมโยงการเดินทาง

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบริบทของการสื่อสาร

การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดหรือชี้นำพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและสร้างการตระหนักรู้ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน Swarbrooke (1999) ได้แบ่งประเภทของสื่อในการท่องเที่ยว ดังนี้

1. สื่อการท่องเที่ยวโดยตรง คือสื่อที่นำเสนอเรื่องการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เช่น คู่มือการเดินทาง รายการโทรทัศน์ท่องเที่ยว นิตยสารท่องเที่ยว คอลัมน์ท่องเที่ยวในหนังสือพิมพ์รายวัน บทความบอกเล่าประสบการณ์ท่องเที่ยวในนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ท่องเที่ยว เป็นต้น
2. สื่อการท่องเที่ยวทางอ้อม ได้แก่ สารคดีสัตว์ป่า ภาพยนตร์ที่ใช้สถานที่ท่องเที่ยวเป็น
โลเคชันในการถ่ายทำ เป็นต้น

Swarbrooke (1999) ได้อธิบายบทบาทของสื่อมวลชนในการท่องเที่ยวไว้ว่า

1. ช่วยแบ่งปันประสบการณ์การเดินทาง ให้ความรู้ และทิศทางการท่องเที่ยว
2. แลกเปลี่ยนความรู้ มุมมองเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนต่างๆ
3. เป็นแหล่งข้อมูลในการออกแบบและวางแผนการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ต่างๆ (World Bank Development Communication Division et al., 2006:
ออนไลน์)

4. สร้างมูลค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยว เช่น การสร้างอาชีพ สร้างรายได้จากการบริการนักท่องเที่ยว
5. การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสร้างภาพการรับรู้ให้แก่ผู้รับสารได้เห็นความสวยงาม เกิดจินตนาการก่อนออกเดินทาง
6. สร้างผู้ประกอบการกลุ่มท่องเที่ยวขนาดใหญ่ในเชิงการตลาด (Yilmaz, 2008: ออนไลน์)

การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในการนำเสนอเนื้อหาการท่องเที่ยวเป็นในลักษณะการให้ข้อมูลการเดินทางและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความประทับใจและเชิญชวนให้ออกเดินทาง หากสื่อมวลชนไม่ได้ให้ข้อมูลการเดินทางที่ถูกต้องหรือหลักปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรมชุมชนแก่ผู้รับสาร อาจทำให้เกิดผลกระทบทางลบต่อแหล่งท่องเที่ยวได้

ปัญหาการสื่อสารการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บทบาทการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสารท่องเที่ยวคือการนำเสนอข้อมูลและภาพที่สวยงาม การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว แต่อีกบทบาทหนึ่งที่ต้องการพบจากการทำงานของสื่อมวลชนคือ การให้ความรู้และสร้างกระแสการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง และการรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว Swarbrooke (1999) สรุปปัญหาการทำงานของสื่อมวลชน ดังนี้

1. การนำเสนอแหล่งเที่ยวนอกกระแส หรือการเปิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักของผู้คนมากนัก ทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศและวิถีชุมชนตามมา หากพื้นที่นั้นไม่ได้วางแผนการจัดการหรือรองรับการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว
2. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ มีอิทธิพลการเมืองแอบแฝง
3. นักข่าวหรือคอลัมนิสต์จำเป็นต้องนำเสนอเฉพาะด้านที่ดีของลูกค้าเท่านั้น ด้วยปัจจัยด้านการตลาดของธุรกิจท่องเที่ยวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม สถานที่ท่องเที่ยวของเอกชนซื้อโฆษณาบนสื่อในการประชาสัมพันธ์

4. การนำเสนอเรื่องท่องเที่ยวเป็นไปในมุมมองเดียวคือ นักข่าวหรือคอลัมนิสต์มองเห็นสถานที่ท่องเที่ยวอย่างไรก็นำเสนอนั้น แต่ไม่มีมุมมองของผู้ประกอบการ หรือมุมมองจากชุมชนผู้ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยว
5. สื่อขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น การปฏิบัติตัวในเขตอุทยาน ความเข้าใจวิถีชีวิตอย่างถ่องแท้ของชุมชนต่างๆ ทำให้สื่อขาดการนำเสนอข้อมูลอย่างรอบด้าน ส่งผลให้ผู้รับสารรับข้อมูลไม่ครบถ้วน

แนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลกระทบจากการทำงานของสื่อที่เกิดขึ้น นำไปสู่บทบาทอีกด้านของสื่อมวลชนในการแก้ไขปัญหา โดยเริ่มจากตัวสื่อมวลชนเอง ซึ่งเป็นต้นทางและผู้ผลิตข่าวสาร จากนั้นจึงส่งต่อไปยังผู้รับสาร หรือนักท่องเที่ยว ดังนั้นบทบาทในการแก้ปัญหาจึงถูกกล่าวถึงผู้ส่งสารเป็นสำคัญ

1. การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน

Yilmaz (2008: ออนไลน์) กล่าวว่าสื่อต้องเพิ่มพูนทักษะความรู้เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การแสวงหาองค์ความรู้ในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวในเกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น ความเปราะบางทางระบบนิเวศและวัฒนธรรม เพื่อการปฏิบัติตัวอย่างถูกต้องของนักท่องเที่ยว และมีทักษะในการนำเสนอเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพแก่ผู้รับสาร โดยยึดหลักจริยธรรมการทำงานด้วยการสร้างกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสร้างความตระหนักรู้แก่นักท่องเที่ยว

ส่วน Swarbrooke (1999) เน้นว่าสื่อมวลชนควรสร้างการตระหนักรู้ในระดับสังคม เพื่อให้เกิดการยอมรับในการปฏิบัติ ให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ถูกต้อง เพื่อการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงข้อมูลเชิงนโยบายของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ด้วย

2. กลยุทธ์การสื่อสาร คือการนำองค์ความรู้ในกระบวนการสื่อสารมาวิเคราะห์เข้ากับบริบทของสถานที่ ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร หรือปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นวางแผนเพื่อสร้างกล

ยุทธการสื่อสารที่มีความเหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว โดยนางงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวที่ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผนมาวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว และใช้การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจนักท่องเที่ยวในการสร้างเนื้อหาเพื่อให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามกฎระเบียบในเขตอุทยานแห่งชาติอย่างถูกต้อง

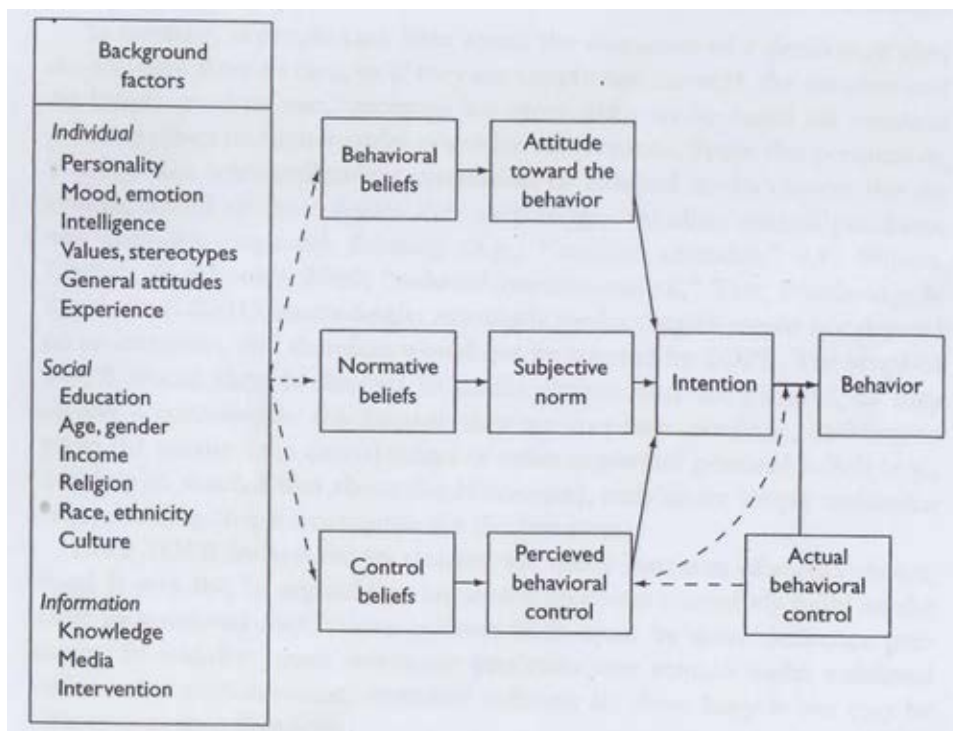
3. ทฤษฎีการสื่อสารมวลชนที่นำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสาร

3.1 ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน (Theory of Planned Behavior) นางงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งใช้ทฤษฎีนี้มาพัฒนาเพื่อสร้างกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวทั้งสามฉบับ

ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม (Social psychology) นำเสนอโดย Ajzen โดยพัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีเจตนาแสดงพฤติกรรม ประกอบด้วยความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral beliefs) หมายถึงทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์ ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative beliefs) คือการได้รับการสนับสนุนพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์จากบุคคลรอบข้าง หรือมีเพื่อนปฏิบัติร่วมกัน และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (Control beliefs) คือมีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้ ทฤษฎีนี้ถูกนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางการสื่อสาร และทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้รับสาร (Hartmann, 2009) เช่น พฤติกรรมการชมข่าวโทรทัศน์ โดยคาดเดาพฤติกรรมการของผู้ชม เพื่อผลิตเนื้อหาให้ตรงกับทัศนคติและพฤติกรรม หรือวิเคราะห์ความพึงพอใจในการใช้สื่อด้านเทคโนโลยีของผู้รับสาร เป็นต้น ส่วน Hughes และคณะ (2009: ออนไลน์) นำทฤษฎีนี้มาใช้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในเขตอุทยาน เป็นต้น

สาระสำคัญของทฤษฎี

ภาพที่ 2: โมเดลทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน

ที่มา: Hartmann, 2009

ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผนเป็นทฤษฎีอธิบายและทำนายพฤติกรรมของบุคคลในการคิดไตร่ตรองก่อนตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ ทศนคติ เจตนา และพฤติกรรม โดยการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการชี้นำโดยความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral beliefs) ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative beliefs) และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (Control beliefs) ซึ่งความเชื่อแต่ละตัวจะส่งผลต่อตัวแปรต่างๆ

ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน (อ้างถึงใน อรรถวรรณ ปิลาภรณ์โหวาท, 2554) จำแนกความเชื่อออกเป็น 3 ความเชื่อ ได้แก่

1. ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Beliefs) มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward the behavior - AB) เป็นความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำที่มักจะเป็นความเชื่อเฉพาะประเภทที่บุคคลเชื่อ หรือไม่เชื่อว่า หากทำพฤติกรรมที่เป็นที่สนใจแล้ว จะนำไปสู่การกระทำ เช่น หากบุคคลเชื่อว่าการทำพฤติกรรมนั้นจะนำไปสู่ผลในทางบวก บุคคลนั้นจะมีทัศนคติที่ดีต่อการทำพฤติกรรมนั้น แต่หากเชื่อว่าการทำพฤติกรรมนั้นนำไปสู่ผลทางลบ บุคคลก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการทำพฤติกรรมนั้น แต่ก็เปิดโอกาสส่วนน้อยไว้สำหรับความเชื่ออื่นๆ ที่อาจเด่นชัดขึ้นมาได้

2. ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) เป็นตัวกำหนดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective norm - SN) เป็นความเชื่อเกี่ยวกับบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำของตน นั่นคือ บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความสำคัญต่อคนๆ นั้น หากเชื่อว่าบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความสำคัญคิดว่าผู้นั้นควรทำพฤติกรรมนั้น ผู้นั้นก็มีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมนั้น แต่หากเชื่อว่าบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความสำคัญคิดว่าคนๆ นั้น ไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น ผู้นั้นก็มีแนวโน้มจะไม่ทำพฤติกรรมนั้น

3. ความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุม (Control Beliefs) เป็นพื้นฐานของการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control - PBC) เป็นความเชื่อเกี่ยวกับการมีหรือไม่มีทรัพยากร หรือโอกาส ซึ่งมีส่วนในการกำหนดเจตนาและพฤติกรรม หากบุคคลเชื่อว่ามีทรัพยากรและโอกาสมาก และมีอุปสรรคน้อยเพียงไร บุคคลก็ควรรับรู้ความสามารถในการควบคุมย่อมมีมาก ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจาก

- ประสบการณ์ที่มีต่อพฤติกรรมนั้นๆ ในอดีต
- การบอกเล่าจากผู้อื่นเกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น
- การสังเกตจากประสบการณ์ของเพื่อนและคนคุ้นเคย
- ตัวแปรอื่นๆ ที่เพิ่มหรือลดการรับรู้ความยากของพฤติกรรมนั้น เช่น นาย จ. ปรารถนาจะเป็นแชมป์นักว่ายน้ำ แต่เขาขาดทักษะการว่ายน้ำ ดังนั้น การขาดทักษะในการว่ายน้ำจึงเป็นตัวแปรที่เพิ่มการรับรู้ความยากของพฤติกรรมนั้น

อ้างเซ็นเสนอว่าโครงสร้างพื้นฐานของการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ประกอบด้วยการรับรู้ความสามารถของตน (Perceived self-efficacy) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุม (Perceived controllability) ซึ่งการรับรู้ความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น หรือการรับรู้ว่าเป็นการง่ายหรือยากที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น เป็นความเชื่อเกี่ยวกับการขยายความในการทำพฤติกรรมว่าขึ้นอยู่กับผู้กระทำพฤติกรรม อาจกล่าวได้ว่าความเชื่อในความสามารถของตนนั้นเป็นความเชื่อที่สะท้อนจากปัจจัยภายใน ขณะที่ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอาจเกี่ยวกับปัจจัยภายนอก ดังนั้นความเชื่อในความสามารถของตน อาจมีความแตกต่างกับความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ข้อความที่สะท้อนถึงความเชื่อในความสามารถของตน อาจเกี่ยวกับการรับรู้ความง่ายหรือยากในการทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น หรือเป็นความเชื่อมั่นของบุคคลว่าสามารถทำพฤติกรรมได้เมื่อมีความต้องการที่จะทำ

งานวิจัยด้านท่องเที่ยวที่นำทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผนมาวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การออกแบบสารในการให้ข้อมูลความรู้การเดินทางท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง หรือออกแบบสารเพื่อโน้มน้าวให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามกฎและคำแนะนำเพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว โดยงานวิจัยของ Sue Beeton และคณะ (2005: ออนไลน์) ศึกษาการออกแบบสารบนป้ายประกาศในเขตอุทยานแห่งชาติพอร์ท แคมเบล ออสเตรเลีย พบว่านักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว (Behavioral Beliefs) เป็นอันดับแรก รองลงมาคือเพื่อลดอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว (Control Beliefs) ส่วนงานวิจัยของ Nathan Reigner (2008: ออนไลน์) พบว่านักท่องเที่ยวมีความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) โดยให้ความเคารพนักเดินทางคนอื่นๆ ในการปฏิบัติตัวต่อกัน ขณะที่ทัศนคติของนักท่องเที่ยวคล้อยตามเนื้อหาสารในลักษณะสร้างการตระหนักรู้ในทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ การลดผลกระทบต่อพืชพันธุ์ต่างๆ และวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการนำทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผนมาใช้เพื่อให้ความหมายการเป็นนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ จากงานวิจัยของ Davina Standford (2006: ออนไลน์) โดยการที่จะให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตัวอย่างรับผิดชอบต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ

เกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Beliefs) มีเหตุผลในการปฏิบัติและแสดงให้เห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองในการเป็นนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ เช่น ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ให้ความเคารพต่อกฎระเบียบท้องถิ่น การเป็นนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวต้องแสดงออกซึ่งจริยธรรม คือตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรม กฎระเบียบแบบแผนของท้องถิ่นๆ นั้น อย่างมีสติ เพื่อแสดงออกถึงความเคารพ และนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวร่วมกัน

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับนิตยสาร ผู้วิจัยใช้รูปแบบการเขียนในนิตยสารศึกษาเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่ามีการปรากฏเนื้อหาอยู่ในงานเขียนประเภทใด

Summer และคณะ (2009) กล่าวว่าในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา นิตยสารมีความโดดเด่นทั้งรูปแบบเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน และระบบการพิมพ์แบบดิจิทัล ส่งผลให้นิตยสารมีชีวิตชีวามากขึ้น เพราะมีภาพถ่ายหรือปกที่มีสีสันสะดุดตา และให้ความสำคัญกับการออกแบบ การจัดรูปเล่ม

นิตยสารแต่ละฉบับมีลักษณะโดดเด่นทางด้านเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ อັตลักษณ์เฉพาะตัวของนิตยสาร การออกแบบ ปก โทนสี เพื่อต้องการตอบสนองกลุ่มผู้อ่านเฉพาะ ดังนั้นเนื้อหาภายในต้องมีความเฉพาะตามไปด้วย เป็นสื่อที่มีความใกล้ชิดกับผู้อ่าน สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านได้ ช่วยสะท้อนไลฟ์สไตล์ของผู้อ่านได้ ทั้งยังช่วยบ่งบอกบุคลิกภาพ และลักษณะอาชีพด้วย

เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนผ่าน กระแสสังคมโลกก้าวเดินอย่างรวดเร็ว นิตยสารต่างๆ ก็ปรับเปลี่ยนตัวเองให้ทันเทรนด์ของโลกในเวลานั้น ดังเช่น Boot (1966: 26) ได้วิเคราะห์ทิศทางของนิตยสารในอนาคตว่าจะมีลักษณะที่เน้นความต้องการของผู้อ่านเป็นหลัก ปรับรูปแบบเข้าสู่ยุคสมัยนิยม นำเสนอผ่านความเรียบง่าย อ่านง่ายและบอกเล่าเนื้อหาตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน เพื่อเสริมสร้างโลกทัศน์รอบตัวและสร้างความบันเทิงไปพร้อมกัน ภายใต้การบริหารของบรรณาธิการ ผู้ที่ต้องมีวิสัยทัศน์ แสวงหาเรื่องราวแปลกใหม่ ไม่ใช่เพียงเพื่อทำให้ออกมาเป็น

รูปเล่มเท่านั้น หรือตอบสนองความต้องการของตัวเองเป็นหลัก หากแต่ต้องคำนึงว่าเนื้อหาต้องมีอิทธิพลหรือมีประโยชน์ต่อผู้อ่านอย่างไร

นิตยสาร หรือ Magazine มีรากศัพท์มาจากภาษาฝรั่งเศสจากคำว่า “Magasin” แปลว่า คลังสินค้า เป็นแหล่งเก็บสินค้าหลายประเภทอย่างเป็นหมวดหมู่ ไม่กระจัดกระจาย โดยมีนิยามความหมายของนิตยสาร ดังนี้

แฟรงค์ ลูเธอร์ มอทท์ (1965) (อ้างถึงใน จงจิต ศรีพรหม โรเบิร์ต, 2543: 2) ผู้ชำนาญการด้านนิตยสารอเมริกันให้ความหมายของนิตยสารว่า เป็นการนำเอาเรื่องราวต่างๆ มารวมไว้ในเล่มเดียวกัน เช่น นิตยสารฉบับหนึ่งอาจมีบทกวี บทความ ข่าว และวิเคราะห์ข่าว

ระวีวรรณ ประกอบผล (2530: 9-10) นิยามว่านิตยสารคือสิ่งพิมพ์ซึ่งตามปกติมีปกอ่อนระบุกำหนดออกที่แน่นอน ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่เป็นทั้งความรู้ และความบันเทิง เช่น บทความ โดยผู้เขียนหลายคน บทสัมภาษณ์ เรื่องสั้น นวนิยาย บทวิจารณ์ข่าวต่างๆ และโฆษณา มีภาพประกอบค่อนข้างมาก

มาลี บุญศิริพันธ์ (2550: 29) ให้ความหมายของนิตยสารว่าเป็นที่รวมของเนื้อหาสาระที่มีความหลากหลาย ประกอบด้วย ข้อเขียนที่สะท้อนถึงแนวคิดหลักของนิตยสารที่วางตลาดแต่ละฉบับ ความหลากหลายของภาพประเภทต่างๆ บทความ บทกวี เรื่องสั้น นวนิยาย และข้อเขียนลักษณะอื่นๆ รวมอยู่ในเล่มเดียวกันอย่างเป็นระบบ ฉะนั้น แนวคิดสำคัญของการทำนิตยสาร จึงเน้นที่ความหลากหลายของเนื้อหาและข้อเขียน โดยได้รับการจัดหมวดหมู่ในรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการเลือกอ่าน มากกว่าจะมีความหมายเพียงรูปลักษณ์ทางกายภาพเท่านั้น

จากคำจำกัดความข้างต้นสามารถประมวลได้ว่า นิตยสารคือวารสารที่มีกำหนดวางแผงที่แน่นอน ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่มีความหลากหลาย ทั้งให้ความรู้และความบันเทิงในรูปแบบของบทความ บทสัมภาษณ์ บทวิจารณ์ ผ่านการจัดรูปแบบที่เหมาะสมแก่ผู้อ่าน พร้อมภาพประกอบ และภาพโฆษณาต่างๆ อย่างสวยงาม โดยคำนึงถึงความต้องการและรสนิยมของกลุ่มผู้อ่านเป็นหลัก

3.2.1 บทบาทและหน้าที่ของนิตยสาร

ในฐานะที่นิตยสารเป็นหนึ่งในสื่อมวลชน ลักษณะการทำหน้าที่ย่อมแสดงออกถึง หน้าที่ในการรายงานข่าวสารความเคลื่อนไหวในสังคม (to inform) เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ในสังคม (to give opinion) มอบสาระความบันเทิง (to entertain) และเป็นสื่อกลางโฆษณาสินค้า (to advertise)

ขณะที่ ระวีวรรณ ประกอบผล (2530: 240-242) ได้อธิบายหน้าที่ของนิตยสารไว้ว่า

1. ทำหน้าที่เสมือนยาม คอยเฝ้าระวังและรายงานความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้สมาชิกในสังคมได้รับทราบ แม้วานิตยสารจะไม่สามารถรายงานเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวได้รวดเร็วเท่าหนังสือพิมพ์ แต่นิตยสารก็ทำหน้าที่ในลักษณะรวบรวมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งทางกายภาพและทางความคิดของคนในสังคม แล้วนำมาวิเคราะห์ วิจารณ์ และสรุป ในลักษณะที่มีรายละเอียดมากขึ้น
2. ทำหน้าที่เสมือนสะพาน เชื่อมโยงสังคมเก่ากับสังคมใหม่ โดยการถ่ายทอดเรื่องราว ลักษณะของความเปลี่ยนแปลงให้ประชาชนได้รับทราบ เช่น การถ่ายทอดความเปลี่ยนแปลงในทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในสังคมต่างๆ ผ่านภาษาหรือภาพเพื่อสื่อให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลง
3. ทำหน้าที่เสมือนเวที หรือสื่อกลางในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งได้เปรียบกว่าสื่ออื่นๆ ในแง่ที่นิตยสารสามารถเสนอเรื่องราวที่เป็นความละเอียดอ่อน ประณีต ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอันลึกซึ้งได้ และเอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น
4. ทำหน้าที่เสมือนครู ให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชน โดยที่นิตยสารบางฉบับมุ่งให้ความรู้และการศึกษาแก่ผู้อ่านโดยตรง ในขณะที่บางฉบับอาจให้ความรู้แก่ผู้อ่านด้วยวิธีที่ไม่เร่งรัด ค่อยๆ ซึมซับปนไปกับความบันเทิง ทั้งนี้ขึ้นกับวัตถุประสงค์ของนิตยสารนั้นๆ ด้วย
5. ทำหน้าที่ให้บริการด้านธุรกิจ ในแง่การโฆษณาสินค้า เสนอขายธุรกิจบริการ ผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบข้อมูล ได้เห็นว่าสินค้าและบริการชนิดใดเป็นที่ต้องการของตน ซึ่งจะก่อให้เกิดการตัดสินใจเลือกอย่างมีประสิทธิภาพ

6. หน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ภาพปกจะบอกเรื่องราวสำคัญตามที่ นิตยสารเห็นว่าเป็นประเด็นสำคัญของสังคมในขณะนั้น เห็นได้ชัดเจนในนิตยสารแนวเศรษฐกิจและการเมือง รวมถึงนิตยสารเฉพาะด้านอื่นๆ ก็ทำหน้าที่นี้เช่นเดียวกัน

นอกจากหน้าที่ข้างต้น นิตยสารยังมีบทบาทในการสร้างนักเขียนหน้าใหม่ ระวังวรรณ ประกอบ ผล (2530: 252) กล่าวว่า เป็นแหล่งสร้างนักเขียนใหม่ ต้องมีลักษณะพัฒนาไปในการเป็นนักเขียน เฉพาะด้าน มีความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะอย่าง เพื่อที่จะให้ข้อมูลเฉพาะด้านแก่ผู้อ่านโดยเฉพาะได้

ในประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยกัน นิตยสารมักถูกนำไปเปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์ ด้วยลักษณะ การรายงานประเด็นที่เหมือนหรือใกล้เคียงกัน ในวาระที่ประเด็นนั้นกำลังถูกกล่าวถึง หรือได้รับความ สนใจจากสังคม ทว่า พื้นที่ในการรายงานเรื่องนั้น นิตยสารสามารถลงรายละเอียดได้มากกว่า กล่าวคือ หนังสือพิมพ์จะมุ่งไปในเรื่องของการบอกและรายงานข่าว แต่นิตยสารจะเน้นการขยายความ อธิบาย วิเคราะห์ วิเคราะห์ เพิ่มเติมข้อมูลความรู้ในรูปแบบที่สอดแทรกความบันเทิงลงไปด้วย

3.2.2 ประเภทของนิตยสาร

การแบ่งประเภทของนิตยสารนั้น สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ตามความสนใจของกลุ่ม ผู้อ่านได้ ดังนี้

3.2.2.1 นิตยสารสำหรับกลุ่มผู้อ่านทั่วไป (Consumer

Magazine/General Magazine) นิตยสารประเภทนี้ผลิตขึ้นเพื่อกลุ่มผู้อ่านจำนวนมาก มุ่งให้สาระ ความรู้ทั่วไป ผู้อ่านสามารถอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาได้ไม่ยาก เช่น นิตยสารข่าว หรือนิตยสารย่อ เรื่องอย่าง Reader's Digest

3.2.2.2 นิตยสารเฉพาะกลุ่ม (Specialize Magazine) ผลิตขึ้นเพื่อ

ตอบสนองความสนใจของผู้อ่านเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น นิตยสารปิ่น นิตยสารสำหรับคนรักปลา นิตยสารภาพยนตร์ นิตยสารด้านธุรกิจการตลาด นิตยสารรถ นิตยสารบ้าน นิตยสารท่องเที่ยว ฯลฯ

3.2.3 รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในนิตยสาร

เนื่องจากนิตยสารมุ่งขยายการรับข้อมูลสาระของผู้อ่าน ดังนั้น เนื้อหาในนิตยสารจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญ และบ่งบอกความเป็นตัวตน และเอกลักษณ์ให้แก่นิตยสารหัวนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ด้วยการกำหนดรูปแบบการเขียน เทคนิคนำเสนอเนื้อหา และนำเสนออย่างต่อเนื่อง

กนกวรรณ นະนะกร (2542: 21-22) สรุปรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในนิตยสารไว้ว่า

1. บทความ เป็นงานเขียนที่มีเป้าหมายในการให้ความรู้ ความคิดเห็นโดยอาศัยข้อเท็จจริงที่มีสาระ และมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือ ซึ่งผู้เขียนอธิบายประเด็นที่น่าสนใจและสอดแทรกแนวคิดให้แก่ผู้อ่าน ประกอบด้วยบทความต่างๆ เช่น บทความรายงาน บทความประเพณีวิธีทำ บทความเล่าเรื่อง บทความสัมภาษณ์ บทความประเพณีชีวิตประวัติ บทความวิจารณ์ และบทความประเภทความเรียง

2. นวนิยาย ที่ปรากฏในนิตยสาร ได้แก่ เรื่องสั้น เรื่องราวที่ลงพิมพ์เป็นตอนๆ นิตยสารบางฉบับเสนอ นวนิยายเป็นหลัก ส่วนสารคดีและบทความเป็นรอง แต่นิตยสารเกี่ยวกับธุรกิจการค้า ส่วนมากไม่นิยมลงเนื้อหาประเภทนี้ หากเป็นบทความ สารคดีและข่าวสารต่างๆ มากกว่า

3. ภาพ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของนิตยสารทุกฉบับและทุกประเภท เป็นปัจจัยที่ช่วยให้นิตยสารน่าอ่าน สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านได้อย่างมาก โดยเฉพาะภาพที่มีสีสันสวยงามจะได้รับความสนใจมากที่สุด จึงเห็นได้ว่านิตยสารส่วนใหญ่ จะใช้ภาพเป็นส่วนประกอบหลักในการดึงให้เนื้อหาโดดเด่น จนได้รับความสนใจจากผู้อ่าน

4. ข่าว เป็นการรายงานข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ สถานการณ์ สะท้อนมุมมองความคิดต่อประเด็นนั้นๆ ที่สังคมกำลังให้ความสนใจ อย่างทันที่ทันที่ เป็นองค์ประกอบสำคัญของนิตยสารทุกชนิด ส่วนใหญ่มักจัดวางไว้ในส่วนต้นและส่วนท้ายของเล่ม

5. คอลัมน์บรรณาธิการ นิตยสารอยู่ในฐานะเดียวกับหนังสือพิมพ์ในการเป็นปากเสียง และแสดงความคิดเห็นของตนเองได้ นิตยสารแทบทุกฉบับจึงมีคอลัมน์บรรณาธิการขึ้น เพื่อแสดงความคิดเห็น มีความสำคัญต่อนิตยสารประเภทความเห็น และนิตยสารของบริษัท ห้างร้าน องค์กรธุรกิจต่างๆ

6. บันเทิงคดี (Fiction) วิชาญ สุวรรณเพิ่ม (2527 : 200) กล่าวว่าเนื้อหาในนิยายสารนอกจากการให้ข้อมูลความรู้แล้ว ความบันเทิงก็เป็นส่วนหนึ่งที่ขาดไม่ได้ ช่วยสร้างอารมณ์ในการอ่านให้มีความเพลิดเพลินขึ้น เรื่องบันเทิงคดี มุ่งเขียนให้อรรถรส มีสำนวนภาษาที่ให้ความเพลิดเพลิน ประกอบกับมีแก่นสาระความรู้ ประสบการณ์แทรกอยู่มาก ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความคิด มีความรู้สึกไปกับเรื่องได้ดี

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับนิยายสารท่องเที่ยว มีบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาและภาพสวยงามเพื่อเชิญชวนให้ผู้อ่านเดินทาง รวมทั้งสร้างกระแสการเดินทางรูปแบบต่างๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้องค์ความรู้ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของนิยายสารท่องเที่ยวเพื่ออธิบายรูปแบบการเขียนที่นำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิยายสารท่องเที่ยว

นิยายสารท่องเที่ยวจัดอยู่ในนิยายสารเฉพาะกลุ่ม มีความเป็นมาเก่าแก่ยาวนาน ได้รับความนิยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เกิดขึ้นจากการเดินทางท่องเที่ยวของมนุษย์ ได้พบประสบการณ์แปลกใหม่ ความประทับใจในสถานที่ ผู้คน ภูมิประเทศ วิถีวัฒนธรรมต่างๆ ถูกถ่ายทอดออกมาเพื่อแบ่งปันเรื่องราวสู่ผู้อื่น

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2553: 164) แสดงความเห็นว่าเป็นเอกสารที่เกี่ยวกับบันทึกการท่องเที่ยวที่เก่าแก่หลายชิ้นได้กลายเป็นเอกสารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เช่น บันทึกการเดินทางของมารีโค โปโล บันทึกของชาวต่างชาติที่เข้ามาอาศัยในเมืองไทยสมัยอยุธยา เป็นต้น ส่วนงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวในประเทศไทยเกิดขึ้นมาช้านานแล้ว เป็นลักษณะจดหมายเหตุ เกิดจากการที่เจ้านายไทยในอดีตได้เดินทางไปยังดินแดนต่างๆ จึงมักเขียนบันทึกเล่าประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้ประสบพบเจอมา โดยนิยายสารที่นำเสนอเรื่องการเดินทางโดยตรงเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 8 ในชื่อ ท่องเที่ยวสัปดาห์ จากนั้นนิยายสารท่องเที่ยวก็ถือกำเนิดขึ้นมากมาย ผ่านการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้สอดคล้องกับกระแสของยุคสมัยเสมอ อาทิ อนุสาร อ.ส.ท. เที่ยวรอบโลก Trip Anywhere Barefoot เป็นต้น

ัญญา สังขพันธานนท์ (2553: 165) สรุปสถานการณ์งานเขียนเรื่องท่องเที่ยวไว้ว่า ปัจจุบัน สาระคดีท่องเที่ยวได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เห็นได้จากนิตยสารส่วนมากต้องมียานเขียนประเภท ตีพิมพ์เป็นประจำ และยังไม่นับรวมสาระคดีท่องเที่ยวที่ตีพิมพ์เป็นเล่มออกมาเป็นจำนวนมาก

วนิดา บำรุงไทย (2545: 91) ให้เหตุผลถึงสาเหตุที่คนไทยนิยมอ่านและเขียนสาระคดีท่องเที่ยว เป็นเพราะกระแสโลกเปิดกว้าง เทคโนโลยีการสื่อสารสามารถให้ข่าวสารที่น่าสนใจ สร้างความตื่นตา ในพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลอย่างไร้พรมแดน และโดยเฉพาะแนวโน้มความนิยมการเดินทางท่องเที่ยวของ ผู้คนทั่วโลก ล้วนเป็นปัจจัยที่สอดคล้องส่งเสริมให้งานเขียนเล่าเรื่องการท่องเที่ยวมีตลาดที่เปิดกว้าง เป็นที่สนใจของนักอ่าน ขณะเดียวกันก็เป็นตลาดที่กว้างสำหรับนักเขียนด้วย

วินิจ รังผึ้ง (2530 อ้างถึงใน นฤพนธ์ เอื้อธวัช, 2539) ได้นิยามความหมายของนิตยสาร ท่องเที่ยวไว้ว่า เป็นนิตยสารที่เสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือเน้นหนักเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งอาจมีเนื้อหาและรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามประเภทของการ ท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวเน้นธรรมชาติ ธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น โดย ส่วนใหญ่จะเป็นการเสนอเนื้อหาในแนวสาระคดี รวมทั้งเสนอคอลัมน์ประจำ การเสนอข่าว เป็นต้น และ สิ่งที่สำคัญที่สุดของนิตยสารประเภทนี้คือ ภาพประกอบที่สวยงาม และน่าสนใจ ซึ่งนิตยสารท่องเที่ยว มักมีเนื้อหาและภาพประกอบเน้นหนักไปในเรื่องการท่องเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ ที่มีแนะนำในนิตยสารๆ โดยมากเนื้อหาภายในนิตยสารท่องเที่ยวจะเป็นสาระคดีแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว บทความเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยว เกร็ดความรู้หรือสาระเล็กๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และข้อมูลความรู้ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม บันเทิง ทั้งนี้เนื้อลักษณะเนื้อหาภายในเล่ม จะแตกต่างกันไปตามประเภทของการท่องเที่ยว นโยบาย และกลุ่มเป้าหมายของแต่ละฉบับ

1.3.1 ลักษณะของนิตยสารท่องเที่ยว

1.3.1.1 ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเป็นหลัก

1.3.1.2 สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น วิธีเดินป่า การเตรียมตัว
เที่ยวป่าในฤดูฝน การเอาตัวรอดในทะเล เป็นต้น

1.3.1.3 ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกแก่ผู้อ่านทางประวัติศาสตร์
ศิลปวัฒนธรรม โบราณคดี ธรณีวิทยาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ

1.3.1.4 มีรูปภาพประกอบที่สวยงามจำนวนมาก

1.3.1.5 ให้ความรู้ในเรื่องทั่วไป เช่น เรื่องราวของสังคมในแต่ละยุคสมัย

1.3.1.6 เน้นการใช้ภาษาเป็นกันเองกับผู้อ่าน รวมทั้งเนื้อหาโดยทั่วไป เพื่อ
สร้างความผ่อนคลายแก่ผู้อ่าน

แต่ในทัศนะของธัญญา สังขพันธานนท์ (2553: 166) มองว่างานเขียนสารคดีท่องเที่ยวแนว
ใหม่ต้องมีความหมายมากกว่าแนวคิดข้างต้น โดยนำความเห็นของจิม มอลนาร์ มากล่าวถึง

1. การท่องเที่ยวคือวิถีแห่งการคิด และการมองเห็นวิถีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์
กับโลกที่อาศัยอยู่ หรือความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับถิ่นฐานและสิ่งแวดล้อม
2. นักเขียนสารคดีท่องเที่ยวจะต้องรู้วิธีการเขียนสารคดีท่องเที่ยว ไม่ใช่การแนะนำ
สถานที่ การบันทึก การสังเกต และไม่ใช่ว่าการบรรยายถึงสถานที่นั้นๆ เพียงอย่าง
เดียว
3. การเขียนสารคดีท่องเที่ยวในความหมายเฉพาะที่สุดคือ วิถีของการตื่นตัวและ
ประสบการณ์ในโลก เป็นวิถีของการคิดใหม่โดยสร้างสรรค์ออกมาเป็นวรรณกรรม
ที่แสดงออกถึงความประทับใจต่อสถานที่และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น
สังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ อันมีลักษณะเฉพาะของสถานที่นั้นๆ
4. สารคดีท่องเที่ยวที่ดีจะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน ให้
ความบันเทิงและความรู้แก่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านมีความสุขขณะเดียวกันก็ได้เข้าใจ
ถึงวัฒนธรรมและวิถีของผู้คนในสังคมต่างๆ

3.3.2 ประเภทของนิตยสารท่องเที่ยว

นฤพนธ์ เอื้อธรรพ์ (2539: 42) ได้จำแนกนิตยสารท่องเที่ยวออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1. นิตยสารที่เน้นเรื่องท่องเที่ยวเป็นหลัก ประกอบด้วยเนื้อหาสารคดีท่องเที่ยวเป็นส่วนมาก อาจมีสารคดีหรือบทความประเภทอื่นแทรกอยู่ด้วย ซึ่งนิตยสารประเภทนี้แบ่งเป็น
 - 1.1 นิตยสารท่องเที่ยวภายในประเทศ ประกอบด้วยเรื่องท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ แต่มีเรื่องท่องเที่ยวรวมอยู่ด้วย แต่เป็นส่วนน้อยกว่า
 - 1.2 นิตยสารท่องเที่ยวต่างประเทศ มีเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องท่องเที่ยวในต่างประเทศ แต่มีเรื่องท่องเที่ยวรวมอยู่ด้วยบ้าง
2. นิตยสารที่มีไม่ใช่เรื่องท่องเที่ยวโดยตรง เนื้อหาภายในส่วนใหญ่ไม่ใช่เรื่องท่องเที่ยวโดยตรง หากแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องท่องเที่ยว อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดูนก ส่องสัตว์ การผจญภัยในป่า และสถานที่ในเรื่องเหล่านั้น ก็สามารถเป็นเรื่องท่องเที่ยวได้

3.3.3 กลวิธีการเขียนสารคดีท่องเที่ยว

วนิดา บำรุงไทย (2545: 92) กล่าวว่า โดยทั่วไปรูปแบบของงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวประกอบด้วย บทนำ เนื้อเรื่องและบทสรุป เช่นเดียวกับสารคดีประเภทอื่นๆ แต่มีลักษณะเฉพาะตัว ดังนี้

ขนาดความยาวของเรื่อง ขึ้นอยู่กับพื้นที่ของหน้ากระดาษ ประกอบด้วย สารคดีขนาดสั้น สำหรับการตีพิมพ์ในนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์เพียงหนึ่งตอน หรืออาจเป็น 2-3 ตอนจบ หากมีความยาวกว่านี้จัดเป็น สารคดีขนาดกลาง เผยแพร่เป็นตอนๆ และสารคดีขนาดเล่ม คือมีความยาวที่สามารถพิมพ์จำหน่ายลักษณะเป็นเล่มได้ ซึ่งก่อนพิมพ์จำหน่ายเป็นเล่ม อาจตีพิมพ์เผยแพร่เป็นตอนๆ ต่อเนื่องกันมาก่อนก็ได้

มุมมองของการเสนอเรื่อง เรื่องเล่าการท่องเที่ยวเป็นการเล่าโดยผ่านการรับรู้ เห็น และ ความรู้สึกของผู้เขียน ดังนั้นเทคนิคการเขียนก็มาจากมุมมองของผู้เขียนเอง หรืออาจเลือกใช้วิธีการเล่า แบบกลางๆ เน้นการให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น ที่ไม่ผ่านมุมมองของผู้เขียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ใช้มุมมองของผู้เขียน การเล่าลักษณะนี้จะปรากฏสรรพนามของผู้เขียน เช่น ฉัน ผม ข้าพเจ้า หรือผู้เขียน อย่างไรก็ตาม แม้บางเรื่องอาจไม่ปรากฏหรือแสดงตัวผู้เขียน แต่ก็เป็นการเล่าเรื่องโดยผ่านมุมมองของผู้เขียน ทั้งนี้ต้องดูรายละเอียดการเล่าเรื่อง ประกอบด้วย
2. ไม่ปรากฏมุมมอง คือการนำเสนอข้อมูลหรือทัศนคติอย่างกลางๆ ไม่สอดแทรกอารมณ์ ความนึกคิดของผู้เขียน ไม่ปรากฏตัวผู้เขียน

ส่วนัญญา สังขพันธานนท์ (2553: 166-168) แนะนำแนวทางในการเขียนสารคดีท่องเที่ยว ได้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

1. ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวที่ดีต้องไม่ลืมว่า จะต้องสร้างงานที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและ สามารถแข่งขันกับคนอื่น ๆ ได้ ในยุคที่สารคดีท่องเที่ยวได้รับความนิยม มาตรฐานของ บรรณาธิการและสำนักพิมพ์ก็สูงขึ้น เช่นเดียวกับสารคดีท่องเที่ยวที่ไม่ใช่แค่คู่มือแนะนำเที่ยว แต่ควรมีฐานะเป็นวรรณกรรมแห่งสถานที่ (literature of place) มากกว่า
2. การเขียนสารคดีท่องเที่ยวก็เช่นเดียวกับการเขียนสารคดีประเภทอื่น ต้องผ่านการ เตรียมการและวางแผนที่ดีก่อน กล่าวคือต้องมีการกำหนดโครงเรื่องและจุดเน้นที่จะ นำเสนอ ไม่ใช่การเขียนบรรยายความตามสถานที่ที่พบเห็นไปเรื่อยๆ
3. จุดเน้นหรือสาระสำคัญในการเขียนสารคดีท่องเที่ยว คือการแสดงให้เห็น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสถานที่และเพื่อนมนุษย์ในสถานที่นั้นๆ โดยการมองผ่าน สายตาของผู้เขียน การตีความเกี่ยวกับสถานที่และผู้คนจึงขึ้นอยู่กับผู้เขียนเป็นสำคัญ

4. กลวิธีที่นิยมใช้กันมากในสารคดีท่องเที่ยว คือการเล่าเรื่องโดยตัวผู้เขียน ดังนั้นมุมมองและการแปลความหมายต่อสิ่งที่ได้พบเห็นจะต้องชัดเจนและน่าสนใจ ดังนั้นนักเขียนสารคดีท่องเที่ยวจึงต้องเป็นมากกว่านักท่องเที่ยวโดยทั่วไป คือต้องมีคุณสมบัติของนักสังเกตการณ์ นักจดบันทึก และต้องศึกษาข้อมูลของสถานที่นั้นๆ อย่างละเอียด ต้องใช้ความรู้เป็นตัวนำในการเขียนมากกว่าอารมณ์และความประทับใจต่อสถานที่ที่เขียนถึง
5. ใช้ภาษาในการเล่าเรื่องอย่างมีสีสัน สร้างบรรยากาศ สอดแทรกรายละเอียดและเกร็ดความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้อ่านและมีคุณค่า
6. งานเขียนที่ปราศจากผู้คนไม่นับเป็นเรื่องที่ดีได้ เมื่อเขียนบรรยายสถานที่ ตึกกรมบ้านช่อง ถนนหนทาง หรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ก็ควรแสดงให้เห็นว่าสิ่งเหล่านี้สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนตลอดเส้นทางที่เดินทางผ่านอย่างไร
7. นอกจากการบอกเล่าประสบการณ์การท่องเที่ยว แต่การเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับสาระเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นความเป็นอยู่ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถาปัตยกรรม ภูมิศาสตร์ สัตววิทยา มานุษยวิทยา ชีววิทยา และศิลปะวรรณคดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เขียนว่าจะเน้นไปในด้านใด

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปกลวิธีการเขียนสารคดีท่องเที่ยวได้ว่า นอกจากการนำเสนอข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ทั้งวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีเฉพาะ และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ผู้เขียนต้องสอดแทรกมุมมองที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและสถานที่อย่างมีชั้นเชิง เปิดประสบการณ์และความคิดใหม่ให้แก่ผู้อ่าน ผ่านการเทคนิคเล่าเรื่องที่น่าสนใจ ให้ความบันเทิง นอกจากสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่านได้ติดตามต่อไปแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการทำงานที่ต้องการสื่อไปยังผู้อ่านได้อย่างดีอีกด้วย

3.4 แนวคิดการบรรณาธิกรณนิตยสาร ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการศึกษาปัจจัยการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกองบรรณาธิการ โดยปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์กรมีผลต่อการทำงานและนำไปสู่การสร้างเนื้อหาอย่างไร

แนวคิดในการบรรณาธิกรณินิตยสาร (Editing) เกิดจากการทำงานของบรรณาธิการ (Editor) เป็นลักษณะของการเตรียม การตรวจแก้ไขต้นฉบับ การเลือกเฟ้นเรื่อง การเลือกอักษรพิมพ์ การพาดหัว การใช้ภาพ และการวางรูปแบบเพื่อการนำลงพิมพ์

จงจิต ศรีพรพรรณ โรเบิร์ต (2543: 92-93) ได้อธิบายความสำคัญของบรรณาธิการต่อการเป็นผู้นำในการผลิตนิตยสารว่า บรรณาธิการเป็นศูนย์กลางหรือหัวใจของคณะผู้จัดทำนิตยสาร บรรณาธิการจึงควรเป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้น และมีส่วนกระตุ้นคณะผู้ร่วมงานให้มีความรู้สึกอยากทำงานให้ดีที่สุด

3.4.1 ขอบเขตของการบรรณาธิกรณินิตยสาร

การบรรณาธิกรณินิตยสารเริ่มจากการดูแลงานในฝ่ายบรรณาธิการทั้งหมด เริ่มจากการกำหนดเนื้อหาและวางแผนเตรียมต้นฉบับเพื่อพิมพ์ การวางแผนทั่วไปในระยะยาว กำหนดคอนเซ็ปต์ของแต่ละฉบับรายปี เป็นต้น จากนั้นเข้าสู่การผลิตนิตยสาร บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจแก้ต้นฉบับ กำหนดชื่อเรื่อง การจัดวางหน้าส่งต้นฉบับ ตรวจแก้ไข และเข้าสู่กระบวนการพิมพ์ สอดคล้องกับแนวคิดของชวรัตน์ เติตชัย (2520: 354) และจงจิต ศรีพรพรรณ โรเบิร์ต (2543: 92-93) โดยสรุปประเด็นได้ ดังนี้

งานที่บรรณาธิการต้องรับผิดชอบมีลักษณะ ดังนี้

1. ธุรกิจและการเงิน (commercial or financial) เมื่อใดก็ตามที่บรรณาธิการต้องซื้อต้นฉบับ งานศิลปะ ภาพ หรือข้อมูลอื่นๆ ที่น่าสนใจ บรรณาธิการจำเป็นต้องคำนวณรายจ่ายอย่างเหมาะสม รวมถึงการพิจารณาปรับหรือขึ้นอัตราเงินเดือนของผู้ร่วมงาน การติดต่อกับลูกค้าเพื่อการขายโฆษณาต่างๆ หรือติดต่อกับผู้บริหารฉบับอื่นๆ หน่วยงานที่ต้องขออนุญาตนำเรื่องมาพิมพ์ เป็นต้น

2. ด้านประชามติ (public opinion) บรรณาธิการต้องรู้จักและศึกษาผลงานของนักเขียนที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่าน และเมื่อตีพิมพ์เรื่องไปแล้ว ต้องคอยติดตามความเห็นจากผู้อ่าน ทั้งจากจดหมาย อีเมลจากผู้อ่าน และจากยอดจำหน่ายด้วย
3. ด้านกำกับดูแลสั่งการ (directive) บรรณาธิการมีหน้าที่ดูแลสั่งการให้กิจกรรมต่างๆ ดำเนินตามนโยบายให้เป็นไปตามสูตรของการจัดทำนิตยสารนั้นๆ
4. ด้านเนื้อหาและรูปแบบการเขียน (content) บรรณาธิการจะต้องพิจารณารวบรวม คัดเลือกเรื่องและเขียนเรื่อง บทบรรณาธิการ และตอบจดหมายจากผู้อ่าน โดยกำหนดรูปแบบการเขียน การใช้ภาษา ลักษณะการเขียนอ้างอิงแหล่งข่าว หรือการระบุแหล่งที่มาของข้อมูล
5. รูปแบบการจัดหน้า (layout) บรรณาธิการต้องดูแลการวางเนื้อหาแต่ละเซกชัน การเลือกตัวอักษร สี และภาพ และการวางโฆษณา
6. ประชาสัมพันธ์ (public relations) ในลักษณะของการสร้างภาพลักษณ์ (image) ที่ดีงามให้เกิดขึ้นกับนิตยสารในสายตาของผู้อ่าน ด้วยการเขียนสนับสนุนนิตยสาร หรือหาวิธีให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม

3.4.2 นโยบายฝ่ายบรรณาธิการ

นโยบายฝ่ายบรรณาธิการเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์ของนิตยสาร บุคลิกและเนื้อหาต่างๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ กำหนดขนาดและจำนวนหน้า ระยะเวลาวางแผน ตามหลักการของนิตยสารทั่วไป บรรณาธิการและผู้พิมพ์โฆษณาจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย ส่วนนิตยสารเฉพาะจะร่วมกับองค์กร หรือส่วนงานที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับนิตยสารกำหนดนโยบายร่วมกัน แต่หลักสำคัญของการกำหนดนโยบายนิตยสารประเภทใดก็ตาม ชวรัตน์ เชิดชัย (2520: 355) ระบุว่าต้องสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจของผู้อ่าน รวมถึงปัจจัยร่วมอีกหลายประการ ประกอบด้วย

1. ผู้อ่าน ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าผู้อ่านนิตยสารคือใคร มีคุณลักษณะอย่างไร ทั้งนี้ต้องพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ทุกด้านเกี่ยวกับผู้อ่าน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะ ภูมิหลังทางวัฒนธรรม ที่อาศัย เป็นต้น
2. เนื้อหา ถูกกำหนดโดยนโยบายของนิตยสารที่วางไว้ตั้งแต่เริ่มต้น ความต้องการของผู้อ่าน และองค์การผู้ผลิตหรือเป็นเจ้าของนิตยสาร
3. อัตลักษณ์ (personality) คือการสร้างบุคลิกให้กับนิตยสาร รูปลักษณ์ภายนอกปรากฏชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำของผู้อ่าน
4. ชื่อ ชื่อของนิตยสารที่มีลักษณะและความหมายเป็นรูปธรรมจะดีกว่าชื่อที่มีความหมายเป็นนามธรรม สัญลักษณ์บางอย่างอาจนำมาใช้เป็นชื่อนิตยสารได้ เช่น ประชาชาติ นิตยสารส่วนมากนิยมใช้ชื่อที่แสดงออกถึงลักษณะเนื้อหาของตัวเอง เช่น มวย ที่วิโทมส์ เป็นต้น นิตยสารบางฉบับให้ชื่อที่แสดงถึงความหมายของผู้อ่าน เช่น ดิฉัน กุลสตรี เป็นต้น ชื่อนิตยสารควรเป็นคำสั้น อ่านง่าย สะดวกต่อการจดจำ เนื่องจากผู้อ่านจะจำนิตยสารได้จากชื่อ ดังนั้นนิตยสารจึงควรมีลักษณะเด่น สร้างความรู้สึกประทับใจอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่ผู้อ่านด้วยในเวลาเดียวกัน
5. ระยะเวลาในการวางแผง ความถี่หรือระยะเวลาพิมพ์นิตยสารเพื่อออกจำหน่าย นับเป็นปัญหาสำคัญ นิตยสารอาจออกเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือน รายสามเดือน หรือรายปี แต่ไม่ว่าจะมีความถี่หรือห่างกันมากเพียงใด หลักพิจารณาอย่างกว้างๆ คือนิตยสารที่มีลักษณะของความใกล้ชิด เป็นกันเอง และมีความสำคัญต่อผู้อ่านส่วนใหญ่มากเท่าใด ระยะเวลาในการวางแผงก็ควรมีความถี่ให้มากยิ่งขึ้น
6. การเปลี่ยนนโยบาย นโยบายของนิตยสารอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเหตุผลและความจำเป็น โดยใช้วิธีค่อยๆ ปรับและเปลี่ยนไปที่ละขั้น เพราะผู้อ่านยังคุ้นชินกับลักษณะเดิม ดังนั้นการเปลี่ยนต้องทำโดยไม่ให้กระทบกระเทือนความรู้สึกของผู้อ่าน แต่บางกรณี สามารถกระทำได้ทันที เช่น เมื่อเปลี่ยนผู้บริหารงาน หรือเปลี่ยนคณะกรรมการ เป็นต้น แต่การเปลี่ยนนโยบายนี้ต้องให้เป็นที่เข้าใจชัดเจนทั้งผู้บริหาร บรรณาธิการและผู้อ่านด้วยพร้อมกัน

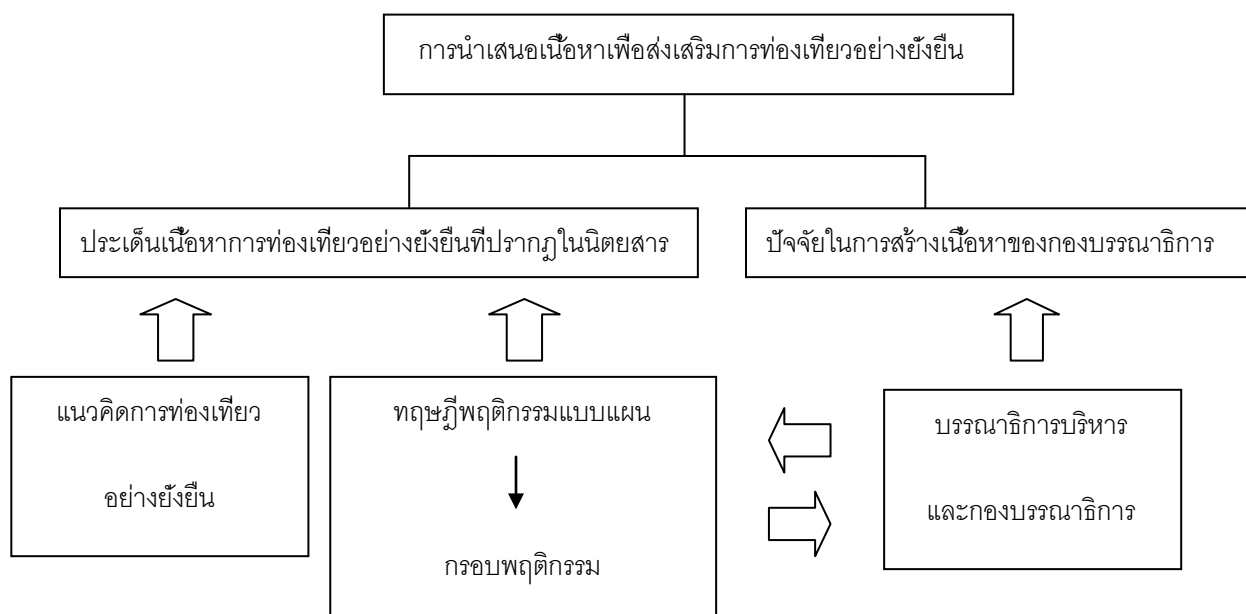
นอกจากกรอบการทำงานอย่างมีระบบขั้นตอนข้างต้น เป็นหลักที่จะทำให้การผลิตนิตยสาร บรรลุวัตถุประสงค์ คุณสมบัติส่วนตัวของบรรณาธิการต้องเป็นผู้รักการอ่าน ใฝ่รู้เรื่องราวรอบตัว ยิ่ง โดยเฉพาะสังคมที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเนื้อหาและมุมมอง ในการดำเนินงานนิตยสารได้

บรรณาธิการเปรียบเสมือนเสาหลักของกองบรรณาธิการ ดังนั้นต้องมีอิทธิพลต่อ ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเฉพาะการมีวิจาร์ณญาณในการตัดสินใจ วิเคราะห์ วิพากษ์ประเด็นต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการทำงานได้อย่างรอบคอบและรวดเร็ว สร้างความยำเกรงและความเชื่อมั่น รวมถึงการมี มนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี

การทำหน้าที่ต่อสายตาของผู้อ่าน บรรณาธิการต้องมีจุดยืน มีไลฟ์สไตล์ที่ชัดเจนต่อสายตา ของผู้อ่าน ผ่านการแสดงความคิดเห็น มุมมองที่ส่งผลต่อภาพรวมและอัตตลักษณ์ของนิตยสาร เปรียบเสมือนสินค้าชิ้นหนึ่ง หากบรรณาธิการสร้างตราสินค้าที่เข้มแข็งได้ ผู้อ่านก็จะภักดีในตราสินค้า นั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

บทบาทของนิตยสารท่องเที่ยวคือการให้ข้อมูลการเดินทางและภาพประกอบสวยงาม เพื่อเชิญชวนให้ผู้อ่านตัดสินใจเดินทาง แต่การให้ข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวหรือการปฏิบัติตัวเป็นนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเป็นอีกบทบาทของนิตยสารท่องเที่ยวที่ต้องกระทำไปควบคู่กัน เพื่อรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษากำหนดเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน และปัจจัยในการสร้างเนื้อหาของกองบรรณาธิการ โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาการวิจัยเรื่องการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ในนิตยสารท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวครอบคลุม
แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างไร
2. การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวมีความ
สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผนอย่างไร
3. การสร้างเนื้อหาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวของกองบรรณาธิการ
ประกอบด้วยปัจจัยใดบ้าง

โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth
Interview) ซึ่งมีรายละเอียดสำคัญของระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ประชากรประเภทเอกสาร ได้แก่ นิตยสารท่องเที่ยว

ผู้วิจัยเลือกศึกษาเนื้อหาส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ปรากฏในนิตยสารท่องเที่ยวเพื่อ
ตอบปัญหานำวิจัยข้อ 1 และ 2 ได้แก่

อนุสาร อ.ส.ท. ฉบับเดือน มกราคม พ.ศ. 2551 ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555 รวม 54

ฉบับ

Nature Explorer ฉบับเดือน มกราคม พ.ศ. 2551 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555 รวม 25 ฉบับ นิตยสารบางฉบับเป็นรายสองเดือนและบางฉบับบริษัทผู้ผลิตได้จำหน่ายหมดจึงทำให้มีนิตยสารเพื่อศึกษาไม่ครบจำนวนเต็ม

หนังสือ ฉบับเดือน มิถุนายน 2552 ถึงเดือนมิถุนายน 2555 รวม 20 ฉบับ นิตยสารหนังสือเริ่มผลิตฉบับที่ 1 เมื่อเดือนมิถุนายน 2552 และมีบางฉบับเป็นรายสองเดือน

โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาเนื้อหาทั้งหมด เริ่มศึกษาจากข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นปีที่ททท. จัดทำโครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้น ด้วยหวังให้ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรับรู้ และตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ทรัพยากรท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิด 7 Greens (Seven Greens Concept) ส่วนเหตุผลในการเลือกสื่อที่ใช้ในการศึกษาคือ นิตยสารท่องเที่ยวสามารถนำเสนอข้อมูลการเดินทางและรูปภาพประกอบสวยงามได้อย่างเป็นรูปธรรม มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนโดยเห็นได้จากวัตถุประสงค์ของนิตยสารแต่ละฉบับ เช่น อ.ส.ท. เป็นนิตยสารท่องเที่ยวที่มีอายุการจำหน่ายอย่างยาวนาน เน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ภายใต้การดูแลของ ททท. มีกลุ่มผู้อ่านที่นิยมการเดินทางทั่วไป นิตยสารเนเจอร์เอ็กซ์พลอเรอร์เสนอเนื้อหาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและการผจญภัย ดังนั้นกลุ่มผู้อ่านคือผู้ที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวธรรมชาติและผจญภัย ส่วนนิตยสารหนังสือเสนอการท่องเที่ยวและการใช้ชีวิต ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวช่วยเติมเต็มให้ชีวิตมีความหมายและมีคุณค่ามากขึ้น เน้นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีชุมชน เพื่อการพักผ่อนอย่างแท้จริง ดังนั้นกลุ่มผู้อ่านจึงเป็นผู้ที่ต้องการปลีกตัวออกจากเมืองใหญ่เพื่อแสวงหาการพักผ่อนท่ามกลางธรรมชาติและชนบท

นอกจากนี้วัตถุประสงค์ของนิตยสารท่องเที่ยวทั้ง 3 ฉบับมีความสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เน้นในประเด็นทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วิถีชุมชน วัฒนธรรมและศิลปประเพณีต่างๆ เพื่อต้องการวัดผลว่านิตยสารทั้งสามฉบับมีการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างไร

2. ประชากรประเภทบุคคล

กลุ่มบุคคลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยบรรณารักษารบริหารและกองบรรณารักษารของนิตยสารทั้ง 3 ฉบับ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Dept Interview) เพื่อตอบปัญหานำวิจัยข้อ 3 เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาการท่องเที่ยวย่างยั่งยืน การแสวงหาแหล่งที่มาซึ่งข้อมูลเทคนิครูปแบบการเขียน รวมถึงความเข้าใจ และความสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวย่างยั่งยืน ทั้งต่อผู้ส่งสารเองคือ นักเขียน ส่งต่อไปยังผู้อ่านว่านักเขียนมองผู้อ่านในเรื่องนี้อย่างไร ประเมินผู้อ่านอย่างไร โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัยต่อไปนี้

2.1 กองบรรณารักษารนิตยสาร ได้แก่

อนุสาร อ.ส.ท.

บรรณารักษาร คุณอภินันท์ บัวหัทธดี

กองบรรณารักษาร คุณภาคภูมิ น้อยวัฒน์ และคุณสุวัฒน์ คุ้มวงษ์

Nature Explorer

บรรณารักษารบริหาร คุณวราภรณ์ พลอยบริสุทธิ์

กองบรรณารักษาร คุณสาวิกา ชุนราม คุณวนิดา เชียงอารีย์ และคุณสมคิด

สุวรรณเชษฐ์

หนีกุง

บรรณารักษารบริหาร คุณรัฐรงค์ ศรีเลิศ

กองบรรณารักษาร คุณอดิชาติ สายทองอินทร์ คุณชอชาย เทิดเกียรติกุล และ

คุณชนัดพล หวังเพิ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบบันทึกข้อมูล (Coding sheet) ตารางบันทึกข้อมูลเนื้อหาเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แบ่งเป็นชื่อนิตยสาร ฉบับเดือนที่ ปีพ.ศ. ประเภทเนื้อหา ประกอบด้วย

- การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน
- ยกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่น
- เพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว

และประเภทคอลัมน์ที่ปรากฏเนื้อหาที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย บทบรรณาธิการ สาคดี ข่าว โฆษณาเชิงบทความและภาพ (หน้า 136)

2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1 บรรณาธิการบริหาร

- 2.1.1 วัตถุประสงค์ของนิตยสารเป็นอย่างไร
- 2.1.2 กระบวนการการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร
- 2.1.3 วัตถุประสงค์ของนิตยสารมีความสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างไร
- 2.1.4 ปัจจัยภายในองค์กร เช่น แนวคิดของนิตยสาร/สภาพความมั่นคงของนิตยสาร/ทุน/ประสบการณ์และความรู้ความชำนาญของบุคลากร มีผลต่อการสร้างเนื้อหาอย่างไร
- 2.1.5 ปัจจัยภายนอก เช่น แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน/กระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในไทยหรือระดับสากล/พฤติกรรมนักท่องเที่ยว/ การให้ความร่วมมือ

ของเจ้าหน้าที่อุทยาน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง/ สภาพอากาศที่เอื้อต่อ
การทำงาน /ความต้องการของผู้อ่านมีผลต่อการสร้างเนื้อหาอย่างไร

2.1.6 การสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความ
สอดคล้องต่อความต้องการของผู้อ่านอย่างไร

2.1.7 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน
ปัจจุบัน

2.2 กองบรรณาธิการ ประกอบด้วยนักเขียนและช่างภาพ

2.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทัศนะของท่านเป็น
อย่างไร

2.2.2 กระบวนการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็น
อย่างไร

2.2.3 รูปแบบที่ท่านนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ให้ผู้อ่านเป็นอย่างไร

2.2.4 วิธีการได้มาซึ่งแหล่งข้อมูล มีวิธีอะไรบ้าง

2.2.5 ท่านได้คำนึงถึงความต้องการหรือความเข้าใจของผู้รับสารอย่างไร

2.2.6 ท่านคิดว่าเนื้อหาแบบไหนที่จะกระตุ้น หรือโน้มน้าวผู้อ่านให้
ตระหนักหรือเห็นความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว

2.2.7 วิสัยทัศน์ของนิตยสารหรือบรรณาธิการมีผลต่อการเลือกนำเสนอ
เนื้อหาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือไม่ อย่างไร

2.2.8 กระแสการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับสากลส่งผลต่อการ
เลือกนำเสนอเนื้อหาอย่างไร

2.2.9 ท่านสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน
ประเด็นใดบ้าง

2.2.10 ท่านให้ความรู้ด้านการจัดการของชุมชนในประเด็นใดบ้าง

- 2.2.11 ท่านให้ความสำคัญในการนำเสนอบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวเหล่านั้นอย่างไร
- 2.2.12 ท่านให้ความสำคัญในการนำเสนอการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อุทยานฯ หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างไร
- 2.2.13 ท่านประเมินการทำหน้าที่ของนิเทศสารในการส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนอย่างไร
- 2.2.14 จากประสบการณ์การทำงาน ท่านมองเห็นปัญหาและอุปสรรคใน สร้างเนื้อหาอย่างไร

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. เครื่องมือในการศึกษาเนื้อหา

ผู้วิจัยนำแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาสร้างกรอบในการศึกษาเนื้อหา โดยศึกษา เนื้อหาทั้งหมด หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อความ โดยการลงรหัสข้อความที่ปรากฏเนื้อหาส่งเสริม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.1 แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถสรุปแนวคิดหลักเพื่อสร้างประเด็นใน การศึกษาเนื้อหาได้ ดังนี้

1.1.1 การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

ศักดิ์ สุนทรเสถียร (2531) (อ้างถึงใน นันทนา เดชกำธร, 2549: 35) กล่าวว่าจิตสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ทางจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนการเกิดพฤติกรรม โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านการรู้ (Cognitive component) เป็นความรู้ของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นได้ทั้งการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุ บุคคลหรือเหตุการณ์ต่างๆ เมื่อรับรู้แล้วจะ ก่อให้เกิดเจตคติ หากได้ความรู้ในทางบวก ก็จะมีเจตคติต่อสิ่งนั้นในทางที่ดี

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective component or feeling component)
อารมณ์และความรู้สึกถูกเร้าขึ้นจากการรับรู้ และความรู้สึกที่เกิดขึ้นทำให้เกิดเจตคติ
ในทางใดทางหนึ่ง คือ ชอบหรือไม่ชอบ ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก
3. องค์ประกอบเชิงพฤติกรรมหรือการกระทำ (Action tendency component of
behavioral component) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นๆ ในทางใดทาง
หนึ่ง คือความพร้อมที่จะสนับสนุน ช่วยเหลือ หรือในทางทำลาย ชัดขวาง ต่อสู้ เป็น
ต้น

ดังนั้นการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์
ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในบริบทต่างๆ จึงเป็นหลักการสำคัญอันดับแรกของการสร้างจิตสำนึก
การอนุรักษ์ที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยเนื้อหาที่
ใช้เป็นกรอบในการศึกษาต้องกล่าวถึงประเด็นต่อไปนี้

- การให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ เช่น ประวัติ
ความเป็นมา ความสำคัญ การทำนุบำรุง การรักษา หรือการปกป้องเพื่อความ
ยั่งยืนของทรัพยากรผ่านสื่อต่างๆ เช่น แผ่นพับให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว
และคู่มือการเดินทางธรรมชาติ นิทรรศการ แผ่นป้ายบรรยายตามจุดต่างๆ ใน
เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ เส้นทางเดินเท้าหรือเส้นทางเดินป่าที่ให้ประสบการณ์
ที่หลากหลาย รวมทั้งสื่อบุคคล ได้แก่การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่นำทางหรือมัคคุเทศก์
ให้มีความชำนาญในการให้ความรู้หรือนำทางแก่นักท่องเที่ยว (มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2552)
- เนื้อหาความรู้เป็นข้อความที่สื่อทางอารมณ์แก่ผู้อ่านในน้ำเสียงต่างๆ เช่น แสดงให้
เห็นถึงผลเสีย อันตรายที่เกิดต่อทรัพยากร ความรู้สึกเสียดาย เป็นกังวลหรือเชิญ
ชวน เป็นต้น

- หลักการสุดท้ายคือ ผลเชิงพฤติกรรม เกิดเป็นการกระทำที่นำไปสู่การอนุรักษ์ปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นกิจกรรมเพื่อรองรับพฤติกรรมที่จะแสดงออก เช่น กิจกรรมปล่อยเต่าทะเล ปลูกป่าชายเลน สร้างโปงให้ช้างป่าเพื่อเป็นแหล่งอาหาร การพักโฮมสเตย์ของชาวบ้าน การเข้าร่วมขบวนแห่ปล่อยสาบลง เป็นต้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังได้ใกล้ชิดธรรมชาติและวัฒนธรรมมากที่สุด เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การตระหนักถึงคุณค่าและร่วมอนุรักษ์ในที่สุด (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

1.1.2 ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน

ความยั่งยืน หมายถึงสถานะที่มีคุณค่าสถานะใดสถานะหนึ่งที่สามารถรักษาไว้หรือเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป (จิรากร คชเสนี, 2552: 370) ดังนั้นความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชนจึงหมายถึงวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ความเป็นอยู่ และอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของแต่ละพื้นที่ที่มีสถานะคงอยู่แม้เวลาจะผ่านไป ทั้งนี้นักท่องเที่ยวในฐานะผู้ไปเยือนต้องปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเพื่อลดผลกระทบด้านลบแก่ทรัพยากร โดยเนื้อหาที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาต้องกล่าวถึงประเด็นต่อไปนี้

- ให้ความรู้ ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ การอนุรักษ์เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและวิถีชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา 2548)
- การปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด ข้อควรปฏิบัติต่อสถานที่และชุมชนของนักท่องเที่ยวเพื่อไม่สร้างผลกระทบทางลบแก่วัฒนธรรมและวิถีของชุมชนโดยไม่ได้เจตนา
- เปิดใจเรียนรู้วิถีชุมชนด้วยตนเอง ทั้งจากการสนทนากับคนในท้องถิ่น การสังเกต และเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัด (ชนัญญ วงษ์วิภาค และคณะ, 2547) เช่น การพัก

โฮมสเตย์โดยท้องถิ่นจัดหาที่พักและอาหารไว้รองรับ ทำให้นักท่องเที่ยวได้ใกล้ชิดกับความเป็นอยู่และสัมผัสบรรยากาศของของคนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

- สนับสนุนสินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองด้วยการอุดหนุนงานฝีมือของชาวบ้าน เนื่องจากหัตถกรรมพื้นเมืองเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นงานฝีมือที่มีลักษณะเฉพาะอย่างแท้จริง ดังนั้นการสนับสนุนสินค้าเหล่านี้ช่วยเผยแพร่ผลงานฝีมือไปยังสังคมภายนอกได้รับรู้และเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนอีกด้วย

1.1.3 ยกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการท้องถิ่นของตนเองมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเกิดประโยชน์โดยตรงให้แก่คนในชุมชนสองประการ หนึ่งคือการเพิ่มรายได้และปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่คนในชุมชนให้ดีขึ้นในระยะยาวด้วยอาชีพที่เกิดจากการท่องเที่ยว เช่น ไกด์หรือมัคคุเทศก์นำเที่ยว การเปิดร้านจำหน่ายสินค้างานฝีมือหรือผลิตผลทางการเกษตรที่ผลิตได้ในพื้นที่ให้นักท่องเที่ยว ประการที่สองคือ เปิดโอกาสในคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาได้อย่างเต็มที่คือชุมชนในฐานะเจ้าของพื้นที่สามารถประเมินศักยภาพของทรัพยากรที่มีในการรองรับนักท่องเที่ยว หรือขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) โดยเนื้อหาที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาต้องกล่าวถึงประเด็นต่อไปนี้

- การสร้างรายได้และสร้างอาชีพของคนในชุมชนจากการท่องเที่ยว
- ยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น การได้รับการศึกษา การบริการด้านสุขภาพ การเดินทาง ระบบสาธารณสุขภาค เป็นต้น
- ชุมชนมีความสามารถในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้เป็นอย่างดี เช่น การจำกัดโฮมสเตย์ เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากจนเกินไป

ท้ายที่สุดคือคนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ช่วยในการอนุรักษ์และบริหารจัดการโดยคนในชุมชนเพื่อชุมชนเอง (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2541)

1.1.4 เพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นนักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือแรงจูงใจที่จะศึกษา เรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์จากธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ต้องการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติแวดล้อมในแง่มุมต่างๆ ทั้งในระดับกว้างและลึก เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และความพึงพอใจ ซึ่งเป็นการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ธรรมชาติควบคู่ไปด้วย (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2541) นอกเหนือจากการชื่นชมความสวยงามทางธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยว การปฏิบัติตัวเป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ทั้งในเชิงการไต่หาคำถามความรู้และเชิงปฏิบัติ เช่น การเคารพกฎธรรมชาติและสถานที่ต่างๆ หรือการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวพบว่าตนเองเป็นนักเดินทางที่มีคุณค่าด้วย โดยเนื้อหาที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาต้องกล่าวถึงประเด็นต่อไปนี้

- การไต่หาคำถามข้อมูลความรู้ของสถานที่ปลายทาง ทำความเข้าใจก่อนออกเดินทางเป็นอย่างดี
- การสนับสนุนธุรกิจท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การพักโฮมสเตย์ เลือกใช้บริการจักรยานมากกว่ารถยนต์
- การปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด เช่น ไม่ทิ้งขยะ ไม่ขีดเขียนผนังถ้ำหรือต้นไม้ ไม่เก็บชิ้นส่วนโบราณวัตถุติดตัวกลับบ้าน ไม่ยุ่งกางเกงขาสั้นหรือเสื้อสายเดี่ยวเมื่อเข้าเขตศาสนสถาน
- สนใจเข้าร่วมกิจกรรมและสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมทาง เช่น ร่วมกิจกรรมพายเรือคายัคเก็บขยะในลำน้ำเข็กกับทางรีสอร์ท ปล่อยปลาการ์ตูนลงทะเลร่วมกับกองทัพเรือ แนะนำเส้นทางการเดินทางที่ประหยัดและปลอดภัยแก่เพื่อนร่วมทาง เป็นต้น

1.2 ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน นำผลการวิจัยของ Sue Beeton, Betty Weiler&Sam Ham และ Nathan Reigner มาพัฒนาเพื่อสร้างกรอบในการศึกษาเนื้อหา ดังนี้

1.2.1 Contextual analysis for applying persuasive communication theory :
Sue Beeton, Betty Weiler&Sam Ham

ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน	พฤติกรรมด้านบวก	พฤติกรรมด้านลบ
Behavioral beliefs	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักท่องเที่ยวตระหนักต่อการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 2. คำนึงถึงอันตรายที่อาจเกิดกับตัวเอง 3. ได้ชื่นชมทัศนียภาพที่สวยงาม 4. มีความสะดวกสบายในการเดินเที่ยว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักท่องเที่ยวพลาดโอกาสชมทัศนียภาพอันสวยงามหรือชีวิตสัตว์ป่า 2. ไม่เห็นข้อดีของการปฏิบัติตามคำแนะนำของอุทยานฯ 3. ไม่ได้รับอรรถรสของการผจญภัยเท่าที่ควร 4. ไม่ได้รับความเป็นส่วนตัวจากเส้นทาง
Normative beliefs	<p>บุคคลที่ยอมรับและสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎของอุทยานฯ คือ นักอนุรักษ์ นักสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่อุทยาน คนในท้องถิ่น บุคคลทั่วไป และนักท่องเที่ยว</p>	<p>บุคคลที่แสดงความไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมรับการปฏิบัติตามกฎของอุทยานฯ คือ ผู้ที่ไม่ใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อม ไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎฯ วัยรุ่น เด็ก วัยรุ่นชาย รองลงมาคือ ไกด์ทัวร์ นักท่องเที่ยว นักเดินทางนอกเขตอุทยานฯ นักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม</p>

ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน	พฤติกรรมด้านบวก	พฤติกรรมด้านลบ
Control beliefs	<p>การปฏิบัติตามกฎของอุทยาน ให้ข้อดีในเรื่อง ความปลอดภัย ของนักท่องเที่ยว ความ สะดวกสบายในการเดินศึกษา ธรรมชาติ มองเห็นป้าย สัญลักษณ์ต่างๆ ชัดเจน มีการ ออกแบบป้ายที่สวยงามและ ชัดเจน ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ยินดีที่จะปฏิบัติตามกฎของ อุทยาน</p>	<p>ข้อจำกัดในการปฏิบัติตามกฎ ของอุทยานคือ ไม่มีการกั้นรั้ว หรือขอบเขตของเส้นทางเดินชม ธรรมชาติ และเส้นทางการเดิน ไม่มีความชัดเจนเพียงพอ</p>

1.2.2 Exploring Visitor Using the theory of TPB to understand visitor behavior

: Nathan Reigner

ทฤษฎีพฤติกรรม แบบแผน	Behavioral belief	ผลจากการประเมิน
ทัศนคติต่ออันตรายที่ อาจได้รับ / การ คำนึงถึงทรัพยากร / ประสบการณ์ที่ได้รับ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ได้รับอันตรายจากคลื่นน้ำ 2. เกิดอาการผื่นคัน 3. ได้รับบาดเจ็บจากการลื่นหिन 4. เกิดอันตรายต่อพันธุ์พืชและสัตว์ป่า 5. ทำให้วิถีชีวิตท้องถิ่นของชาวฮาวายลดลง 6. ป้องกันนักท่องเที่ยวคนอื่นจากการเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ 7. เกิดประสบการณ์อันแท้จริงจากการเดินทาง 8. มีความสนุกสนานกับการผจญภัย 9. มีเรื่องเล่าสนุกๆ เมื่อกลับถึงบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ได้รับอันตรายจากคลื่นน้ำ 2. เกิดอาการผื่นคัน 3. ได้รับบาดเจ็บจากการลื่นหिन 4. เกิดอันตรายต่อพันธุ์พืชและสัตว์ป่า 5. ทำให้วิถีชีวิตท้องถิ่นของชาวฮาวายลดลง 6. ป้องกันนักท่องเที่ยวคนอื่นจากการเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ 7. เกิดประสบการณ์อันแท้จริงจากการเดินทาง 8. มีความสนุกสนานกับการผจญภัย 9. มีเรื่องเล่าสนุกๆ เมื่อกลับถึงบ้าน
เดินทางพร้อมเพื่อน ร่วมทาง มีเจ้าหน้าที่นำทาง	Normative beliefs บุคคลที่จะร่วมเดินทางไปด้วยคือ เพื่อน นักเดินทางด้วยกัน มีเจ้าหน้าที่ช่วยนำทาง	แรงจูงใจให้ยินยอม เห็นความสำคัญของการมีเพื่อนร่วม ทางได้ร่วมประสบการณ์สนุกและแฮร์ ความสุขร่วมกัน เจ้าหน้าที่เห็นความสำคัญของการ เดินทางของคุณ

	Control beliefs	
	ประเมินความสามารถของตัวเอง	ความสามารถในการควบคุม
มีสมรรถภาพในการเดินทาง		แม้จะไม่มีเจ้าหน้าที่คอยบริการ แต่ยังมียืนยันที่จะเดินทางในอุทยาน การประเมินอันตรายที่อาจเกิดจากการเดินทางในอุทยานขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวแต่ละคน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นมาสรุปเป็นประเด็นตามทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผนจากนั้น

นำมาพัฒนาเพื่อกรอบในการศึกษาเนื้อหาในนิตยสาร สามารถสรุปได้ ดังนี้

ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน	เนื้อหาที่สนับสนุนพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Beliefs)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ พันธุ์พืช สัตว์ป่าท้องถิ่น สิ่งมีชีวิตใต้ทะเล 2. การตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของผู้คนในท้องถิ่น 3. ให้ข้อมูลความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น อุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งมีสาเหตุจากธรรมชาติ สภาพอากาศ อันตรายจากสัตว์ป่า สัตว์มีพิษ อุปกรณ์ในการเดินทาง 4. สร้างความประทับใจ ความสุข ได้รับประสบการณ์จากการเดินทางและความสวยงามที่ได้พบเจอ
ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสำคัญของการปฏิบัติตัวเป็นนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบคือการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นๆ อาทิ นักอนุรักษ์ เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวด้วยกัน

ทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน	เนื้อหาที่สนับสนุนพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
	2. การให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมเดินทาง เช่น ได้เดินทางบนเส้นทางเดียวกัน แบ่งปันความสุขและประสบการณ์ร่วมกัน
ความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุม (Control Beliefs)	1. กระตุ้นนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎหรือข้อแนะนำของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อแสดงถึงศักยภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจในการเป็นนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ 2. การปฏิบัติตามกฎหรือข้อแนะนำของแหล่งท่องเที่ยวเป็นขั้นตอนที่ง่าย ไม่ยุ่งยาก อีกทั้งยังเพิ่มความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว

ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยตรวจสอบคำตอบจากการสัมภาษณ์ภายในกลุ่มว่ามีความถูกต้องตรงกัน และสอดคล้องกับนโยบายหรือแนวคิดหลักของนิตยสารอย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. การศึกษาการนำเสนอเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาจากข้อมูลเอกสาร คืออนุสาร อ.ส.ท. ฉบับเดือนมกราคม 2551 ถึงฉบับเดือนมิถุนายน 2555 นิตยสาร Nature Explorer ฉบับเดือนมกราคม 2551 ถึงฉบับเดือนมิถุนายน 2555 นิตยสารหนีกรุง ฉบับเดือนมิถุนายน 2552 ถึงฉบับเดือนมิถุนายน 2555 ที่มีเนื้อหาครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผนมาผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการคำนวณหาค่าร้อยละ

2. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างเนื้อหาส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยสรุปผลจากการสัมภาษณ์บรรณาธิการ นักเขียนและช่างภาพด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยในการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยอิงเข้ากับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แนวคิดนิตยสารท่องเที่ยวและแนวคิดการบรรณาธิการนิตยสาร

การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลในแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และตารางข้อมูลเพื่ออธิบายรูปแบบเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ปรากฏในนิตยสาร และปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในนิตยสารท่องเที่ยวทั้งสามฉบับ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยท่องเที่ยว เป็นการศึกษาเนื้อหาและปัจจัยการสร้างเนื้อหาของกองบรรณาธิการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของนิตยสารทั้งสามฉบับ ประกอบด้วย อนุสาร อ.ส.ท. Nature Explorer และหนึ่งกรุง ได้แบ่งการรายงานผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยการสร้างเนื้อหาของกองบรรณาธิการจากการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สามารถแบ่งผลการศึกษาการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ดังนี้

1. ประเด็นเนื้อหาการนำเสนอตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

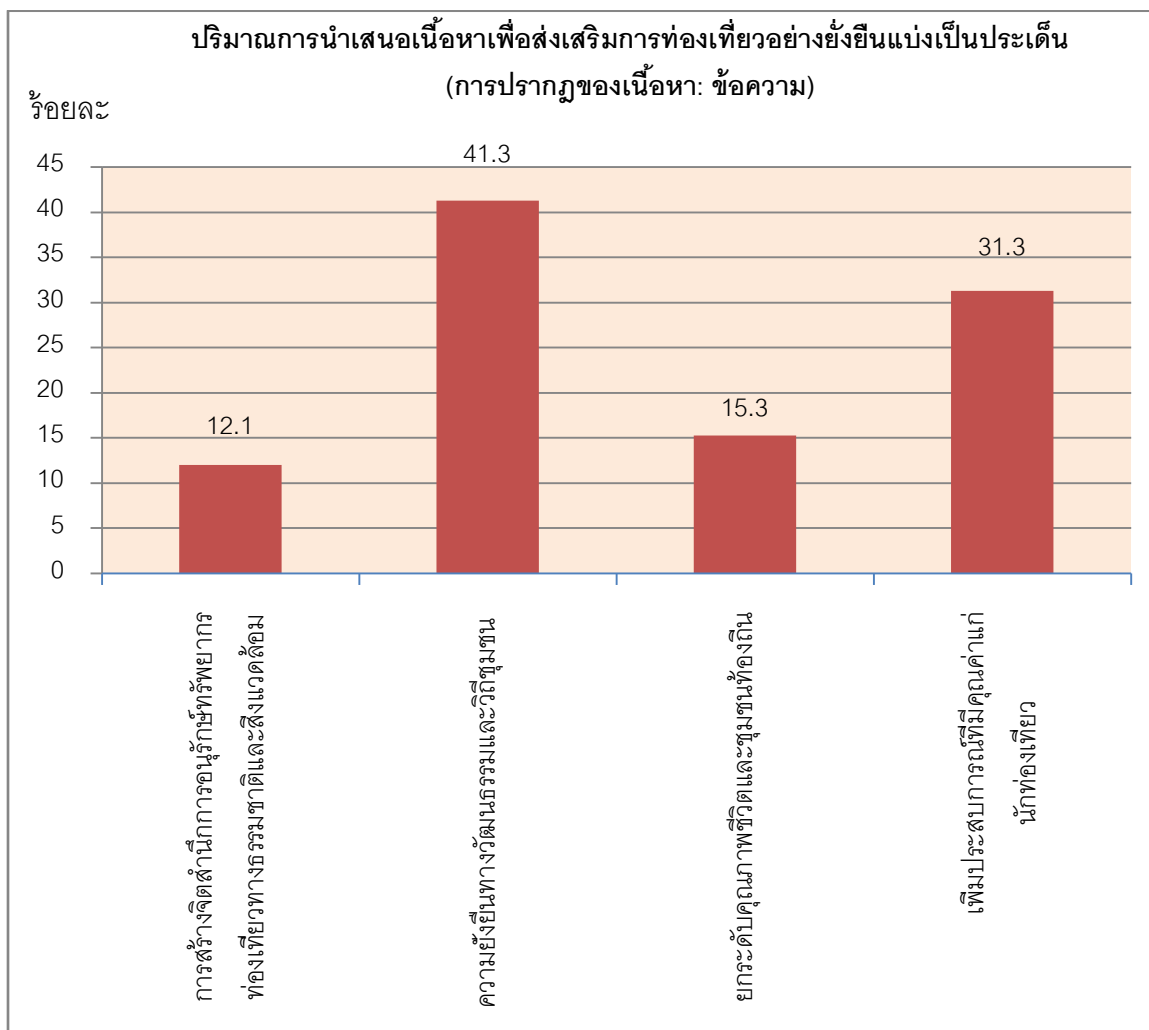
สรุปปริมาณและร้อยละการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารทั้งสามฉบับ ได้แก่ อนุสาร อ.ส.ท. เนเจอร์เอ็กซ์พลอเรอร์ และหนึ่งกรุง ตั้งแต่เดือนมกราคม 2551 ถึงเดือนมิถุนายน 2555 รวมทั้งหมด 99 ฉบับ โดยคำนวณเป็นค่าร้อยละ (%) ดังตาราง 1

ตาราง 1: สรุปปริมาณและร้อยละการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารทั้ง 3 ฉบับ

ประเภทของเนื้อหา (หน่วยนับเป็น ข้อความ)	นิตยสารมกราคม 2551 – มิถุนายน 2555							
	อ.ส.ท.		Nature Explorer		หนีกรุง		รวมข้อความ ที่ปรากฏ เนื้อหา (1,077 ข้อความ)	ข้อความที่พบ ต่อฉบับ (99 ฉบับ)
	ข้อความที่ ปรากฏ เนื้อหา (713 ข้อความ)	ข้อความที่ พบต่อ ฉบับ (54 ฉบับ)	ข้อความที่ ปรากฏ เนื้อหา (220 ข้อความ)	ข้อความ ที่พบต่อ ฉบับ (25 ฉบับ)	ข้อความที่ ปรากฏ เนื้อหา (144 ข้อความ)	ข้อความ ที่พบต่อ ฉบับ (20ฉบับ)		
ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	
การสํารวจจิตสำนึกการ อนุรักษ์ทรัพยากร ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	(60) 8.4%	(47) 87%	(41) 18.6%	(23) 92%	(29) 20.1%	(17) 85%	(130) 12.1%	(87) 87.9%
ความยั่งยืนทาง วัฒนธรรมและวิถีชุมชน	(325) 45.6%	(54) 100%	(74) 33.6%	(24) 96%	(46) 31.9%	(20) 100%	(445) 41.3%	(98) 99%
ยกระดับคุณภาพชีวิต และชุมชนท้องถิ่น	(101) 14.2%	(45) 83.3%	(34) 15.5%	(18) 72%	(30) 20.8%	(16) 80%	(165) 15.3%	(79) 79.8%
เพิ่มประสบการณ์ที่มี คุณค่าแก่นักท่องเที่ยว	(227) 31.8%	(54) 100%	(71) 32.2%	(25) 100%	(39) 27.1%	(20) 100%	(337) 31.3%	(99) 100%

จากตาราง 1 เมื่อพิจารณาจากจำนวนครั้งที่ปรากฏของเนื้อหาทั้งหมดที่สอดคล้องกับแนวคิด การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพบว่าเนื้อหาความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชนมีปริมาณสูงสุดคือร้อยละ 41.3 รองลงมาได้แก่ เพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว ร้อยละ 31.3 ยกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่น ร้อยละ 15.3 และการสํารวจจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 12.1 (แผนภูมิ 1)

แผนภูมิ 1: แสดงปริมาณการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ของนิตยสารทั้งสามฉบับตั้งแต่เดือนมกราคม 2551 ถึงเดือนมิถุนายน 2555

ตัวอย่างเนื้อหาที่ปรากฏในนิตยสารทั้งสามฉบับ

แบ่งตามกรอบในการศึกษาเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม และสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่นักท่องเที่ยวเพื่อลดการทำลายสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนโดยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

“ร่องรอยจากน้ำป่าใหญ่เมื่อปี 2531 ที่ไว้ให้เห็นเป็นกองหินสูงที่ถูกพัดพามากับสายน้ำ ความรุนแรงครั้งนั้นทำให้บ้านคีรีวงเสียหายมากมายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน(เร้าความรู้สึกถึงอันตรายจากความผิดปกติของธรรมชาติ) หลังเหตุการณ์ทางผู้นำชุมชนจึงชวนชาวบ้านก่อตั้งกองทุนเติมสีเขียวใส่เขาหลวง เพื่อจัดการให้คนอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งปกป้องและฟื้นฟูในขณะเดียวกัน มีการปลูกป่าทดแทน นำไทรไปปลูกตรงผืนดินที่ถูกกัดเซาะ นำกระสุนกล้าไม้ยิงขึ้นไปในที่ที่ไม่สามารถไปปลูกถึง(สนับสนุนการกระทำที่ปกป้องดูแลป่า) รอบบริเวณหมู่บ้านชุดลอกคลองชลประทานแล้วปลูกประดู่และไทรช่วยเพิ่มความแข็งแรงให้หน้าดินตลอดแนวถนน(ให้ความรู้)อีกทั้งริเริ่มให้มีกิจกรรมรณรงค์ ทั้งจัดการเดินป่าทัศนศึกษาเขาหลวง ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและให้ความรู้เพื่อกระตุ้นเตือนไม่ให้เกิดคนในชุมชนตัดไม้ทำลายป่า รวมถึงการอบรมต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ การปรับตัวไปตามธรรมชาติ” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับเมษายน 2555 น.65)

“บริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด ได้ริเริ่มโครงการสร้างแหล่งเรียนรู้เรือหลวงไทยใต้ท้องทะเล โดยความร่วมมือจากกองทัพเรือ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช จังหวัดพังงาและจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการนำเรือรบหลวงของไทย 2 ลำที่ปลดระวางแล้ว ไปจมไว้ใต้ท้องทะเลที่บริเวณเกาะง่ามน้อย จังหวัดชุมพร เมื่อเดือนพฤษภาคม และเรือรบสตัดทูนำไปจมใต้ท้องทะเลที่บริเวณไวด์ริอค เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อเดือนมิถุนายน โครงการแหล่งเรียนรู้เรือหลวงไทยใต้ท้องทะเลนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างแหล่งดำน้ำแห่งใหม่ขึ้นในประเทศ ช่วยลดความแออัดของแหล่งดำน้ำเดิม เปิดโอกาสให้ปะการังได้ฟื้นตัว เพิ่มแหล่งที่อยู่อาศัยให้กับสัตว์น้ำ(ให้ความรู้ สนับสนุนการรักษาแหล่งอาศัยของสัตว์ทะเลและเร้าความรู้สึกว่าผลจากการกระทำ

โครงการนี้ส่งผลต่อสิ่งมีชีวิตได้ทะเลอย่างไร) อีกทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และสำคัญที่สุดนับเป็นการยกย่องและเผยแพร่เกียรติประวัติของเรือรบหลวงไทยทั้งเรือรบหลวงปราบและเรือหลวงสัตกูดให้เป็นที่รับรู้แก่สาธารณชนรุ่นหลังต่อไป” (ชาว เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับสิงหาคม 2554 น.24)

“สำหรับประเทศไทย โรงแรม dusitD2 baracuda pattaya โรงแรมสุดฮิปที่มีคอนเซ็ปต์ชัดเจนในเรื่องของท้องทะเล ก็ได้จัดกิจกรรมเล็กๆ ที่น่ารักขึ้นมาในบริเวณหมู่เกาะแถบแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยนำปลาการ์ตูนที่เพาะพันธุ์ได้มาจาก Percular Farm...กลับคืนสู่ท้องทะเลทดแทนปลาการ์ตูนที่เคยถูกจับขึ้นมาเพื่อเป็นปลาตู้สวยงามในอดีต ปลาการ์ตูนที่นำกลับไปปล่อยคืนเป็นปลาการ์ตูนอินเดียแดง ซึ่งเป็นปลาที่พบตามธรรมชาติมากที่สุดนึ่งทะเลบริเวณอ่าวไทย เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบทางด้านสภาพแวดล้อมที่ผิดเพี้ยนไป จากการนำสายพันธุ์ที่เป็นAlien species ไปปล่อยโดยผู้เท่าไม่ถึงการณ์(ให้ความรู้เรื่องการปล่อยปลาการ์ตูนที่ถูกต้อง)กิจกรรมการปล่อยปลาการ์ตูนนี้ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มนักดำน้ำอาสาสมัครเกือบสามสิบคนที่เดินทางมาด้วยตนเอง อาสาสมัครแต่ละคนแยกย้ายกันค้นหากอดอกไม้ทะเลที่ยังว่างเปล่าและไม่มีเจ้าของครอบครองอยู่ และคอยระแวดระวังให้ปลาการ์ตูนนั้นปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเสียก่อน (สนับสนุนการปล่อยปลาการ์ตูน)สิ่งที่น่าสนใจก็คือแม้ปลาการ์ตูนที่เกิดมาในบ่ออนุบาลนั้นจะไม่เคยเห็นดอกไม้ทะเลมาก่อนในชีวิต แต่ด้วยสัญชาตญาณ เพียงไม่นานเจ้าลูกปลาการ์ตูนก็เรียนรู้ว่าดอกไม้ทะเลนั้นคือบ้านหลังใหม่ของพวกมัน (เร้าความรู้สึกถึงการได้พบบ้านหลังใหม่ตามธรรมชาติของปลาการ์ตูน)” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับกรกฎาคม 2553 น. 96)

2. ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน หมายถึง วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ความเป็นอยู่ และอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของแต่ละพื้นที่มีสถานะคงอยู่ แม้เวลาจะผ่านไป ด้วยการเผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณีเป็นเรื่องของความเชื่อ และมีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยองค์ความรู้ต่างๆ อาทิ ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ หลักการปฏิบัติร่วมกันเพื่อแสดงความเคารพต่อสถานที่ และแนวทางการอนุรักษ์ให้คงอยู่ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ โดยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

2.1 เผยแพร่ความรู้ ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ การอนุรักษ์เกี่ยวกับ

วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ วิถีชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ

“ทราบจนวันนี้ ชาวลาวยังเชื่อว่าแม่น้ำโขงบริเวณนั้นเป็นวังพญานาค สอดคล้องกับความเชื่อ
ของชาวบึงกาฬ ที่เชื่อว่าแม่น้ำโขงบริเวณแก่งอางใกล้วัดอางศิลาวาส เป็นจุดที่ลึกที่สุดของแม่น้ำ
โขง เรียกกันว่าสะดือโขง มีคำเล่าขานแบบปากต่อปากว่าผู้เฒ่าผู้แก่เคยวัดความลึกโดยใช้เชือกผูกกับ
ก้อนหินหย่อนลงไป วัดได้ถึง 98 วา ในฤดูน้ำหลาก และ 40-50 วาในฤดูน้ำแล้ง...ทั้งยังเป็นแหล่งอาศัย
ของปลาน้ำจืดขนาดใหญ่ที่สุดในโลกคือปลาบึก ตามคำร่ำลือว่าตอนดึกๆ ของฤดูน้ำหลาก ชาวบ้าน
มักจะได้ยินเสียงคล้ายมีคนลงเล่นน้ำโขง เสียงดังตมตามอยู่ราว 2-3 ชั่วโมง เชื่อกันว่าเป็นเสียงปลาบึก
กำลังผสมพันธุ์กัน ด้วยบริเวณนั้นมีความลึก อีกทั้งปลาบึกกินตะไคร่น้ำเป็นอาหาร ได้นำบริเวณแก่ง
อางมีโขดหินมากมายและมีถ้ำใหญ่ ระบบนิเวศมีความสมบูรณ์ จึงเป็นแหล่งที่มีปลาบึกชุกชุมแห่ง
หนึ่งของลำโขง ผนวกกับความเชื่อว่าสะดือโขงเป็นวังพญานาค จึงเป็นจุดที่ชาวบ้านและนักท่องเที่ยว
นิยมมาชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ตามความเชื่อว่าเป็นลูกไฟที่พญานาคส่งขึ้นถวายการต้อนรับ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขณะเสด็จกลับลงมาจากการเทศน์โปรดพุทธมารดาบนสวรรค์
ชั้นดาวดึงส์ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ช่วงเทศกาลออกพรรษา ถึงกับร่ำลือกันว่าแม่น้ำโขงบริเวณที่
ไหลผ่านจังหวัดบึงกาฬและแขวงบอลิคำไซมีปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคเกิดขึ้นมากที่สุดในลำน้ำโขง
ทีเดียว(ให้ความรู้ ประวัติและความเชื่อเรื่องพญานาคของชาวบึงกาฬ)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับสิงหาคม
2554 น. 104)

“บ้านหีเป็นชุมชนมุสลิมเล็กๆ ฝั่งรากทำมาหากินมานานแล้ว ตอนแรกที่นี่ก็ว่าเขาสร้างบ้าน
บนทะเล แท้จริงเขาสร้างบ้านบนเสาซึ่งตกลงไปในทะเลต่างหาก บ้านช่องสะอาดสวยงามไม่ต่างจาก
คนบนฝั่งเลย ผู้คนส่วนใหญ่ทำอาชีพประมง เลี้ยงปลากระชัง ขายสินค้าที่ระลึก ขับเรือท่องเที่ยว มีวิถี
ชีวิตไม่ซับซ้อน(ให้ความรู้ถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรมความเป็นอยู่ชาวชุมชนมุสลิมบ้านหี)” (สารคดี: เนเจอร์
เอ็กพลอเรอร์ ฉบับมีนาคม 2555 น.41)

“ตลอดสองข้างทางมุ่งหน้าสู่อำเภอสะเมิงจะผ่านไร่สตอร์วเบอร์รี่มากมาย พ่อค้าแม่ขายต่างขนผลิตผลสดๆ และผลิตภัณฑ์จากสตอร์วเบอร์รี่มาวางขาย...อำเภอสะเมิงเลื่องชื่อเรื่องสตอร์วเบอร์รี่มายาวนาน ถึงขนาดมีงานสตอร์วเบอร์รี่อันโด่งดังในช่วงเดือนกุมภาพันธ์เป็นประจำทุกปี (ให้ความรู้ถึงวิถีชีวิตที่พึ่งพิงการเกษตร สร้างรายได้และการท่องเที่ยว)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับกุมภาพันธ์ 2555 น.98)

“เป็นความภูมิใจร่วมกันของชาวเมืองแม่ฮ่องสอนที่ได้จัดงานประเพณี “ปอยส่างลอง” นี้เป็นประจำทุกๆ ปี เพราะหลายๆ คนที่เราเจอ หลายคนที่เราได้ร่วมวงสนทนาบอกว่านี่คือชีวิตชีวาของเมือง เป็นอีกชีวิตชีวาที่หล่อเลี้ยงชุมชนในชุมชนที่ไม่สามารถหาที่ไหนเสมอเหมือนได้ (ให้ความรู้ถึงประเพณีอันเป็นชีวิตเป็นลมหายใจของชาวแม่ฮ่องสอน)” (สารคดี: หนีกุง ฉบับพฤษภาคม 2555 น. 46)

“ชาวบ้านแถวนี้ทำอาชีพประมง ออกไปจับปลาตอนกลางคืน ถ้าจับได้ตัวเล็กก็เอามาใส่กระชังได้ตัวใหญ่ก็เอาไปขายที่ตลาด ร้านค้าในตลาดถ้ามีเศษผัก เศษไก่เศษเนื้อเหลือก็จะขายให้ชาวประมงเอามาเป็นอาหารเลี้ยงปลา หรือบางทีก็โยนลงแม่น้ำให้ปลากิน แม่น้ำสายนี้เป็นเส้นวงจรชีวิตพวกเขา ชาวบ้านจึงช่วยกันดูแล เพราะถ้าแม่น้ำเน่าชีวิตพวกเขาก็เน่าไปด้วย (ให้ความรู้ถึงวิถีชาวประมง การดำรงชีพและการทำนุรักษาสายน้ำ)” (สารคดี: หนีกุง ฉบับกันยายน 2554 น.52)

2.2 การปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด ข้อควรปฏิบัติต่อสถานที่ และชุมชนของนักท่องเที่ยว เพื่อไม่สร้างผลกระทบทางลบแก่วัฒนธรรมและวิถีของชุมชนโดยไม่ได้เจตนา

“น้ำตกในพื้นที่นี้เปรียบเสมือนสายธารแห่งชีวิตของชาวบ้าน ใช้อาบดื่มกินเป็นปกติ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลของคณะกรรมการหมู่บ้านแต่ละท้องที่ ฉะนั้นการเคารพกฎของพื้นที่จึงเป็นเรื่องพึงกระทำ บางแห่งมีป้ายประกาศ ข้อปฏิบัติ ข้อห้ามชัดเจน ... เช่น ไม่นำอาหาร เครื่องดื่มมารับประทานในบริเวณน้ำตก นำขยะมาแค่ไหนน้ำกลับไปให้หมด ไปไม่ถึงอะไรติดมือกลับไปหากไม่ใช่ของตน ทั้งหิน ดิน ทราช หรือสัตว์น้ำ งดส่งเสียงโหวกเหวกโวยวายรบกวนสัตว์ป่าและผู้อื่น(ข้อควรปฏิบัติร่วมกันเมื่อเข้าไปใช้บริการน้ำตก เพื่อรักษาความสะอาด ให้ใช้ร่วมกันตลอดไป)”(สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับกันยายน 2554 น. 62)

“ถ้าได้เข้าไปเดินเที่ยวในถ้ำแก้ว เมื่อมุดโพรงลึกลงไปประมาณห้องที่ 4-5 เราก็จะพบกับโถงใหญ่ที่มีค้างคาวหน้ายักษ์เกาะอยู่ตามเพดานถ้ำนับพันตัว หากไม่ส่งเสียงดังหรือฉายไฟรบกวนมันมากเกินไป เราก็จะได้เห็นนิเวศโลกมือที่เงียบเงิบและเย็นชื้น ซึ่งพวกมันใช้พักห้อยหัวนอนตอนกลางวัน แล้วตื่นขึ้นตาแป๋ว บินออกจากถ้ำไปจับแมลงกินตอนกลางคืน ...เสียงค้างคาวกระพือปีกผ่านหัวเราไปในระยะเผาขนท่ามกลางความวังเวงอาจทำให้ตกใจสะดุ้งโหยง ทว่าพวกมันไม่ได้คิดทำร้ายเราต่างหากที่ลงไปรุกกล้าโลกของมัน จึงควรเคารพสัตว์เหล่านี้ให้มากๆ (ให้ความเคารพต่อกฎธรรมชาติเพื่อไม่เป็นการรบกวนธรรมชาติของสัตว์)” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับมิถุนายน 2553 น. 86)

2.3 เข้าร่วมกิจกรรม งานประเพณีที่ชุมชนจัด เปิดใจเรียนรู้วิถีชุมชนด้วยตนเอง
เปิดใจเรียนรู้วิถีชุมชนด้วยตนเอง ทั้งจากการสนทนากับคนในท้องถิ่น การสังเกต และเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัด

“เราเห็นแต่ในรูปภาพจากสื่อต่างๆ มานาน เมื่อได้มาสัมผัสด้วยตัวเอง ทั้งผู้คนมากหน้าหลายตา การแต่งตัวและบรรยากาศโดยรวม...ต้องขอบอกว่าเหนือจินตนาการจริงๆ งานนี้ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยเฉพาะชบวนแห่ส่งลง (แห่ครัวหลู่) ที่เราได้เผลอแบกกล้องที่แสนหนักหนาสาหัสเดินตามชบวนแห่รอบเมืองมาแล้ว...หอบแฮก แต่ยืนยันได้ว่าเป็นความสวยงามตามประเพณีโบราณของชาวไตอย่างแท้จริงที่คุ้มค่าจริงๆ รวมถึงพิธีทางพุทธศาสนาต่างๆ จนปอยส่งลงได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติมากมายได้เดินทางมาร่วมทำบุญไปพร้อมกัน (ความประทับใจต่อประเพณีจากการได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน)” (สารคดี: หนีกรุง ฉบับพฤษภาคม 2555 น.47)

“ตลาดสุดท้ายพ่วงมากับทริปล่องแม่น้ำบางปะกงคือ ตลาดบ้านใหม่ โดยไปลงเรือที่ทำน้ำหน้าโรงเจหลังวัดหลวงพ่อโสธร ระหว่างล่องเรือพวกเราได้ชื่นชมวิถีชีวิตของชาวบ้านริมแม่น้ำ เห็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัดวาอารามต่างๆ อย่างเต็มตา...ตลาดนี้เป็นอีกย่านเศรษฐกิจที่มีอายุกว่า 100 ปี เป็นที่อยู่อาศัยและแหล่งค้าขายของชาวไทยเชื้อสายจีนเช่นเคย ที่นี่เป็นอีกแห่งที่ยังคงมีเรือขนถ่ายไม้เก่าแก่ พร้อมอาหารการกินแบบเก่า...ตอนเดินเที่ยวฉันมีโอกาสพูดคุยกับคุณลุงคนหนึ่ง

เขาเล่าอย่างภูมิใจว่าที่บ้านเคยใช้เป็นฉากหนึ่งในหนังด้วยนะ เราก็ถึงบางอ้อว่า อ้อ...ตลาดแห่งนี้เองที่เมื่อ 30 กว่าปีก่อนเคยใช้เป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์เรืออยู่กับกัง (การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนเพิ่มเติมจากการพูดคุยกับคนในชุมชน)” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับมิถุนายน 2553 น. 32)

“เมื่อไม่กี่สัปดาห์ที่แล้ว ผมเพิ่งมีโอกาสได้เข้าร่วมประเพณีสงกรานต์มอญแห่งสังขละบุรีไปหยกๆ ...คุณป้าชาวมอญท่านหนึ่งบอกกับผมว่า ที่ชาวบ้านพร้อมใจกันนอนเรียงรายเป็นสะพานให้พระสงฆ์เดินเหยียบไปบนหลังแบบนี้ เพื่อความเป็นสิริมงคลและขจัดปัดเป่าความชั่วร้ายและโรคภัยไข้เจ็บออกไปจากร่างกาย...จากที่ผมได้สังเกตบรรดาหนุ่มเล็กหนุ่มใหญ่ที่กำลังนอนคว่ำหน้าเรียงรายอยู่บนพื้นคอนกรีตที่ดูซับซ้อนระดับนรกแตกของหน้าร้อนมาตั้งแต่เช้าตรู่จนถึงบ่ายแก่ๆ ไม่เชื่อก็คือต้องเชื่อว่า ไม่มีคำพูดติดออดใดๆ หลุดออกมาจากปากของใครแม้แต่คนเดียว แต่สิ่งที่ผมได้เห็นมีเพียงรอยยิ้มแห่งความสุขที่แสดงออกมาผ่านทางแววตาและสีหน้า (การได้สัมผัสประเพณีของชุมชนจากการสังเกตและเข้าไปมีส่วนร่วม)” (สารคดี: หนีกรุง ฉบับพฤษภาคม 2555 น. 70)

“นอกจากเรื่องกาแฟที่ขึ้นชื่อแล้ว ที่บ้านป๊อกเริ่มรับนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์โดยนักท่องเที่ยวที่ไปพักจะได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน ศึกษาและทดลองเก็บเกี่ยวผลผลิตต่างๆ ได้ตามความสนใจ รวากับเป็นคนในหมู่บ้าน ฉันเดินทอดน่องไปตามถนนสายเล็กๆ ที่ผ่าใจกลางหมู่บ้านเพียงไม่กี่สิบลี้...บ้านแต่ละหลังต่างรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นผู้เฒ่ารุ่นเก่า หรือเด็กรุ่นกระซง คงมีเพียงฉันกับช่างภาพเท่านั้นที่เป็นคนแปลกหน้าในหมู่บ้าน แต่น่าใจไม่ตรีที่เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ และญาติมิตรในหมู่บ้านป๊อกหิบบินให้ ทำให้ฉันไม่รู้สึกแปลกต่างแต่อย่างใด (การได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนจากการสังเกตและเข้าไปมีส่วนร่วม)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับธันวาคม 2553 น. 54)

2.4 สนับสนุนสินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง ด้วยการอุดหนุนงานฝีมือของชาวบ้าน

เนื่องจากหัตถกรรมพื้นเมืองเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นการฝีมือที่มีลักษณะเฉพาะอย่างแท้จริง การสนับสนุนสินค้าเหล่านี้ช่วยเผยแพร่ผลงานฝีมือไปยังสังคมภายนอกได้รับรู้ และยังเป็นเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนอีกด้วย

“จังหวัดแม่ฮ่องสอนไม่ได้มีเพียงสถานที่ท่องเที่ยว ที่พักและร้านอาหาร ไว้คอยต้อนรับนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังมีผลิตภัณฑ์นันทนาการให้เลือกอุดหนุน เช่น ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากงา เสื้อผ้าและหมวกไทยใหญ่ เครื่องเงินและเครื่องประดับ ผ้าทอชนกะ และงานหัตถกรรมชาวไทยภูเขาอย่าง ผ้าฝ้ายทอมือบ้านป่าปู้ ฝีมือชาวไทยภูเขาเผ่าปกากะญอ ซึ่งทอเป็นอาชีพเสริมหลังว่างเว้นจากการทำไร่ ทำสวน ปลูกข้าวและข้าวโพด (สนับสนุนสินค้าแฮนด์เมดชาวเขาปกากะญอ เพิ่มรายได้จากอาชีพหลัก)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับมกราคม 2554 น. 143)

“นอกจากนี้ บ้านเนินดินแดง ตำบลคลองใหญ่ อำเภอแหลมงอบ ยังมีงานหัตถกรรมจากต้นคลุ้มและต้นคล้า ซึ่งเป็นพืชพรรณที่ขึ้นอยู่มากมายตามธรรมชาติ ในอดีตปู่ย่าตายายได้นำมาใช้ประโยชน์ด้วยการทำเป็นเครื่องจักสาน ห่อขนม จักตอกเพื่อใช้มัดของ เพราะมีคุณสมบัติเด่นคือเป็นพืชที่มีเส้นใยอ่อนนุ่ม จึงนำลำต้นสดมาสานเป็นเครื่องใช้อย่างเสื่อ นอนแล้วสบายตัว เหงื่อไม่ติด... ภายหลังจึงพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์หลายประเภท เช่น ผาชี ตะกร้า โคมไฟ พัด กระจาด แจกัน พวงกุญแจ สมุด กระเป๋า กระดิ่งและที่ใส่ตะเกียบ เพื่อจำหน่ายให้กับผู้ที่สนใจ(สนับสนุนสินค้าอันเกิดจากภูมิปัญญาและวัสดุจากท้องถิ่น)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับพฤษภาคม 2554 น. 138)

“การมาเที่ยวจะขาดเสียไม่ได้คือการซื้อของฝาก ซึ่งของขึ้นชื่อของลำปางก็ไม่พ้นขามตราไก่ และเครื่องเซรามิก พี่ประเสริฐแนะนำให้ไปบริเวณใกล้ๆ โรงเรียนเทศบาล4 ที่เป็นศูนย์รวมของถ้วยขามและเครื่องเซรามิกราคาถูก ตั้งแต่ถ้วยน้ำจิ้มไปจนถึงกระถางขนาดยักษ์เลยทีเดียว(สนับสนุนสินค้าอันเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น)” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับตุลาคม 2553 น. 46)

“ที่บ้านโพน หมู่บ้านของชาวผู้ไทในจังหวัดกาฬสินธุ์ ชุมชนผู้รักความสงบและสวยงาม เป็นหมู่บ้านย้อนยุคที่มีวัฒนธรรมอันสงบงามจนสามารถรังสรรค์งานศิลป์ผ่านผืนผ้าไหมที่เรียกกันว่าผ้าไหมแพรวา ดงงามและโด่งดังไปทั่วโลก...ด้วยการที่ผ้าไหมแพรวานั้นมีลวดลายวิจิตรบรรจงแตกต่างกันไปทั้งสิ้นถึง 60 ลาย แลในผ้าผืนหนึ่งอาจจะมีลวดลายหลายสีรวมกันอยู่เป็นสิบลายก็ได้ เพราะฉะนั้นจึงต้องมีสักลายที่ดูใจคุณแน่ๆ ...ไปเที่ยวบ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อไหร่ นอกจากจะเลือกผ้าไหมแพรวาสักผืนหนึ่งเพื่อตัดชุดสวยๆ แล้ว จะลองเลือกอุดหนุน

ผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ใช้ผ้าแพรวามาเป็นส่วนประกอบก็สวยงามไม่แพ้กัน (สนับสนุนงานฝีมืออันเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น)” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับกรกฎาคม 2553 น. 49)

3. ยกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่นสร้างประโยชน์โดยตรงให้แก่คนในชุมชนสองประการ หนึ่งคือ การท่องเที่ยวสามารถสร้างอาชีพและยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้ ประการที่สองคือ เปิดโอกาสในคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ พัฒนาได้อย่างเต็มที่และมีคุณภาพ โดยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

3.1 การสร้างอาชีพและรายได้จากการท่องเที่ยวให้แก่คนในชุมชน

“โครงการแหล่งเรียนรู้เรือหลวงไทยใต้ท้องทะเลนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างแหล่งดำน้ำแห่งใหม่ขึ้นในประเทศ ช่วยลดความแออัดของแหล่งดำน้ำเดิม เปิดโอกาสให้ปะการังได้ฟื้นตัว เพิ่มแหล่งที่อยู่อาศัยให้กับสัตว์น้ำ อีกทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ (ชุมชนสามารถจัดการแหล่งท่องเที่ยวและช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชนด้วย)” (ข่าว: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับสิงหาคม 2554 น.24)

“ที่บ้านแม่กำปองมีพร้อมทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นอาชีพที่ชาวบ้านทำอยู่ เช่น การปลูกเมี่ยง ปลูกกาแฟ แม้แต่การผลิตกระแสไฟฟ้าใช้ได้ด้วยตนเอง เมื่อทุกอย่างมีพร้อมแล้ว จึงคิดสนับสนุนเรื่องการท่องเที่ยวเสริมเข้ามาอีกอย่าง ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างแท้จริงอีกด้วย (ชุมชนมองเห็นรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวจึงคิดสร้างสรรคกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับธันวาคม 2553 น. 54-55)

“กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านสะง้อ ตั้งอยู่ที่อำเภอหอดำ ห่างจากตัวอำเภอเมืองประมาณ 30 กิโลเมตร โดยชาวบ้านในแถบนี้ทำนา ทำสวนเกษตร ปลูกถั่วฝักยาว พริกและมะเขือเป็นอาชีพหลักหวังว่างเว้นจากอาชีพหลักแล้ว ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มฯ ก็จะทอผ้าและแปรรูปผลิตภัณฑ์ภายในบ้านของตนเองจนสำเร็จ แล้วจึงนำมาวางรวมกันจำหน่ายที่ทำการกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านสะง้อ... เพื่อจำหน่ายให้ผู้คนต่างพื้นที่ แถมยังเป็นของฝาก ของที่ระลึกให้กับผู้ที่สนใจ ช่ายเพิ่มพูนรายได้ให้กับ

ครอบครัวอีกทาง (การนำผลผลิตเกษตรมาเชื่อมโยงเป็นสินค้าการท่องเที่ยว ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับสิงหาคม 2554 น. 139)

3.2 ยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

“ฟังดูเหมือนเรื่องง่าย ใครก็ปลูกได้ ดูแลได้ แต่จะขายให้ใครต่อไป แรกๆ เรายังไม่กล้ากัน ฉัตรชัย บัวเสน หนุ่มลัวะผู้เป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของบ้านน้ำรีฯ บอกในวันหนึ่งที่กาแฟของเขากำลังบรรจุกระสอบ เตรียมส่งลงไปที่และคั่วข้างล่าง ดอกผลจากเร็วแรงที่ลงไปตอแบนเป็นบ้านอันแข็งแรง ทนทาน และลูกสาวที่เรียนมัธยมฯ ในตัวอำเภอเฉลิมพระเกียรติ(การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ช่วยสร้างรายได้ให้ชุมชน ชุมชนมีต้นทุนในการยกฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับพฤษภาคม 2555 น. 109)

“บ้านพระกำเป็นชุมชนชาวกะเหรี่ยง ฟังดูแปลกหูสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป แต่ถ้าเป็นชาวออฟโรดจะต้องร้องอ้อ เพราะคือหนึ่งในสถานที่ที่เขาขับรถเที่ยวในครั้งอดีตที่ถนนหนทางยังทุรกันดาร ...แต่มาในวันนี้ถนนสะดวกสบายมากกว่าเดิม ชาวบ้านได้รับการส่งเสริมอาชีพในโครงการพระราชดำริ มีฟาร์มตัวอย่าง โครงการพลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ โรงทอผ้าและปักผ้าพื้นเมือง ธนาคารข้าว หมู่บ้านเป็นระเบียบเรียบร้อย (จากการได้รับการพัฒนาจากโครงการฯ ความเจริญที่เข้าถึงทำให้ชุมชนพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้)” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับพฤษภาคม 2551 น. 100)

“เป็นเรื่องน่ายินดีไม่น้อยที่ได้รู้ว่า นอกเหนือจากหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ปกป้องผืนป่าอย่างชะมัดเข้มข้นแล้ว ก็ยังมีความร่วมมือจากองค์กรเอกชน...หนึ่งในนั้นคือมูลนิธิไทยรักษ์ป่า...ที่ได้เข้ามาช่วยทำงานอนุรักษ์ในพื้นที่หมู่บ้านที่อยู่รอบๆ บริเวณป่าต้นน้ำของเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ โดยเข้ามาให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนแก่ชุมชน นับตั้งแต่การปลูกจิตสำนึกให้แก่เด็กๆ ในหมู่บ้าน และยังช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่ยากจนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น(การที่ชุมชนได้รับการสนับสนุนเรื่องการอนุรักษ์ผืนป่า การดูแล การจัดการ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้นในทางอ้อม” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับกุมภาพันธ์-มีนาคม 2553 น. 58)

3.3 ชุมชนมีความสามารถในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้เป็นอย่างดี

“เพราะเมื่อท่านผู้ว่าฯ เข้ามาเห็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่า จึงได้ปรึกษากับคุณวิสร ซึ่งขณะนั้นเขาได้เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายจากภูผาสู่มหานครที่ อันประกอบด้วยองค์การภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน ทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายคือการทำงานตามแนวทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมีการดูแลจัดการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ นิตยธิบายให้เราฟังว่า เริ่มตั้งแต่หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ คือคุณพงศา ชูแนม จะทำในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และธนาคาร ต้นไม้ เป็นเรื่องการจัดการป่าโดยใช้แนวทางของในหลวง อำเภอละแมก็จะเกี่ยวกับเรื่องเรือใบโบราณ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชุมชนชาวประมงของที่นี่ ส่วนตำบลวังตะกอบ อำเภอหลังสวน มีอดีตกำนันเควีร์ เป็นกำนันที่บริหารจัดการชุมชนของตนเอง ให้เป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้จริงๆ (ชุมชนแสดงถึงความสามารถในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับธันวาคม 2553 น. 106)

“ระบบบริการนักท่องเที่ยวพร้อม มีร้านอาหาร ลานจอดรถ ห้องน้ำ ศาลาพักผ่อน และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลตลอดเวลา ปัจจุบันไม่อนุญาตให้นำอาหารและเครื่องดื่มเข้ามายังเขตน้ำตก (ชุมชนมีความสามารถจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว)” (สารคดี อ.ส.ท. ฉบับกันยายน 2554 น. 63)

“ในพื้นที่ป่ายังมีจุดสนใจอีกหลายแห่งครับ หลายๆ หมู่บ้านเริ่มมีการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ มีโฮมสเตย์ มีเส้นทางเดินป่าระหว่างหมู่บ้าน ทุกวันนี้ก็มีบริษัททัวร์นำนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเดินป่ากันเป็นประจำ (ชุมชนมีความสามารถจัดการนำทัวร์มาบริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่)” (สารคดี อ.ส.ท. ฉบับธันวาคม 2552 น.81)

“การล่องเรือไปตามเกาะแก่งกลางบึง ยังจะได้ชมเรือประมงลำน้อยของชาวบ้านออกมาหาปลาเลี้ยงชีพ หลายคนสงสัย ตกปลาที่นี่เป็นแหล่งอนุรักษ์ไม่ใช่หรือ ก็ใช่ แต่เขาแบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งไว้ให้ชาวบ้านใช้ประโยชน์ด้วย เรียกว่าคนพึ่งพิงธรรมชาติ ธรรมชาติดูแลคน (ชุมชนมีความสามารถในการ

จัดการพื้นที่ ทั้งที่เป็นพื้นที่ทำกินและพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวได้)” (สารคดี เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับกันยายน 2553 น. 40)

“จากนั้นปรับสวนผักผลไม้ฝั่งตรงข้ามแม่น้ำให้เป็นสวนพืชผักและสมุนไพรอินทรีย์ (ออร์แกนิก) ให้นักท่องเที่ยวข้ามไปเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์ เก็บผักมาทำอาหารในโปรแกรม cooking class ลดการใช้สารเคมี หันมาใช้วิถีธรรมชาติปรับสมดุลธรรมชาติ (การจัดการพื้นที่และนำวัตุดิบตามธรรมชาติมาจัดสรรเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างสมดุล)” (โฆษณาเชิงบทความ หนีกรุง ฉบับ พฤษภาคม 2555 น.85)

“กลุ่มเป้าหมายของเราต้องเป็นคนที่ชอบธรรมชาติจริงๆ ชอบความสงบ ต้องการพักผ่อน เพราะที่พักเราไม่มีกิจกรรมอื่นเลย มันเหมือนโฮมสเตย์มากกว่า ผมจะบอกทุกคนที่มาพักว่าผมไม่ใช่รีสอร์ทนะ เพราะไม่อยากให้คาดหวังว่าที่นี่จะมีนู่นมีนี่ สะดวกสบาย ทีวี ตู้เย็น เราไม่มีเลยนะ มีอาหารเข้ามือเดียว (การจำกัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างสมดุลให้แก่สภาพแวดล้อมของพื้นที่)” (สารคดี: หนีกรุง ฉบับเมษายน 2555 น.60)

4. เพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว นอกเหนือจากการชื่นชมความสวยงามทางธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยว การปฏิบัติตัวเป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ทั้งในเชิงการไฝหาองค์ความรู้ และเชิงปฏิบัติ เช่น การเคารพกฎธรรมชาติและสถานที่ต่างๆ หรือการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ช่วยให้นักท่องเที่ยวพบว่าตนเองเป็นนักเดินทางที่มีคุณค่าด้วยโดยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

4.1 หาข้อมูลก่อนออกเดินทาง

“ ผมว่าวางแผนนี้แหละอันดับแรกเลย ยิ่งทำการบ้านดี ทริปกี่ยิ่งโดนยิ่งเซฟสตางค์ ต้องขยันหาข้อมูลหน่อย อินเทอร์เน็ต แมกกาซีน คู่มือท่องเที่ยว โบรโมทัศน์ต่างๆ นานา ค่อยๆ เลือกรุ่นที่กิน ที่เที่ยว ที่พัก จัดเรียงเส้นทางไม่ให้วกไปวนมา(การหาข้อมูลก่อนออกเดินทางจากสื่อต่างๆ)” (สารคดี: หนีกรุงฉบับธันวาคม 2552 น. 49)

“ การท่องเที่ยวของผมครั้งนี้ เริ่มต้นไม่ต่างจากคนอื่นซักเท่าไร แต่โอกาสในการได้ไปในครั้งนี้ เกิดขึ้นที่ศูนย์สิริกิติ์ ระหว่างเดินเที่ยวในงานไทยเที่ยวไทย ครั้งที่9 เฉลิมพระเกียรติ เกิดสะดุดใจกับบุทรีรีสอร์ทแห่งหนึ่ง ด้วยราคาพิเศษไม่แพงมากนัก รวมกับข้อมูลที่ได้รู้มาว่า รีสอร์ทแห่งนี้มีหาดเป็นของตัวเองในลักษณะคั้ง เป็นสัดส่วน บรรยากาศที่พักก็ถูกใจ จึงตกลงซื้อคูปองหนึ่งใบ(การหาข้อมูลก่อนออกเดินทางจากสื่ออีเว้นท์)” (สารคดี: หนีกรุงฉบับมกราคม 2553 น. 64)

4.2 สนับสนุนธุรกิจท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

“จากนั้นมุ่งหน้าไปสักการะหลวงพ่อบ้านแหลมและเข้าพักแบบโฮมสเตย์เพื่อซึมซับวิถีชีวิตของผู้คนละแวกนี้อย่างแท้จริง ตัวเรือนไทยแบบบ้านๆ ชวนให้นึกย้อนไปถึงวันวานสมัยเด็กๆ บวกกับการต้อนรับอย่างอบอุ่นเสมือนญาติ(การพักโฮมสเตย์ช่วยลดการใช้พลังงาน เพราะเป็นการพึ่งพิงธรรมชาติ)” (ข่าว: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับตุลาคม 2553 น. 30)

“นักท่องเที่ยวที่ขอความสงบไม่ควรพลาดที่จะเข้ามาทางเดินที่ทุ่งนางพญา แต่ขอแนะนำว่าควรเตรียมความพร้อมในทุกๆ ด้านด้วยนะครั้บ เพราะที่นี่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ นอกจากธรรมชาติที่เป็นเจ้าของสถานที่ ไม่มีน้ำ ไม่มีห้องน้ำ ไม่มีร้านค้า ค่าคืนแห่งแสงหลวงของเรานั้นมีแต่ดวงดาวพรราวฟ้าให้เราได้เห็น แม้จะเป็นฤดูฝน ผมเชื่อว่าหากเราเปิดใจรับธรรมชาติ ธรรมชาติก็ยอมเปิดใจรับเราเช่นกัน (ลดการใช้พลังงานและได้ใกล้ชิดธรรมชาติ)” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับสิงหาคม 2554 น.73)

“เราเข้าพักที่บ้านลุงน้อยโฮมสเตย์ บ้านไม้ยกพื้นหลังยาวยื่นลงในทะเล ตัวบ้านส่วนใหญ่ทำจากไม้เคี่ยมแผ่นหนาที่ทนความเค็มและการกัดกินของตัวเพรียง...ลักษณะการสร้างบ้านเช่นนี้เป็นมาแต่ดั้งเดิมของชาวท้องตมใหญ่ แม้ปัจจุบันบางหลังอาจปรับเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นบ้านปูนสองชั้นตามยุคสมัยหรือตามคามชอบของเจ้าของบ้านบ้าง แต่ยังเป็นไปโดยยึดพื้นฐานของการทำมาหากินและพึ่งพิงท้องทะเลไม่เปลี่ยนแปลง(การพักโฮมสเตย์ช่วยลดการใช้พลังงาน สนับสนุนกิจการของชุมชน)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับเมษายน2555 น. 104)

“เย็นย่า จั๊กจรรย์านเสื่อผู้เขาคอนละคั่น ปันหนักๆ หายใจแรงๆ ปอดจะได้สูดอากาศบริสุทธิ์เข้าไป ลึกๆ ปันในอารมณ์สบายๆ บนถนนคอนกรีต แต่หนืดได้พลังขาช่วงขึ้นเนิน และชวนหวาดเสียวหวิวๆ ยามลงเนิน ปันผ่านป่าสน ขึ้นชมอ่างน้ำชลประทาน ลัดเลาะลงมาบันตามคันทนาได้ตามสะดวก (ลดการใช้พลังงานและได้ใกล้ชิดธรรมชาติ)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับธันวาคม 2553 น. 80)

“มาถึงเมืองลำปางทั้งที่จะให้เหมารถตู้หรือรถสองแถวไปโน่นไปนี่เห็นที่จะไม่เหมาะе ดังนั้นเราจึงเที่ยวแบบซิติทัวร์ทั่วเมืองลำปางด้วยพาหนะเอกลักษณ์ของจังหวัดนั่นคือ รถม้าก็ไม่ต้องไปไหนไกลเลย เพราะมีควรถม้าอยู่หน้าโรงแรม (สนับสนุนธุรกิจชุมชนและลดการใช้พลังงาน)” (สารคดี เนเจอร์ เอ็กพลอเรอร์ ฉบับตุลาคม 2553 น. 44)

“ชายบัตรเป็นแพ็คคู่ให้มาพร้อมกับจักรยานหนึ่งคัน ใครที่อยากจะขับรถเข้าไปก็จ่ายเพิ่ม ส่วนใครที่จอดรถทิ้งไว้ นอกจากจะเซฟเงินในกระเป๋าแล้ว ยังเป็นการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมอีกทางด้วย(ลดการใช้พลังงานและสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยว)” (สารคดี: หนีกรุง ฉบับกรกฎาคม 2554 น.67)

4.3 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด

“สรรพสัตว์ที่นี้ล้วนคือเจ้าบ้านที่แท้จริงของผืนป่า เรานั้นเป็นเพียงผู้มาเยี่ยมเยือนเท่านั้น จึงต้องเคารพเจ้าบ้าน ไม่กระทำการใดๆ ให้เป็นการรบกวนสัตว์ป่า และธรรมชาติของพวกเขาอย่างเด็ดขาด โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบของอุทยานฯ อย่างเคร่งครัด อย่างที่เราเห็นนักท่องเที่ยวบางคน ฝ่าฝืนโยนอาหารให้แก่พวกฝูงลิงกัง มันช่างเป็นเรื่องที่น่าตำหนิอย่างยิ่งเพราะนั่นคือการเหยียบย่ำอันตรายให้พวกมันโดยไม่รู้ตัว(ให้ข้อมูลกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อธรรมชาติ)” (โฆษณาเชิงบทความ: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับตุลาคม 2554 น.14-15)

“ผู้ที่มาแค่ควรพกน้ำเย็นมาดื่มด้วย และต้องอาบน้ำเย็นก่อนและหลังแช่ตัว ผู้ที่เป็นโรคหัวใจไม่ควรแช่เกิน 30 นาที (การปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวช่วยลดอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อตัวนักท่องเที่ยวเอง)” (สารคดี:อ.ส.ท. ฉบับมิถุนายน 2554 น. 90)

“แต่ก่อนออกท่านเจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้กรุณาให้ความรู้เบื้องต้นในการเดินป่า เรื่องข้อห้ามต่างๆ เช่น เสื้อผ้าเดินป่าควรเป็นสีเข้มหรือ earth tone สีฉูดฉาดหรือสีขาวไม่ควรใส่ เพราะจะเป็นจุดสนใจของ สัตว์ป่าและสิ่งปกติ (การปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวช่วยป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ต่อตัวนักท่องเที่ยวเอง)” (สารคดี: หนีกุง ฉบับพฤศจิกายน 2554 น. 31-32)

4.4 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมและสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมทาง

“และที่ขาดไม่ได้ เพื่อนร่วมทางที่ดี ซึ่งทำให้การเดินทางทุกครั้งมีความหมาย แม้ว่าจะไปไม่ถึง ปลายทางที่ตั้งใจไว้ก็ตาม (การให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมทาง เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ การเดินทาง เป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับเมษายน 2554 น.101)

“ฝนเริ่มโปรยเม็ด ฝนนี้ถึงคำถามที่ถามพี่เนศก่อนเริ่มเดินขึ้นมามาบนี้ ชอบเขาหลวงที่ ตรงไหน? แกมองหน้าคนถามและตอบออกมาอย่างเรียบง่ายว่า ชอบที่ได้ออกไปมาเจอเพื่อนๆ ที่ไหนก็ ชอบหมด ผมสรุปคำตอบในใจได้ว่าแกคงชื่นชอบบรรยากาศการแรมทาง ได้สนุกกับเพื่อนนักแรมทาง (การให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมทาง เพื่อแบ่งปันประสบการณ์การเดินทางเป็นนักท่องเที่ยวที่มี คุณภาพ)” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับเมษายน 2555 น.67)

“ไม่แปลกใจ เธอค้นพบอะไรบางอย่าง สนุกกับมัน และที่สำคัญเธอไม่อยากเก็บความรู้สึกนั้น ไว้คนเดียว เธอแชร์กับเพื่อนร่วมทาง (การให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมทาง เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ การเดินทางเป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ)” (สารคดี: หนีกุง ฉบับสิงหาคม 2554 น. 47)

“เรื่องเล่าระหว่างมื้ออาหารและหลังอาหารช่วยให้เรากับเพื่อนใหม่รู้จักกันมากขึ้น รวมทั้งได้ ทราบว่าในความเป็นคนพื้นที่ และเป็นผู้นำเยาวชนของหมู่บ้านที่ต่างมีหัวใจในการรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ ในช่วงฤดูฝนก็ช่วยกันขึ้นมาดูแลไม่ให้คนขึ้นมาขโมยปลงไปขายเพราะเหตุการณ์ แบบนี้เกิดขึ้นบ่อยทีเดียว (การสร้างสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมทางช่วยเพิ่มประสบการณ์การเดินทาง)” (สาร คดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับธันวาคม 2553 น. 77)

2. ประเภทคอลัมน์ที่พบเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตาราง 2: สรุปปริมาณและร้อยละประเภทคอลัมน์ที่พบเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืนของนิตยสารทั้ง 3 ฉบับ

ประเภทคอลัมน์	นิตยสาร						รวมการ ปรากฏของ เนื้อหา ทั้งหมด
	อ.ส.ท. (54 ฉบับ)		Nature Explorer (25 ฉบับ)		หนึ่งกรุง (20 ฉบับ)		
	ข้อความที่ ปรากฏเนื้อหา ทั้งหมด	ชิ้นงานที่ ปรากฏ เนื้อหาต่อ ฉบับ	ข้อความที่ ปรากฏเนื้อหา ทั้งหมด	ชิ้นงานที่ ปรากฏ เนื้อหาต่อ ฉบับ	ข้อความที่ ปรากฏเนื้อหา ทั้งหมด	ชิ้นงานที่ ปรากฏ เนื้อหาต่อ ฉบับ	
	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	
บทบรรณาธิการ	(7) 50.0%	(7) 13.0%	(6) 42.9%	(6) 24.0%	(1) 7.1%	(1) 5.0%	(14) 1.3%
สารคดี	(395) 66.5%	(395) 13.8%	(116) 19.5%	(116) 53.7%	(83) 14.0%	(83) 25.0%	(594) 56.0%
ข่าว	(102) 75.0%	(102) 2.6%	(27) 19.9%	(27) 4.8%	(7) 5.1%	(7) 35.0%	(136) 12.8%
ภาพ	(155) 71.1%	(155) 0.3%	(30) 13.8%	(30) 1.2%	(33) 15.1%	(33) 1.2%	(218) 20.5%

จากตาราง 2 เทียบต่อการปรากฏของเนื้อหาทั้งหมดพบว่า การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนถูกพบในคอลัมน์สารคดีมากที่สุด ร้อยละ 56 รองลงมาคือภาพ ร้อยละ 20.5 ข่าว ร้อยละ 12.8 และบทบรรณาธิการ ร้อยละ 1.3

ตัวอย่างเนื้อหาที่ปรากฏในคอลัมน์ต่างๆ

1. บทบรรณาธิการ

“อนุสาร อ.ส.ท. เรามีความภูมิใจนำเสนอเรื่องราวของจังหวัดใหม่ล่าสุดของประเทศไทย จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งแยกตัวออกมาจากจังหวัดหนองคาย... บึงกาฬเป็นจังหวัดน้องใหม่ที่ดูจะมาแรง เพราะมีทำเลที่ตั้งได้เปรียบกว่าจังหวัดอื่นๆ ... ด้วยเป็นจุดที่มีการค้าขายตามแนวชายแดนกับฝั่งลาวที่

คือคัมภีร์มาตั้งแต่อดีต โดยริมแม่น้ำโขงฝั่งลาวเป็นเมืองปากซัน แขวงบอลิคำไซ ที่มีแม่น้ำชั้นไหลรินลงสู่แม่น้ำโขง... บึงกาฬยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลากหลาย เช่น แก่งอาฮงเป็นแก่งหินกลางแม่น้ำโขงที่มีทิวทัศน์สวยงาม มีอุทยานแห่งชาติภูวัวที่มีทั้งน้ำตก ภูเขาและดอกไม้งาม มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่บึงกุ๊ดทิงและบึงโขงหลงและยังมีประเพณีวิถีชีวิตที่สงบงาม เรียบง่ายแต่งดงามเป็นธรรมชาติให้ผู้มาเยือนได้สัมผัส (ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและชุมชน: ให้ข้อมูลภูมิประเทศ วิถีชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว) (บทบรรณาธิการ: อ.ส.ท. ฉบับสิงหาคม 2554 น. 13)

“Nature Explorer ฉบับนี้พาคุณนั่งรถไฟเที่ยว ใครยังไม่เคย เพราะติดรถยนต์ รถทัวร์ ลองสักครั้งสิคะ โดยเฉพาะเดินทางเป็นหมู่คณะกับเพื่อนฝูง สังสรรค์เฮฮาสนุกสนานใกล้ชิดกันได้ทุกคนเลย เราเลือกเส้นทางขึ้นเหนือมาเดินทางตอนกลางวัน ได้เห็นวิวที่ไม่เคยเห็นมาก่อน (เพราะหลับและมีด) และหยุดลงเที่ยวทุกแห่งที่ต้องการได้เช่นเดียวกับไปรถทัวร์ ชอกแซก ชอกซอนมากกว่าด้วยซ้ำ (สนับสนุนธุรกิจท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม: ลดการใช้พลังงานด้วยการนั่งรถไฟเที่ยว)” (บทบรรณาธิการ: เนเจอร์เอ็กซ์พลอเรอร์ ฉบับตุลาคม 2553 น.6)

2. สารคดี

“แม้จะประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์ แต่การรักษาผืนป่าไว้ได้ก็ไม่ได้แก้ปัญหาปากท้องของชาวบ้านที่ต้องอยู่ตึงกินในโลกที่ค่าครองชีพสูงขึ้นทุกวัน ทุกอย่างในเขตอนุรักษ์ดูเหมือนจะเป็นสิ่งต้องห้ามไปหมด จนคนในพื้นที่ยอมต้องสงสัยว่าอนุรักษ์ไว้ให้ใคร และเขาผู้ที่เคยพึ่งพาอาศัยธรรมชาติมาตลอดจะได้อะไรจากมัน คำถามเช่นนี้หากไม่มีคำตอบย่อมนำไปหาความขัดแย้งบนความยอเยยับของธรรมชาติ (ให้ข้อมูลสถานการณ์การจัดการของชุมชนและตั้งข้อสังเกตถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น) หากจัดการให้ดี การท่องเที่ยวด้วยการล่องเรือพายและแคมป์ปิ้งจะสามารถพาคนเข้ามาชื่นชมธรรมชาติของน้ำน่านโดยไม่ต้องก่อสร้างอะไรทำลายความงามของลำน้ำสาขานี้ (ให้ข้อมูลการจัดการ สนับสนุนกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อธรรมชาติ) หากการล่องเรือนี้สร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในพื้นที่ นั่นก็ย่อมเป็นเหตุผลที่ดีที่ทุกคนช่วยกันรักษาธรรมชาติที่ยังเหลืออยู่ให้ยั่งยืน (การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: เราอารมณ์ร่วมกันในการอนุรักษ์เพื่อผลดีที่จะเกิดต่อธรรมชาติ)” (สารคดี อ.ส.ท. ฉบับมิถุนายน 2555 น. 105)

“เป็นที่ทราบกันดีว่าอุทยานแห่งชาตินั้นนอกจากจะเป็นพื้นที่คุ้มครองที่จัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพแล้ว ยังมีไว้เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าศึกษาเรียนรู้และเพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน การที่อุทยานแห่งชาติเปิดให้ประชาชนเข้าไปเยี่ยมชมในฐานะนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน เนื่องจากต้องการให้ประชาชนได้รับรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรและร่วมมือในการอนุรักษ์ธรรมชาติให้คงอยู่นานเท่านาน (ให้ความรู้การทำงานของอุทยานฯ)...วิธีการที่อุทยานแห่งชาตินำมาใช้มีหลายวิธีด้วยกันวิธีหนึ่งที่เป็นเรื่องหลักและเป็นที่ยอมรับมากคือการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่มีการสื่อความหมาย...เพื่อศึกษาธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสภาพแวดล้อมของเยาวชนที่เข้ามาจัดทำค่ายเพื่อการอนุรักษ์ (วิธีการให้ความรู้เรื่องป่าแก่นักท่องเที่ยว)...กล่าวได้ว่าเส้นทางศึกษาธรรมชาติอาจเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือที่สมัยนี้เราเรียกกันว่าการท่องเที่ยวหัวใจใหม่ เพราะสามารถทำให้เราได้เรียนรู้คุณค่าของธรรมชาติและสรรพสิ่งในผืนป่าที่มีความสำคัญเช่นไรต่อการดำรงอยู่ของความสมดุลทางธรรมชาติ แต่ที่นี้ยังไม่ใช่คำตอบทั้งหมดที่ว่าธรรมชาติสร้างหรือให้อะไรแก่มนุษย์บ้าง เรื่องราวของธรรมชาติยังมีอีกมากมายหลายอย่างที่เรามิทราบ ซึ่งผืนป่าเขาใหญ่แห่งนี้จะเป็นแหล่งให้เราได้เรียนรู้เรื่องราวของธรรมชาติและสำคัญอีกนาน หากเราช่วยกันรักษาและใช้ผืนป่านี้อย่างระมัดระวังตลอดไป (ให้ความรู้สื่อให้ต้องห่วงแหนและช่วยกันดูแลป่า) (การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับมิถุนายน 2555 น. 64-67)

“กฎของนักดำน้ำก็คือ ทุกคนจะไม่เอามือไปแตะสิ่งมีชีวิต เพราะอาจมีพิษ แล้วเราอาจทำร้ายสิ่งมีชีวิตโดยไม่รู้ตัว (ปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด)” (สารคดี: หนีกรุง ฉบับเมษายน 2554 น. 77)

3. ข้าว

“ธรรมชาติแหล่งกำเนิดของสรรพชีวิต สิ่งที่สร้างสรรค์ความมหัศจรรย์บนพื้นโลก เมื่อเวลาเคลื่อนผ่านธรรมชาติถูกทำลาย ผลที่ได้คือภัยที่ทุกคนต้องช่วยกันแก้ไข หลากหลายวิธีการถูกคิดค้นเพื่อรักษาเยียวยาธรรมชาติให้กลับมามีความสมบูรณ์ดังเดิม (ให้ความรู้และกระตุ้นให้ร่วมมือกัน) ททท. ร่วมกับการเคหะแห่งชาติจัดโครงการส่งเสริมเยาวชนรักษ์สิ่งแวดล้อม...น้องๆ เยาวชนได้เรียนรู้แนวคิดของ 7 Green รับผิดชอบต่อธรรมชาติผืนป่า สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขระหว่างคนกับธรรมชาติก่อนจะเข้าร่วมกิจกรรมที่นำเสนอใจอย่างการรำลึกและสักการะอนุสรณ์สถานสืบ นาคะเสถียร การเดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติ การดูนกพร้อมทำโป่งเทียม เพื่อเป็นแหล่งอาหารให้แก่สัตว์ป่า (วิธีการอนุรักษ์และเห็นความสำคัญของป่าผืนป่า) (การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)” (ข้าว: อ.ส.ท. ฉบับมิถุนายน 2554 น. 24)

“ในจังหวัดทางภาคอีสานของประเทศไทยทั้งอีสานที่อยู่ตอนบนและอีสานที่อยู่ตอนล่างมีสิ่งก่อสร้างที่เป็นโบราณสถานขอมอยู่มากมาย แต่ความสมบูรณ์ของเหล่าปราสาทหินที่พร้อมต่อการไปเยี่ยมชม...น่าจะกระจายอยู่ในเขตอีสานตอนล่างมากกว่า ซึ่งปราสาทมีทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กตามแต่ลักษณะของการสร้างมาเพื่อการใด ถ้าเป็นขนาดใหญ่ก็คือปราสาทหินที่สร้างมาเพื่อเป็นศาสนสถานหรือเทวาลัยใช้เพื่อการประกอบพิธีกรรม อย่างเช่นปราสาทพนมรุ้ง หรือปราสาทตาเมือนธม ขนาดย่อมลงมาก็อาจเป็นสิ่งก่อสร้างที่เรียกว่าอโรคยศาลหรือกฤถาศู ใช้เป็นเสมือนสถานพยาบาลของชุมชนให้ผู้คนมารักษาพยาบาล มีข้อสังเกตคร่าวๆว่าอโรคยศาลภายในจะประดิษฐานพระโกศขยคุรุไวฑูรยประภา ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิมีหม้อน้ำมนต์ในพระหัตถ์หมายถึงพระผู้รักษา (ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและชุมชน ให้ความรู้และความเชื่อปราสาทขอม)” (ข้าว: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับมีนาคม 2552 น.109)

“จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมกับสำนักงานเทศบาลตำบลลาดชะโด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย...จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาทางน้ำ ณ คลองลาดชะโด...เพื่ออนุรักษ์ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้คงไว้ตลอดจนส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมกันบำรุงรักษาแม่น้ำลำคลองให้อยู่ใน

สภาพสวยงาม (ให้ข้อมูลจุดประสงค์การจัดงาน) จึงขอเชิญชวนนักท่องเที่ยวร่วมสืบสานประเพณีอันดี
งามให้คงอยู่สืบไป (ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและชุมชน: เชิญชวนให้มาร่วมงานเพื่อเป็นส่วนหนึ่งใน
การอนุรักษ์ประเพณี) (ข่าว: หนึ่งกรุง ฉบับกรกฎาคม 2554 น. 86)

4. ภาพ

ภาพที่ 4: ตัวอย่างภาพที่นำเสนอเนื้อหาวัฒนธรรมและวิถีชุมชน

ที่มา: หนีกรุง ฉบับพฤษภาคม 2555 หน้า 46

ภาพที่ 5: ตัวอย่างภาพถ่ายเพื่อเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยว

ในอุทยานธรรมชาติ ทั่วประเทศไทย ๑ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
โครงการสวนป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ (อ.อ.ป.)

ภาพเชิงจิตวิทยาชมธรรมชาติ สนับสนุนการเดินทางที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยว

ถนนเป็นช่วงคดและแคบด้วย ไม้สักปกฟ้าพันปีเขียว ผ่านโค้งสุดท้ายอย่างสะบักสะบอมมากกว่าความรู้จักกับ อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ อำเภอสุดท้าย อันเป็นที่เกิด ของประเทศไทย

Q...

อำเภอภักดีชุมพลมีอาณาเขตด้วยออกจากอำเภอเมืองชัยภูมิ ระยะทางออกเมืองเหนือของจังหวัดชัยภูมิ ห่างจากตัวเมือง ประมาณ ๑๒๖ กิโลเมตร

กว่า ๑๒ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๒ ที่ชาวน้ำร้อนแยกตัวจัดตั้ง เป็นอำเภอ แต่ด้วยคุณสมบัติบางประการไม่สอดคล้องตามหลัก จัดตั้งอำเภอของกระทรวงมหาดไทย เช่น

- ต้องเป็นทั้งอำเภอไม่น้อยกว่า ๕ ปี --- ซึ่งที่นี่ไม่เคยเป็น ทั้งอำเภอ
- ต้องมีราษฎรไม่น้อยกว่า ๑๕,๐๐๐ คน --- ซึ่งที่นี่มีราษฎร เพียง ๑๐,๕๕๕ คน

ทว่าด้วยพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนที่สูง การเดินทางไปรอบวัน เปรียบต่าง ๆ จากหน่วยงานรัฐเป็นไปด้วยความยากลำบาก ทั้ง ยังมีปัญหาเรื่องสุขภาพที่ดี การลักลอบตัดไม้อยู่บ่อยครั้ง กอปรกับ เป็นที่ตั้งของโครงการหลวงหลายโครงการ

- ๑. บรรยากาศทิวเขา ๆ ของป่าสน ไม้โครงการสวนป่าเฉลิมพระเกียรติ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) (วิเศษชัยชาญ...กาฬ)
- ๒. วิถีการวนตัดไม้ อายุกว่า ๑๐๐ ปี
- ๓. ยักษ์ไม้สักยักษ์ปดิมของวัดโพธิ์
- ๔. วิวทิวทัศน์ของสวนป่าอุทยานเฉลิมพระเกียรติ ในสวนป่าเฉลิมพระเกียรติ (วิเศษชัยชาญ...กาฬ)
- ๕. ทัศนียภาพที่งดงามของสวนป่าโครงการ กำนันช้อยดี ตำบลบ้านดง

www.1 อุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ

3. การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในโฆษณาเชิงบทความ

โฆษณาเชิงบทความเป็นพื้นที่โฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า องค์กรหรือกิจกรรมต่างๆ ของผู้สนับสนุนโฆษณา ดังนั้นเนื้อหาจึงมีลักษณะเฉพาะ เพราะเป็นการนำเสนอเนื้อหาตามความต้องการของผู้สนับสนุนโฆษณาซึ่งผ่านการเลือกและตรวจสอบเนื้อหามาแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แยกออกมาจากประเภทคอลัมน์

ตาราง 3: สรุปปริมาณและร้อยละการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในโฆษณาเชิงบทความของนิตยสารทั้ง 3 ฉบับ

โฆษณาเชิงบทความ						
อ.ส.ท. (54 ฉบับ)		Nature Explorer (25 ฉบับ)		หนีกรุง (20 ฉบับ)		รวมการปรากฏ ของเนื้อหา ทั้งหมด
ข้อความที่ ปรากฏ เนื้อหา ทั้งหมด	ชิ้นงานที่ ปรากฏ เนื้อหาต่อ ฉบับ	ข้อความที่ ปรากฏ เนื้อหา ทั้งหมด	ชิ้นงานที่ ปรากฏ เนื้อหาต่อ ฉบับ	ข้อความที่ ปรากฏ เนื้อหา ทั้งหมด	ชิ้นงานที่ ปรากฏ เนื้อหาต่อ ฉบับ	
ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100
(40)	(40)	(39)	(39)	(20)	(20)	(99)
40.4%	74.0%	39.0%	100%	20.2%	62.5%	9.3%

จากตาราง 3 เมื่อพิจารณาจากชิ้นงานที่ปรากฏเนื้อหาต่อฉบับพบว่าคอลัมน์โฆษณาเชิงบทความมีการนำเสนอเนื้อหาสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุดคือ อ.ส.ท. ร้อยละ 74 Nature Explorer ร้อยละ 100 และหนีกรุงร้อยละ 62.5 (ตัวเลขสีแดง)

ตัวอย่างเนื้อหาที่ปรากฏในโฆษณาเชิงบทความ

“ฟอร์ดไฟกัส สปอร์ตพลัส ผู้ร่วมทางคันนี้ขับสนุก ได้อย่างปลอดภัยตั้งแต่กรุงเทพฯ จนถึงหนองคายก่อนจะพามามุ่งหน้าไปยังบึงกาฬบนเส้นทางแห่งความเชื่อเส้นทางบึงไฟพญานาค..แม่น้ำโขงวัดอาฮงฯ ว่ากันว่าเป็นจุดที่ลึกที่สุด เป็นสะดือแม่น้ำโขง ในบริเวณแก่งอาฮงเป็นถ้ำขนาดใหญ่ มี

ปากถ้ำลอดดูเขาไปทะเลที่เขางู ตรงข้ามกับแก่งอาสงในฝั่งลาว และบั้งไฟที่พุ่งขึ้นบริเวณนี้จะมีสีเขียว แตกต่างจากที่อื่น ในวัดมีก้อนหินขนาดใหญ่มากมายลักษณะคล้ายกับก้อนหินในแก่งอาสง รวมถึงก้อนหินในวัดเวินธาตุในฝั่งลาวน่าจะเป็นแนวเทือกเขาเดียวกัน ว่ากันว่าเคยมีบั้งไฟพญานาคขนาดใหญ่มาสีเขียวสว่างไสวเกิดขึ้น จึงเชื่อกันว่าบริเวณนี้เป็นเมืองหลวงของบาดาล(ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและชุมชน: ให้ความรู้และความเชื่อเรื่องบั้งไฟพญานาค)” (โฆษณาเชิงบทความ อ.ส.ท. ฉบับสิงหาคม 2554 น. 36-37)

“ครั้งนี้เราแรมทางไปกับ Toyota Hilux Vigo Champ รุ่น 2X4 Double Cap Pre Runner 4 ประตูคู่มืออย่างมีสไตล์...เต็มขั้นเต็มพลังอย่างเหลือๆ จากใจกลางเมืองกรุงมุ่งหน้าสู่จังหวัดตราดด้วยระยะทาง 316 กิโลเมตร...ขับต่อไปแวะเที่ยวหมู่บ้านน้ำเขียวในอำเภอแหลมงอบ หมู่บ้านที่มีชื่อเสียงในการทำอบกันแดด นับเป็นศูนย์รวมหัตถกรรมท้องถิ่นที่เรียกว่าอบไว้อย่างมากมาย ป้าในชุมชนผู้มีอัธยาศัยดีให้เราฟังว่าอบที่เราเห็นชาวบ้านใช้สวมบนหัวเหมือนหมวกนั้น ที่จริงแล้วไม่ได้เรียกว่าอบ ถ้าเป็นอบจริงๆ จะมีลักษณะเป็นเหมือนกระจาดก้นลึกทรงกะทะคว่ำและมีขนาดกว้างใหญ่มาก เวลาใช้งานก็จะวางไว้บนหลังตอนก้มลงปักกล้าข้าวกลางทุ่งนา ด้วยขนาดที่ใหญ่มากทำให้สามารถบังแดดกันร้อนได้เกือบทั้งตัวเลยทีเดียว นับเป็นภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของคนโบราณเสียจริง(ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและชุมชน: ให้ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน)” (โฆษณาเชิงบทความเนเจอร์ เอ็กพลอเรอร์ ฉบับเมษายน 2555 น. 14-15)

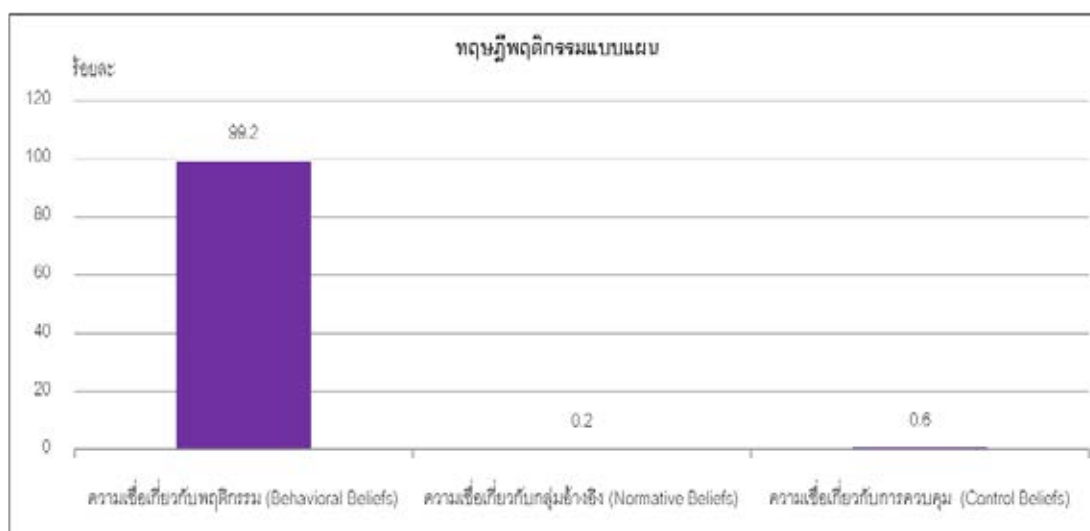
“เมื่อเข้าไปในบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารอันเป็นที่ประดิษฐานขององค์พระธาตุ ก็ต้องตื่นตาอีกคำรบกับภาพที่เห็นตรงหน้า นักท่องเที่ยวชาวมาเลย์นับร้อยช่วยกันประคองผ้าเหลืองผืนยาวไว้เหนือหัว เมื่อหัวแถวให้สัญญาณก็พากันแห่ผ้าเดินเข้าไปที่วิหารพระทรงม้าขึ้นบันไดผ่านรูปปั้นของท้าวขัตตุคามและท้าวรามเทพ หรือที่รู้จักกันดีในนามจตุคามรามเทพ เทพผู้คอยปกป้องรักษาองค์พระธาตุไปสู่กำแพงแก้วที่ล้อมรอบพระบรมธาตุเจดีย์แล้วทำทักษิณาวรรต (เดินวนขวา) รอบองค์พระธาตุเจดีย์สามรอบ หลายคนสวดมนต์ไปด้วย หลายคนโยนเหรียญสตางค์ขึ้นไปบนองค์พระธาตุฯ เมื่อวนครบสามรอบก็จะนำผ้ามาห่มไว้องค์พระบรมธาตุเจดีย์ ทราบจากท่าน ผอ.ว่าประเพณีนี้เรียกว่า

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ปกติจะจัดขึ้นปีละสองครั้งคือในวันเพ็ญเดือน3 วันมาฆบูชา และในวันเพ็ญเดือน 6 วันวิสาขบูชา สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าศรีธรรมไตรภพ (ความยั่งยืนทางวัฒนธรรม และชุมชน: ให้ความรู้ประเพณีการแห่ผ้าขึ้นธาตุ)” (โฆษณาเชิงบทความ หนึ่งกรุง ฉบับพฤษภาคม 2554 น. 14)

4. ปริมาณเนื้อหาที่สนับสนุนพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สรุปปริมาณการวิเคราะห์เนื้อหาตามทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการคือ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral beliefs) ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative beliefs) และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (Control beliefs) ได้ผลออกมาดังนี้

แผนภูมิ 2: แสดงร้อยละของเนื้อหาที่สนับสนุนพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน (Theory of Planned Behavior) ของนิตยสารทั้ง 3 ฉบับ

จากแผนภูมิ 2 พบว่านิตยสารท่องเที่ยวทั้งสามฉบับนำเสนอเนื้อหาที่สนับสนุนความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมมากที่สุดร้อยละ 99.2 ส่วนเนื้อหาความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมและความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงมีปริมาณน้อย ร้อยละ 0.6 และร้อยละ 0.2 ตามลำดับ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สนับสนุนพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แบ่งตามเนื้อหาของทฤษฎีได้ดังนี้

1. ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Beliefs) มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องคือ

1.1 การตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ พันธุ์พืช สัตว์ป่าท้องถิ่น สิ่งมีชีวิตใต้ทะเล

“โครงการ Green Samui มุ่งเน้นการกำจัดขยะมูลฝอย การบำบัดน้ำเสีย การประหยัดการใช้พลังงาน ลดการใช้สารเคมีต่างๆ การพัฒนาบุคคล และการกิจกรรมสร้างสรรค์ด้านสิ่งแวดล้อม และการลดภาวะโลกร้อน...พลังของกลุ่มคนเล็กๆ ที่จุดประกายแนวคิดเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสมุยขึ้นนั้น แม้จะไม่ใช่พลังยิ่งใหญ่ที่จะขับเคลื่อนให้ทุกคนหันมาร่วมมือร่วมใจกันในด้านสิ่งแวดล้อมได้ด้วยข้อจำกัดนานัปการ แต่วันนี้โลกได้รับรู้แล้วว่าสมุยยังมีผู้คนที่รักและเข้าใจในความเป็นธรรมชาติ (การให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม)” (สารคดี อ.ส.ท. ฉบับ เมษายน 2555 น.62)

“ในวันหนาวของเช้าตรู่เราเดินกันในความมืดมืดตามเส้นทางเล็กๆ สู้ออดดอยผ้าห่มปกซึ่งสามารถชมพระอาทิตย์ขึ้นได้อย่างงดงาม ในอดีตยอดดอยเล็กๆ แห่งนี้เต็มไปด้วยนักรังที่ชาวบ้านในพื้นที่มาสร้างไว้เพื่อจับผีเสื้อไกเซอร์ที่สนนราคากันตัวละหลายพันหรือใกล้หมื่นบาท ปัจจุบันนี้ผีเสื้อสีเขียวมรกตชนิดดังกล่าวแทบกลายเป็นตำนานของเมืองไทยเหมือนกับผีเสื้อสมิงเชียงดาวไปแล้ว แต่ก็ยังดีที่มีรายงานการพบอยู่บ้างแม้จะน้อยเต็มที ก็ได้แต่หวังให้ผีเสื้อป่าอนุรักษ์แห่งนี้ถูกรบวงร้อมน้อยที่สุดเพื่อว่าวันหนึ่งหลายชีวิตจะกลับมาเฝ้าที่อกป่านี้อีกครั้ง (ให้ข้อมูลผีเสื้อพื้นถิ่นที่ใกล้สูญพันธุ์เพื่อช่วยกันอนุรักษ์ไว้)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับมกราคม 2554 น.54)

“ตำบลประแสยังคงมีการอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและป่าชายเลนให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน โดยมีหน่วยงานเจ้าของพื้นที่คือเทศบาลตำบลปากน้ำประแส ที่ดูแลใส่ใจให้ความสำคัญกับระบบนิเวศของป่าชายเลน เพื่อรักษาสมดุลสิ่งแวดล้อมและร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่เพื่อพัฒนาป่าชายเลนผืนใหญ่ที่สุดของจังหวัดระยองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และศึกษา

เรียนรู้ควบคู่กันไป(ให้ข้อมูลการจัดการของชุมชนเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนให้มีความสมบูรณ์)”

(สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับพฤษภาคม 2554 น. 111-112)

“เข้าป่าเขาใหญ่ท่ามกลางเดือนเมษายนที่ร้อนเหลือเกิน จึงไม่ได้เตรียมอะไรไปเพื่อความเย็นเลย ซึ่งเหลือเชื่อมากๆ คือนั่นกลางป่า ดิฉันนอนขดตัวหนาวหึ่งๆ จนเจ้าหน้าที่ป่าไม่เอาเสื้อเขายกมาให้ใส่ และอีกครั้งหนึ่งไปเดินป่าดอยอินทนนท์ หยदन้ากลางผืนป่าไขข้อข้อใจดิฉันได้หมดจดว่าป่าเป็นต้นน้ำได้อย่างไร ร้อนเหลือทนคะ จนนึกถึงป่าใหญ่ที่คุณคณานับ ทั้งเป็นป่าต้นน้ำ ทั้งดูดซับน้ำ ทั้งให้ออกซิเจน ทั้งดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ ให้ตัดไม้ไปสร้างบ้าน ทำฟืน สารพัดสารเพ (การตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์จากป่า)” (บทบรรณาธิการ: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับพฤษภาคม 2555 น .6)

“โครงการแหล่งเรียนรู้เรือหลวงไทยใต้ท้องทะเลนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างแหล่งดำน้ำแห่งใหม่ขึ้น ในประเทศ ช่วยลดความแออัดของแหล่งดำน้ำเดิม เปิดโอกาสให้ปะการังได้ฟื้นตัว เพิ่มแหล่งที่อยู่อาศัยให้กับสัตว์น้ำ (การให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม)” (ข่าว: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับสิงหาคม 2554 น. 24)

“น้ำตกสายทิพย์นั้นเป็นน้ำตกเล็กๆ แต่สวยงามและมากไปด้วยความชุ่มชื้น แก่งหินที่นี่ถูกปกคลุมไปด้วยมอสส์และแซมด้วยไปด้วยเฟิร์นสีเขียวสด แถมน้ำในลำธารก็ยังไม่แจ้วอีกต่างหาก ผมคิดว่าที่นี่เหมาะสำหรับล้างหน้าล้างตาหรือ حمامเล็กๆ ถ่ายรูปนิดหน่อย ขึ้นพวกเรามาโดดน้ำเล่นกันตามกติเกรงว่าจะทำให้น้ำตกแห่งนี้บอบช้ำเสียมากกว่า (การตระหนักถึงความสมดุลของธรรมชาติ และไม่กระทำเพื่อส่งผลกระทบต่อ น้ำตก)” (สารคดี: หนีกรุง ฉบับพฤศจิกายน 2554 น. 46)

1.2 การตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของผู้คนในท้องถิ่น

“เจ็ดเสมียนตำบลเล็กๆ ที่มากไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และความงดงามเรียบง่ายของวิถีชีวิตแห่งผู้คนหลากรุ่นในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นเวลากว่า 2 ปีครั้งที่ตำบลแห่งนี้เติบโตขึ้นในฐานะชุมชนที่มีศักยภาพโดดเด่นโดยเฉพาะการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมกับวิถีชุมชน ด้วยความเข้มแข็งของชุมชน การอนุรักษ์และการสร้างสรรค์งานศิลปะทุกแขนง สวนศิลป์บ้านดิน ตลอดจน

ชาวบ้าน ผู้ประกอบการและภาคีต่างๆ จึงร่วมกันจัดโครงการท่องเที่ยวনারংราชบุรีในชื่อบ้านฉัน ฉันเล่าเอง เพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านและวิถีชีวิตของชุมชนเจ็ดเสมียน...การเดินทางเริ่มต้นจากการเที่ยวชมความงามของศิลปะ ซีจรรย์านร่วมไปกับไกด์ท้องถิ่นแวะบ้านปั้นเซรามิก เที่ยวชมตลาดเก่า 119 ปีแล้วเลยไปเที่ยวชมบ้านทำหัวไชโป๊วแม่ทองสุข ชมขั้นตอนการผลิตหัวไชโป๊วแสนอร่อย เป็นสินค้าขึ้นชื่อของตำบลเจ็ดเสมียนก่อนเข้าชมบ้านทอผ้าชะมำหลากสี (ให้ข้อมูลการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชุมชนและงานศิลปะชุมชนเจ็ดเสมียน เพื่อให้ชุมชนได้ร่วมกันสืบทอดต่อไป)” (ข่าว: อ.ส.ท. ฉบับมกราคม 2554 น.32)

“การบวชปอยสำอางงั้นเป็นงานเอิกเกริกที่ใช้เงินมาก เพราะฉะนั้นชาวบ้านต้องมีผู้อุปถัมภ์ค่าใช้จ่ายเรียกว่าพ่อขำแม่ขำ...หลังจากที่สำอางงไปขอขมาสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองรวมทั้งพระผู้ใหญ่ตามวัดต่างๆ ในอำเภอปาย เวลาแห่ก็มาถึงเสียงฆ้องกลองฉาบจังหวะเร้าใจกับขบวนหนุ่มๆ แยกสำอางงไว้บนหลังก็เดินไปรอบเมืองปายพร้อมโปรยข้าวตอกดอกไม้ไปตามทาง...ถือเป็นอีกหนึ่งไฮไลต์ของงานบวชสำอางงที่งดงามด้วยประเพณีท้องถิ่น ซึ่งชาวบ้านยังคงรักษาไว้อย่างเหนียวแน่น แม้กระแสการท่องเที่ยวจะพัดพาไปทิศไหนแต่ประเพณีก็ยังคงอยู่และเปลี่ยนแปลงเชิงซ้ากว่า (การให้ความรู้ประเพณีสำอางงและการที่ชุมชนเห็นความสำคัญของประเพณีโดยจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่)” (ข่าว: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับพฤษภาคม 2555 น. 16)

“ชาวบ้านแถวนี้ทำอาชีพประมง ออกไปจับปลาตอนกลางคืน ถ้าจับได้ตัวเล็กก็เอามาใส่กระชังได้ตัวใหญ่ก็เอาไปขายที่ตลาด ร้านค้าในตลาดถ้ามีเศษผัก เศษไก่เศษเนื้อเหลือก็จะขายให้ชาวประมงเอามาเป็นอาหารเลี้ยงปลา หรือบางทีก็โยนลงแม่น้ำให้ปลากิน แม่น้ำสายนี้เป็นเส้นวงจรชีวิตพวกเราชาวบ้านจึงช่วยกันดูแล เพราะถ้าแม่น้ำเน่าชีวิตพวกเราก็เน่าไปด้วย” (สารคดี หนึ่งกรุง ฉบับกันยายน 2554 น.52)

1.3 ให้ข้อมูลความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น อุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งมีสาเหตุจากธรรมชาติ สภาพอากาศ อันตรายจากสัตว์ป่า สัตว์มีพิษ อุบัติเหตุในการเดินทาง เป็นต้น

“ในช่วงฝนตก ทักษณวิสัยในการขับไม่ดีเท่าที่ควร จึงต้องเพิ่มความระมัดระวังให้มากขึ้น ไม่ควรขับรถชิดคันหน้าเกินไป ...ชะลอความเร็วเพื่อความปลอดภัยและไม่ควรเปลี่ยนช่องทางโดยไม่จำเป็น” (โฆษณาเชิงบทความ: อ.ส.ท. ฉบับสิงหาคม 2554 น. 38)

“อยากจะเน้นย้ำก็คือเรื่องความปลอดภัยเป็นอันดับต้นๆ เพราะการขี่จักรยานประเภทนี้มันคือการทำท่าย วัตใจ วัตความสามารถของตัวคุณต่อเส้นทาง...สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามคือการเลือกใช้อุปกรณ์ที่ถูกประเภท พร้อมกับอุปกรณ์ป้องกันครบทุกส่วนของร่างกาย และสิ่งที่ต้องนำติดตัวมาด้วยอย่างสุดท้ายก็คือทักษะการขี่จักรยานที่ดีพอสมควรนะครับ” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กซ์พลอเรอร์ ฉบับตุลาคม 2553 น.79)

“ควรวใส่เสื้อแขนยาวขณะเดินป่า จะช่วยป้องกันหนามและกิ่งไม้รวมทั้งแมลงต่างๆ เตรียมของใช้ส่วนตัวเท่าที่จำเป็น อุปกรณ์การนอนและกันหนาวให้พร้อม” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กซ์พลอเรอร์ ฉบับมีนาคม 2555 น. 65)

1.4 สร้างความประทับใจ ความสุข ประสบการณ์จากการเดินทางและความสวยงามที่ได้พบเจอ

“ออกมาเที่ยวชมผีเสื้อแบบนี้ได้รู้เรื่องราวของธรรมชาติ เทียวชมโดยไม่เข้าไปเบียดเบียนธรรมชาติ รู้จักปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง รู้สึกว่าตัวเองภูมิใจที่ได้มีส่วนในการอนุรักษ์และรู้คุณค่าของธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวแบบหัวใจใหม่ เพื่อเมืองไทยยั่งยืน” (โฆษณาเชิงบทความ อ.ส.ท. ฉบับมิถุนายน 2555 น. 41)

“การได้มาสัมผัสธรรมชาติอันบริสุทธิ์แห่งทุ่งแสงหลวงในครั้งนี้ ก็ทำให้พวกเรารู้สึกประทับใจและอยากที่จะหวงแหนสิ่งที่มีคุณค่าเหล่านี้ไว้อยู่เสมอไปตราบนานเท่านาน ผมว่าแค่นั้นก็คือคำตอบที่ดีที่สุดอีกคำตอบของสิ่งที่ใครต่อใครกำลังหาคำถามความหมายของคำว่าท่องเที่ยวหัวใจใหม่ ผมเชื่อเช่นนั้น” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กซ์พลอเรอร์ ฉบับสิงหาคม 2554 น.74)

“ไปครับ ไปเที่ยวกันแบบหัวใจใหม่ ถอดภาระหน้าที่เอาไว้ในเมือง แล้วเข้าไปสัมผัสวัฒนธรรมชาติแบบ เข้าใจมัน ด้วยการเอาความสงบไปแลกกับความสนุกสนาน เอารอยยิ้มไปแลกรอยยิ้ม เอาความจริงใจไป แลกกับหัวใจที่เป็นสุข เข้าใจไปกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เสพความรู้สึกใหม่ๆ ของผู้คนและสถานที่” (สารคดี: หนีกรุง ฉบับมีนาคม 2554 น.51)

2. ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ความสำคัญของการปฏิบัติตัวเป็นนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบคือการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นๆ เช่น นักอนุรักษ์ เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวด้วยกัน จากการศึกษาเนื้อหาไม่มีข้อความสนับสนุนประเด็นนี้

2.2 การให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมเดินทาง เช่น ได้เดินทางบนเส้นทางเดียวกัน แบ่งปันความสุขและประสบการณ์ร่วมกัน

“และที่ขาดไม่ได้ เพื่อนร่วมทางที่ดี ซึ่งทำให้การเดินทางทุกครั้งมีความหมาย แม้ว่าจะไปไม่ถึงปลายทางที่ตั้งใจไว้ก็ตาม (การเห็นความสำคัญของผู้ร่วมเดินทางช่วยเติมเต็มประสบการณ์ท่องเที่ยว)” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับเมษายน 2554 น.101)

“ฝนเริ่มโปรยเม็ด ผมนึกถึงคำถามที่ถามพี่เนศก่อนเริ่มเดินขึ้นมabanนี้ ชอบเขาหลงที่ตรงไหน? แกมองหน้าคนถามและตอบออกมาอย่างเรียบง่ายว่า ชอบที่ได้ออกป่ามาเจอเพื่อนๆ ที่ไหนก็ชอบหมด ผมสรุปคำตอบในใจได้ว่าแกคงชื่นชอบบรรยากาศการแรมทาง ได้สนุกกับเพื่อนนักแรมทาง (การสนทนาร่วมกับเพื่อนร่วมเดินทางทำให้ได้รับมุมมองท่องเที่ยวใหม่)” (สารคดี เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับเมษายน 2555 น.67)

“ไม่แปลกใจ เธอค้นพบอะไรบางอย่าง สนุกกับมัน และที่สำคัญเธอไม่อยากจะเก็บความรู้สึกนั้นไว้คนเดียว เธอแชร์กับเพื่อนร่วมทาง (การแบ่งปันประสบการณ์การเดินทางแก่เพื่อน)” (สารคดี หนีกรุง ฉบับสิงหาคม 2554 น. 47)

3. ความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุม (Control Beliefs) มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.1 กระตุนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎหรือข้อแนะนำของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อแสดงถึงศักยภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจในการเป็นนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ

“สรรพสัตว์ที่นี้ล้วนคือเจ้าบ้านที่แท้จริงของผืนป่า เรานั้นเป็นเพียงผู้มาเยี่ยมเยือนเท่านั้น จึงต้องเคารพเจ้าบ้าน ไม่กระทำสิ่งใดๆ ให้เป็นการรบกวนสัตว์ป่า และธรรมชาติของพวกเขาอย่างเด็ดขาด โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบของอุทยานฯ อย่างเคร่งครัด อย่างที่เราเห็นนักท่องเที่ยวบางคนฝ่าฝืนโยนอาหารให้แก่พวกฝูงลิงกัง มันช่างเป็นเรื่องที่น่าตำหนิอย่างยิ่งเพราะนั่นคือการเหยียดหยัน อันตรายให้พวกมันโดยไม่รู้ตัว (การที่นักท่องเที่ยวไม่ปฏิบัติตามกฎของอุทยานทำให้สัตว์ป่าได้รับอันตรายเป็นการกระทำที่ไม่รับผิดชอบ)” (โฆษณาเชิงบทความ เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับตุลาคม 2554 น.14-15)

“สถานตากอากาศบางปูแห่งนี้ยังมีกิจกรรมเพื่อสังคม ที่อยากเชิญชวนผู้ที่รักสิ่งแวดล้อม รักธรรมชาติ ให้มาปลูกป่าในสถานที่แห่งนี้ได้ (การปลูกป่าแสดงถึงการเป็นผู้รักธรรมชาติ)” (สารคดี หนีกรุง ฉบับธันวาคม 2553 น.81)

3.2 การปฏิบัติตามกฎหรือข้อแนะนำของแหล่งท่องเที่ยวเป็นขั้นตอนที่ง่าย ไม่ยุ่งยาก อีกทั้งยังเพิ่มความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว

“ขายบัตรเป็นแพ็คเกจให้มาพร้อมกับจักรยานหนึ่งคัน ใครที่อยากจะขับรถเข้าไปก็จ่ายเพิ่ม ส่วนใครที่จอดรถทิ้งไว้ นอกจากจะเซฟเงินในกระเป๋าแล้ว ยังเป็นการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมอีกทางด้วย (การปั่นจักรยานเที่ยวช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง)” (สารคดี หนีกรุง ฉบับกรกฎาคม 2554 น.67)

ผลการศึกษาปัจจัยการสร้างเนื้อหาของกองบรรณาธิการจากการสัมภาษณ์

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการบริหาร นักเขียนและช่างภาพอนุสาร อ.ส.ท. Nature Explorer และหนีกุง สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ความเข้าใจแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการของแต่ละนิตยสารให้ความสำคัญต่อแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเด็นที่แตกต่างกัน กองบรรณาธิการ อ.ส.ท. มีความเข้าใจในระดับโครงสร้าง ความหมายเชิงทฤษฎี ด้วยเพราะเป็นส่วนการทำงานภายใต้การดูแลของ ททท. ซึ่งทำหน้าที่ดูแลการท่องเที่ยวโดยตรง จึงรับเอาแนวคิดดังกล่าวมาอย่างเต็มที่ ส่วนเนเจอร์เอ็กพลอเรอร์มีความเข้าใจการจัดการของชุมชนเป็นอย่างดี จากประสบการณ์การลงพื้นที่ชุมชน ทำให้มองเห็นการทำงานทั้งด้านบวกและลบ นอกจากนี้ทำหน้าที่ในการนำเสนอระบบการจัดการแล้ว ยังช่วยให้คำแนะนำเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงให้การจัดการชุมชนดีขึ้นด้วย ขณะที่กองบรรณาธิการหนีกุงมีความเข้าใจแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมุมมองนักท่องเที่ยวด้านเดียวคือมีความเข้าใจและเคารพต่อการตัดสินใจเดินทางขึ้นกับพฤติกรรมและระสนิยมส่วนบุคคล ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสารทั้ง 3 ฉบับ

1.1 บรรณาธิการ นักเขียน ช่างภาพ อนุสาร อ.ส.ท. มีความเข้าใจระบบ โครงสร้าง ภาพการท่องเที่ยวในประเทศ รวมถึงแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่นำมาใช้กับการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เนื่องจาก อ.ส.ท. เป็นนิตยสารภายใต้การดูแลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งดูแลภาคการท่องเที่ยวของประเทศโดยตรง ดังนั้นบุคลากรจึงได้รับแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวในเชิงทฤษฎีมาจากททท. โดยตรงและได้นำมาถ่ายทอดในนิตยสารสู่ผู้อ่านอย่างเต็มที่

“แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกิดขึ้นในยุคที่สี่ ซึ่งเป็นยุคการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิด *eco tourism* และ *sustainable tourism* จึงเกิดขึ้น ด้วยไทยเราเป็นฝ่ายขายการท่องเที่ยว ส่วนผู้ซื้อซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวจากยุโรปถามว่ามีการท่องเที่ยวแบบนี้ไหม เราจึงรับแนวคิดนี้มา แล้วก็ค่อยๆ ซึมซับ เป็นกระบวนการในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติด้วย ความจริงแล้วยุคของการเปิดโลกธรรมชาติ อ.ส.ท. พูดยุคธรรมชาติมาตลอด เราพูดยุคนี้มาตั้งนานแล้ว ให้นักท่องเที่ยวได้ใกล้ชิดธรรมชาติ เพื่อให้เขาดูแลรักษาธรรมชาติ โดยนำกิจกรรมต่างๆ มาเป็นสื่อกลาง เช่น จักรยานเสือภูเขา หรือเรือ

พายุ ทำให้นักท่องเที่ยวได้มองเห็นรายละเอียดต่างๆ ของธรรมชาติชัดขึ้น เมื่อใกล้ชิดแล้วก็เกิดความ
รัก อยากรักษาให้คงอยู่ ซึ่งแนวคิดนี้จะยังคงอยู่ต่อไป” (อภิรักษ์ บัวหูกดี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม
2556)

“ผมมองการจัดการเป็นสามส่วนคือ หนึ่งชุมชน ต้องให้ความสำคัญกับชุมชนคือ อยู่ได้ อยู่
สบาย ชุมชนต้องเข้มแข็งก่อน ให้นักท่องเที่ยวมาแฮร์ มีกฎเกณฑ์ร่วมกัน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สอง
คือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรรัฐ เข้ามาดูแลและควบคุมทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่ง
การทำโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าท่องเที่ยวต่างๆ และสามนักท่องเที่ยว เมื่อถึงปลายทางต้องมีสิทธิ์
เลือก ที่สำคัญคือต้องเคารพกฎระเบียบของชุมชน เคารพสถานที่แห่งนั้น ผมมองว่ามันต้องทำงานไป
ควบคู่กัน”(สุวัฒน์ คุ้มวงศ์, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2556)

1.2 บรรณาธิการ นักเขียน ช่างภาพนิตยสาร Nature Explorer มีความเข้าใจอัต
ลักษณ์ ชีตความสามารถ และมองเห็นการจัดการและปัญหาที่เกิดขึ้นของชุมชนได้เป็นอย่างดี หากมี
ส่วนใดที่เป็นปัญหา ทีมงานก็จะให้คำแนะนำเพิ่มเติม

“ของจริงแท้ในธรรมชาติมีน้อย มีแล้วต้องหวง ปิดบังอีก กลัวแห่ไปเที่ยวแล้วพัง อย่างแหล่ง
ดอกไม้ในชุมพรล่าสุดที่ไปเจอกันมา ก็ไม่บอกว่าอยู่ที่ไหน” (วราภรณ์ พลอยบริสุทธิ์, สัมภาษณ์, 28
มีนาคม 2556)

“เมื่อเราลงพื้นที่ ได้พูดคุยกับชาวบ้านหรือผู้ประกอบการในเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
อะไรที่เราเห็นว่าดี เราก็นับสนุน บอกต่อผู้อ่านว่าไปใช้บริการสิ เขาวางแผน บริการอย่างดี แต่อะไรที่
เราเห็นว่ามันยังไม่โอเค ต้องเพิ่มส่วนนั้นส่วนนี้เข้าไป เราก็ตจะแนะนำเขา คือเราดูว่าชุมชนนั้นมีอะไร
เป็นจุดเด่น เสน่ห์เขาคืออะไร แล้วเรามองว่ามันต้องจัดการแบบนี้นะ เพื่อให้เข้ากับพื้นที่ของเขา เราก็
จะแนะนำไป” (สมคิด สุวรรณเชษฐ์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556)

1.3 บรรณาธิการ นักเขียน ช่างภาพนิตยสารหนีกรุง ให้ความสำคัญเรื่องการอนุรักษ์
การปกป้องธรรมชาติ ใช้การนำเสนอแบบกลมกลืนเข้าไปในเนื้อหา ไม่นำเสนอเนื้อหาอนุรักษ์อย่าง

เข้มข้น เพราะมีความเข้าใจและเคารพพิจารณาณของผู้อ่านสูง มองว่านักทอ่งเที่ยวแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนกัน เช่น รสนิยมและพฤติกรรมทอ่งเที่ยว เป็นต้น

“เรื่องอนุรักษ์มันมาจากการที่เราเป็นนักทอ่งเที่ยวมาก่อน เราเห็นการทำลาย เป็นประสบการณ์ที่เคยพบมา เราจึงอยากถ่ายทอดตรงนี้ว่ามันไม่ดีนะ อย่าทำเลย” (อติชาติ สายทอง อินทร์, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556)

“ผมมองผู้อ่านหรือนักทอ่งเที่ยวในแง่บวกนะ ถึงแม้ว่าพฤติกรรมบางอย่างอาจเป็นการทำลายธรรมชาติก็ตาม คือเขาทำไปด้วยความไม่รู้ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และผู้อ่านนิตยสารน้กรงของเราเป็นผู้อ่านที่ไม่ใช่ักทอ่งเที่ยวทั่วไป คือมีความเข้าใจธรรมชาติ เคารพสถานที่ ผู้คน ที่เขาเดินทางไป” (รัฐรงค์ ศรีเลิศ, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556)

2. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการทอ่งเที่ยวอย่างยั่งยืน

วิธีที่นักเขียนส่วนใหญ่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาคือ การสอดแทรกแนวคิดการทอ่งเที่ยวอย่างยั่งยืนลงไปในเรื่องทำให้เกิดความกลมกลืนมากที่สุด ใช้ศิลปะในการเล่าเรื่อง และเชื่อในพิจารณาณของผู้อ่านในการคิดวิเคราะห์หรือตีความ

“เราใช้วิธีเขียนอย่างมีศิลปะ กลืนเข้าไปกับเนื้อเรื่อง ค่อยๆ สร้างจิตสำนึกให้ผู้อ่านรักธรรมชาติ ผมเรียกมันว่า soft sale ค่อยๆ ให้มันกินลึกเข้าไปในใจ และเราเชื่อในคนอ่านว่าเป็นนักทอ่งเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ”(อภิพันธ์ บัวหัทธิต, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2556)

“ผมใช้วิธีเล่าให้ผู้อ่านได้คิด ใช้พิจารณาณเอง ไม่ชอบบอกตรงๆ ว่าเป็นอย่างไร บางทีก็ใช้การเปรียบเทียบ ชี้ให้เห็นความแตกต่างที่เกิดขึ้น”(สุวัฒน์ คุ้มวงษ์, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2556)

“เล่าเรื่องไปพร้อมๆ กับข้อมูลที่ต้องการสื่อไปยังผู้อ่าน คงไม่สรุปแบบพันธว่าไม่ควรทำแบบนี้แบบนั้น บอกแบบ soft ในลักษณะให้คำแนะนำ”(ภาคภูมิ น้อยวัฒน์, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2556)

“เล่าเรื่องเชิญชวนให้ไปท่องเที่ยว มีเกร็ดความรู้สอดแทรก เล่าให้ผู้อ่านได้เห็นว่าเขาได้ไป
เที่ยวกับเราด้วย ทั้งเล่าในเนื้อเรื่อง หรือเป็นกรอบแยกออกมา ให้คำแนะนำเฉพาะและข้อควรปฏิบัติ
ต่างๆ” (สาวิกา ขุนราม, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556)

“ไม่เล่าแบบชี้นำ เพราะเราเชื่อว่าคนอ่านตัดสินใจเป็น หรือถ้าจะบอก ตักเตือน เราจะ
พยายามเล่าให้เนียนที่สุด จะไม่ใช่วิธีบอกตรงๆ เราคิดว่ามันเป็นภาษาที่ไม่สวยงาม”(วนิดา เชียง
อารีย์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556)

“เราไม่ใช่หนังสือวิชาการ เพราะฉะนั้นไม่มีเนื้อหาหนักๆ แต่เราให้ความรู้บ้าง ตามที่เราเห็น
และต้องการบอก ใช้วิธีการแทรกลงไปในเรื่องหา ไม่ได้บอกตรงๆ ให้อุรักษ์ หรือบอกว่ามันคืออย่างนั้น
อย่างนี้ ให้คนอ่านคิดวิเคราะห์ด้วยตัวเอง หรือมีกลวิธีในการเล่าเรื่อง แต่จริงๆ เราต้องการบอกผู้อ่าน
แหละไม่ควรทำแบบนั้น แบบนี้นะ ไม่งั้นส่งผลต่อธรรมชาติได้”(รัฐรงค์ ศรีเลิศ, สัมภาษณ์, 26
กุมภาพันธ์ 2556)

“เล่าเรื่องแบบของผม คือบอกเล่าในเรื่องหาไปเลย ว่าเออมันน่าเสียดายนะ หากมีใครคนหนึ่ง
ทำลายดอกไม้ดอกนั้น แล้วคนอื่นๆ ก็ไม่สามารถจะเห็นได้อีกต่อไปเลย”(ชนตพล หวังเพิ่ม, สัมภาษณ์
, 26 กุมภาพันธ์ 2556)

3. บรรณานิการและนักเขียนมุ่งให้ข้อมูลและภาพความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว

บรรณานิการ นักเขียนและช่างภาพถ่ายทอดแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในรูปแบบ
ของการให้ความรู้ รวมถึงข้อมูลการเดินทางต่างๆ และเสนอภาพประกอบที่สวยงามโดยยึดหลักการ
ตามนิตยสารท่องเที่ยวที่มุ่งให้ข้อมูลการเดินทางและภาพสวยงาม

“ผมถนัดงานเขียนเชิงวัฒนธรรมและชุมชน ซึ่งผมมองว่าคนไทยยังขาดความรู้เรื่องแหล่ง
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถานสำคัญต่างๆ การที่จะทำให้ผู้อ่านตระหนักหรือช่วยกันอนุรักษ์
โบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ หรือเชิญชวนให้เขาออกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เราต้องให้

ความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้อ่านเสียก่อน ให้เขาเห็นความสำคัญ เห็นคุณค่า แล้วเขาจะเกิดความรัก หวงแหน
ดังนั้นความรู้จึงสำคัญ” (ภาคภูมิ น้อยวัฒน์, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2556)

“นอกจากข้อมูลเบื้องต้นที่เราใช้เพื่อเป็นข้อมูลในการออกเดินทางแล้ว ข้อมูล ความรู้ต่างๆ ที่
เราได้จากการลงพื้นที่จริงระหว่างทำงานก็สำคัญ และเราให้ความรู้ตามจริงจากที่สัมผัส เป็นความรู้
ใหม่ที่เราได้และผู้อ่านก็ได้เช่นกัน” (อติชาติ สายทองอินทร์, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556)

“เมื่อเราจะพาเขาเข้าหาธรรมชาติ เราก็ต้องให้ความรู้ผู้อ่านเพื่อเขาจะได้รักและหวงแหนใน
ธรรมชาติ และเข้าหามันอย่างถูกต้อง”(วราภรณ์ พลอยบริสุทธิ์, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2556)

“จริงอยู่ว่าเนเจอร์เอ็กพลอเรอร์เน้นเรื่องท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งแน่นอนว่าเราขายความ
สวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว เน้นความสวยงาม ความเขียวชอุ่ม และภาพที่สวยงามถึงความเป็นวิถีชุมชน
ความเป็นไลฟ์ ให้เห็นความสำคัญ เห็นคุณค่า นำเสนอตามความจริง แต่เราก็ไม่ได้ทิ้งข้อมูลความรู้
แต่อาจจะไม่ได้ลงลึกถึงระบบการจัดการต่างๆ เรายำเสนอในด้านที่ดึงดูดใจผู้อ่านเห็น
ความสำคัญ และอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน” (วนิดา เชียงอารีย์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556)

“ตามหลักของนิตยสารท่องเที่ยวก็เพื่อเชิญชวนให้ผู้อ่านออกเดินทาง ชักจูงให้เห็นความ
สวยงาม เห็นความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ขณะเดียวกันเราก็สอดแทรกความรู้ ข้อเสนอแนะในการ
เดินทางต่างๆ ข้อมูลที่ถูกต้องลงไปด้วย” (สมคิด สุวรรณเชษฐ์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556)

“การสื่อทางภาพถ่ายของเรา ช่างภาพแต่ละคนมองไม่เหมือนกัน เพราะมีสไตล์เฉพาะตัว แต่
หลักๆ คือเราต้องการภาพที่สวยงามแน่นอน แต่ภาพในหนึ่งกรุงจะพิเศษหน่อยคือ นอกจากสื่อความ
งดงามของสถานที่แล้ว เรายังเน้นความเป็นศิลปะด้วย คือให้ความงามในมุมมองนั่นเอง”(รัฐรงค์ ศรี
เลิศ, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556)

4. ปัจจัยด้านคอนเทนต์ของนิตยสารเป็นตัวกำหนดการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บรรณาธิการ นักเขียนและช่างภาพของนิตยสารทั้ง 3 ฉบับมีความเข้าใจแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแตกต่างกันคือกองบรรณาธิการ อ.ส.ท. มีความเข้าใจในระดับโครงสร้าง ความหมายเชิงทฤษฎี ส่วนเนเจอร์เอ็กพลอเรอร์มีความเข้าใจการจัดการของชุมชน กองบรรณาธิการหนึ่งกรุงมีความเข้าใจและเคารพต่อการตัดสินใจเดินทางของผู้อ่าน ทั้งนี้ขึ้นกับพฤติกรรมและรสนิยมส่วนบุคคล

“การทำงานของ อ.ส.ท. ที่ผ่านเราเน้นเรื่องธรรมชาติ ศิลปะวัฒนธรรมไทยมาโดยตลอด ดังนั้นนักเขียนทุกคนทราบกันดีว่าธรรมชาติและความเป็นไทยมีความสำคัญเพียงใด ดังนั้นการทำงานของนักเขียนจึงยึดเรื่องเหล่านี้โดยอัตโนมัติ และด้วยประสบการณ์การเดินทางอันโชกโชน พวกเขาจึงมีความเข้าใจและอนุรักษ์โดยตัวของเขาอยู่แล้ว” (อภิรักษ์ บัวหนักดี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2556)

“เรื่องศิลปวัฒนธรรม ความเป็นไทยต่างๆ อ.ส.ท เน้นมาโดยตลอด ดังนั้นจึงมีความสำคัญต่อการทำงานอย่างมาก คือเรามีเป้าหมายว่า เราจะต้องนำเสนอความเป็นไทยให้เกิดคุณค่า เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมขึ้น คือให้คนในประเทศตระหนักเห็นความสำคัญ และชาวต่างชาติก็ชื่นชอบในความเป็นไทยด้วย” (ภาควงศ์ น้อยวัฒน์, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2556)

“การสร้างเนื้อหาที่ต้องสอดคล้องกับแนวทางหนังสือ เพราะวัตถุประสงค์เราคือต้องการเป็นหนังสือธรรมชาติที่ดีที่สุด เราต้องการพาคนเข้าธรรมชาติอย่างเข้าใจ รู้คุณค่าของธรรมชาติ เป็นนักแรมทางไปในธรรมชาติ ไม่ใช่แค่นักท่องเที่ยว ดังนั้นพนักงานที่บริษัทล้วนเป็นคนที่มีประสบการณ์เดินทางโชกโชนทั้งสิ้น เห็นเมืองไทยมามากมาย เข้าหาธรรมชาติมายาวนาน องค์ความรู้จึงมีเพียบ ไม่มีปัญหาเรื่องนี้ ช่างภาพทั้งประจำและฟรีแลนซ์ ก็ล้วนแต่รุ่นมากประสบการณ์ เข้าหาธรรมชาติอย่างรักและเข้าใจกันทุกคน” (วารภรณ์ พลอยบริสุทธิ์, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2556)

5. ปัจจัยด้านผู้สนับสนุนโฆษณา สนับสนุนเนื้อหาการอนุรักษ์ธรรมชาติและ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การนำเสนอเนื้อหาในโฆษณาเชิงบทความ (Advertorial) นักเขียนนำเสนอเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมเป็นเนื้อหาที่ลูกค้าสนับสนุน เพราะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ตัวสินค้า และสปอนเซอร์โฆษณาก็สร้างรายได้ที่ดีเพื่อการอยู่รอดของนิตยสาร

“ผมมองว่ามันเป็นกระแสด้วยแหละ เพราะยุคนี้เป็นกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรักษา ธรรมชาติซึ่งลูกค้าของเราก็เน้นเรื่องนี้ด้วย เขามองในแง่บวกนะ และเราทำเนื้อหาเรื่องนี้โดยตรง ที่ สำคัญมันสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สินค้า”(ภาคภูมิ น้อยวัฒน์, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2556)

“มันมาจากจุดยืนที่ชัดเจนของนิตยสารเรา มีแนวคิดทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แล้ว Marketing ชอบเนื้อหาและการนำเสนอ เขาก็ยินดีที่จะร่วมเดินทางไปกับเรา ซึ่งเป็นทุนที่สำคัญมาก หรืออีกทาง เราก็เดินทางไปทางกระทรวงวัฒนธรรม เพราะเราทำเรื่องวัฒนธรรมด้วย ก็เอา content ไปนำเสนอ”(รัฐ รงค์ ศรีเลิศ, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556)

6. ปัจจัยด้านความชำนาญในวิชาชีพและประสบการณ์

กองบรรณาธิการต้องมีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน โดยเฉพาะการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น เรื่องสัตว์ป่า สัตว์น้ำทะเล พืชพันธุ์หายากในเขตป่าอนุรักษ์ เรื่อง ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถานต่างๆ ดังนั้นนักเขียนต้องมีความชำนาญเฉพาะด้าน เพื่อนำเสนอข้อมูล ได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน

“ถ้าทำเนื้อหาที่เฉพาะจริงๆ ต้องมีความชำนาญเฉพาะด้าน อย่างผมทำเรื่องศิลปวัฒนธรรม ก็ ต้องมีความรู้พื้นฐาน ทั้งความรู้ปฐมภูมิและทุติยภูมิ รวมถึงการหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต้นฉบับ เช่น จากกรมศิลปากร การทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ จะทำให้ข้อมูลเราแน่นขึ้น”(ภาคภูมิ น้อยวัฒน์, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2556)

“สำคัญตรงที่ประสบการณ์ที่เก็บเกี่ยวมา หนึ่งในมาจากการที่เราเป็นนักท่องเที่ยวมาก่อน เราเห็นการทำลาย เป็นประสบการณ์อีกมุมที่สามารถถ่ายทอดตรงนี้ได้ ส่วนทักษะการถ่ายภาพก็จำเป็นต้องมี เพื่อให้ได้ภาพที่สวยงามที่สุด” (อติชาติ สายทองอินทร์, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556)

“การที่นักเขียนมีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเยอะและแน่น เป็นแง่ดีต่อการคิดcontentคือพูดถึงจังหวัดหนึ่งขึ้นมา สามารถคิดทริปได้เลยทันที ถ้าเอ่ยถึงกระบี่ ก็ต้องไปปีนผาไร่เลย์ พายเรือคายัคที่ท่าเลน แต่ถ้าเอ่ยชื่อจังหวัดที่ไม่ค่อยมีจุดขายแหล่งท่องเที่ยว มันก็เป็นโจทย์ที่ทำให้ต้องคิดกิจกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดนั้นขึ้นให้ได้ ผมมองว่ามันมีผลต่อการทำงาน และการคิดงานเพื่อไปนำเสนอลูกค้าด้วย” (สมคิด สุวรรณเชษฐ์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556)

“ส่วนหนึ่งมาจากการเดินทาง และความชอบส่วนตัว ผมชอบของเก่า ชอบเที่ยวเมืองเก่า ทำให้มีความรู้เรื่องของเก่า ถึงสามารถเขียนเรื่องราวเก่าๆ ได้ และเอามาต่อยอดเข้ากับเรื่องท่องเที่ยว” (ชอชาย เทอดเกียรติกุล, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556)

7. กองบรรณาธิการให้ความสำคัญต่อกระแสสังคม และความต้องการของผู้อ่าน

การนำเสนอเนื้อหาของกองบรรณาธิการมีความสอดคล้องกับแคมเปญต่างๆ ของ ททท. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น กรมการท่องเที่ยว หรือกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ

“นโยบายของ ททท. และกรมการท่องเที่ยว ก็อิงกระแสเหมือนกัน เช่น เที่ยวหัวใจใหม่ เที่ยวเส้นทางรถไฟ ก็เป็นกระแสที่สังคมตื่นตัวเหมือนกัน เราก็ต้องตามกระแส มองว่าเป็นวัฒนธรรมการท่องเที่ยวที่ทุกคนควรตระหนัก ควรปลูกฝังทุกรุ่น ทุกช่วงวัย”(สมคิด สุวรรณเชษฐ์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556)

“แนวคิดกระแสหลัก มาจากหน่วยงานใหญ่อย่าง ททท. มีผลต่อการทำงานมาก การตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรมากขึ้น เที่ยวเพื่ออนุรักษ์ เมื่อเกิดการขยับแบบนี้ เราก็ต้องคล้อย

ตามด้วย เช่น แคมเปญเที่ยวหัวใจใหม่ เมืองไทยยั่งยืน เราก็มาคิดว่าเราจะทำcontent ในเล่มเพื่อตอบสนองแคมเปญนี้ได้อย่างไร” (วนิดา เชียงอารีย์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556)

“เราก็เป็นหนึ่งในหลายๆ นิตยสารที่ต้องเข้าไปแข่งขันในตลาด เพราะฉะนั้นการสร้างเนื้อหาของเราก็ต้องดูความต้องการของตลาดและกระแสสังคมในตอนนั้นด้วย เช่น สิบกว่าปีกระแส eco tourism มาแรง ซึ่งเข้าทางของ อ.ส.ท. พอตี ส่วนที่ผ่านมาก็ท่องเที่ยวแบบ slow travel ไปแสวงหาเมืองสงบๆ ท่องเที่ยวแบบเนิบช้า เราก็ต้องเสนอเนื้อหาตามกระแสตลาด”(อภิรักษ์ บัวหมักดี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2556)

“ต้องทำความเข้าใจก่อนว่าพื้นฐานคนไทยชอบตามกระแส เพราะฉะนั้นเราก็ใช้กระแสนี้แหละสร้างจิตสำนึกให้ผู้อ่าน เช่น ช่วงเที่ยวตามรอยละครซึ่งฮิตมาก จากละครเรื่องรอยไหม ตอนนั้นนักท่องเที่ยวก็จะไปตามทริปรอยไหม เราจะแทรกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เข้าไปด้วย การเที่ยวชมบ้านไม้เก่าแบบล้านนา เราจะช่วยกันอนุรักษ์ได้อย่างไร เห็นความสำคัญความงดงามของสถาปัตยกรรมหรือผ้าไหมผืนงามนั้นอย่างไร”(ภาคภูมิ น้อยวัฒน์, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2556)

“เรามองว่าเทรนด์การท่องเที่ยวมันตามกระแสสังคมและเปลี่ยนแปลงได้ตลอด ดังนั้นการทำงานของเนเจอร์ก็ต้องสามารถ adapt เข้ากับเทรนด์ได้ เป็นการ blend ความเป็นตัวตนของเราเข้ากับกระแสของสังคม” (วนิดา เชียงอารีย์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556)

“ความต้องการของคนอ่านก็ต้องมีการตามกระแสความนิยมบ้าง”(วรารักษ์ พลอยบริสุทธิ์, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2556)

“ผมมองว่าผู้อ่านหนึ่งกลุ่มมีความเข้าใจในธรรมชาติ ทำให้การสื่อสารไปยังผู้อ่านไม่ยากนะ องค์รวมเป็นความสวยงาม มันเป็นบุมเมอแรง เมื่อเราสื่อสารออกไป เราก็ช่วยกัน สิ่งที่เราสอดแทรกเข้าไปอยู่ในปริมาณเพียงพอที่เขาจะเห็นว่าเราเองก็เป็นสื่อที่เห็นความสำคัญของธรรมชาติ(รัฐรงค์ ศรีเลิศ, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556)

8. แหล่งที่มาของข้อมูลอันหลากหลายเป็นวัตถุดิบสำคัญในการสร้างเนื้อหา

กองบรรณาธิการสืบค้นข้อมูลในการเขียนคอลัมน์โดยใช้สื่อประเภทต่างๆเช่นอินเทอร์เน็ต ไรด์ บ็อค หนังสือและสื่อบุคคลซึ่งเป็นสื่อที่กองบรรณาธิการให้ความสำคัญ เพราะเป็นแหล่งข้อมูลต้นฉบับ โดยตรงและสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่เนื้อหาได้เป็นอย่างดี

“ผมทำเรื่องศิลปวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลจากหนังสือ เอกสารต่างๆ จากกรมศิลปากร แต่ข้อมูลที่ได้จากคนในชุมชนก็สำคัญ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเล่า ตำนานต่างๆ ที่อยู่กึ่งชุมชนมาช้านาน ซึ่งในเอกสารราชการอาจไม่มีหรือไม่กล่าวถึง ข้อมูลเหล่านี้ผมก็นำมาใช้ผสมผสานกัน”(ภาคภูมิ น้อยวัฒน์, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2556)

“ส่วนใหญ่มาก็มาจากอินเทอร์เน็ต ทั้งเว็บของ ททท. เอง เว็บไซต์ของชุมชนที่เขาทำขึ้นมา ในนั้น มีข้อมูลพอได้ค้น ไรด์บ็อคบ้าง และข้อมูลจากคนที่เคยไปเที่ยวมาแล้ว มีกิจกรรมอะไรน่าสนใจบ้าง การเดินทางเป็นอย่างไร หรือบางทีคนในชุมชนโทรมาเลย บอกว่ากำลังจะเปิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ สนใจไหม รวมถึงการได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่อุทยานฯ หรือไรด์ท้องถิ่น ทำให้ได้ข้อมูลสด และใหม่”(สาวิกา ขุนราม, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556)

“นอกจากข้อมูลที่เราใช้เป็นประจำทั้งจากอินเทอร์เน็ต ไรด์บ็อคต่างๆ และข้อมูลจากคนในพื้นที่ เช่น เจ้าหน้าที่อุทยาน ไรด์ท้องถิ่นก็สำคัญ เพราะบางเรื่องในหนังสือไรด์บ็อคไม่มี แต่พี่ๆ เจ้าหน้าที่เขาจะอธิบายพืชพันธุ์ในป่า ต้นไม้ดอกเฉพาะฤดูฝนนะ นี่เป็นความรู้ใหม่แล้วและพี่ๆ เจ้าหน้าที่ ช่วยเหลือเราดีมาก”(ชนัตพล หวังเพิ่ม, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวมุ่งศึกษา 3 ประเด็น ดังนี้

1. ศึกษาการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. ศึกษาการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน
3. ศึกษาปัจจัยในการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกองบรรณาธิการนิตยสารท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาสรุปเป็นประเด็นต่างๆ โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 การนำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 2 การนำเสนอเนื้อหาที่สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน

ส่วนที่ 3 ปัจจัยการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกองบรรณาธิการ

สรุปผลการวิจัย

1. การนำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.1 แบ่งตามประเด็นที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จาก

การศึกษาเนื้อหาของนิตยสารทั้งสามฉบับพบว่า นิตยสารให้น้ำหนักในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสนองต่อความพึงพอใจของผู้อ่าน ในการได้รับประสบการณ์อันสวยงามจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่ามากกว่าเนื้อหาการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและความสำคัญของความเป็นอยู่ของชุมชนผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ กล่าวคือเนื้อหาความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชนเป็นประเด็นที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ การให้

ความสำคัญต่อเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชุมชนวัฒนธรรมที่ภูมิกำหนดมีสองด้านด้วยกัน ด้านแรกคือวัฒนธรรมทางวัตถุ สามารถสัมผัสได้ง่าย เช่น อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน ศิลปวัตถุ งานหัตถกรรม ฯลฯ ด้านที่สองคือวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ เช่น อากัปภิกิริยา มิตรไมตรีของผู้คนในชุมชน และประเพณีต่างๆ ที่มีความละเอียดอ่อน ด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชุมชน เป็นเบื้องต้น เช่น ประวัติ ความสำคัญ ความเชื่อต่างๆ ข้อควรปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพื่อไม่สร้างความเสียหายต่อแหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนสินค้าของชาวบ้านเพื่อช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชนด้วยการสนทนาและร่วมกิจกรรม

เนื้อหาเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยวมีส่วนรณรงค์ลงมานั้นต้องการให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีมากกว่าการเห็นภาพสวยงามของวิถีชีวิตทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว แต่ต้องการเปิดประสบการณ์แปลกใหม่ให้เกิดขึ้น เช่น การสัมผัสวัฒนธรรม ประเพณี วิถีความเป็นอยู่ของผู้คนต่างถิ่น เป็นการเพิ่มความบันเทิงให้แก่ผู้อ่าน

เนื้อหายกระดับคุณภาพชีวิตมีปริมาณน้อย โดยเนื้อหาต้องประกอบด้วยการสร้างรายได้ และสร้างอาชีพของคนในชุมชนจากการท่องเที่ยวยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และชุมชนมีความสามารถในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้เป็นอย่างดี ผลการศึกษาพบว่านิตยสารนำเสนอเนื้อหาประโยชน์ของการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวว่าช่วยสร้างอาชีพ และรายได้มากกว่าการช่วยเหลือยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้น และไม่ได้นำเสนอเนื้อหาด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนในเชิงวิเคราะห์เท่าที่ควร

ส่วนเนื้อหาในการให้ความรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีปริมาณน้อยที่สุด ตามหลักการสร้างจิตสำนึก 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านการรู้ 2) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก 3) องค์ประกอบเชิงพฤติกรรมหรือการกระทำ ผลการศึกษาพบว่านิตยสารทำหน้าที่ตามองค์ประกอบที่ 1 มากที่สุดคือการให้ให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความเป็นมา ความสำคัญ การช่วยกันรักษาหรืออนุรักษ์ แต่

เสนอเนื้อหาเร้าความรู้สึกผู้อ่านให้เกิดความเสียหาย หรือรู้สึกอึดอัดที่ต้องช่วยกันปกป้องดูแล และ นำเสนอวิธีการปฏิบัติเพื่อแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์น้อย กล่าวคือนิตยสารให้ความรู้ที่แหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างไรแต่ไม่นำเสนอเนื้อหาที่เร้าความรู้สึกและวิธีการปฏิบัติการดูแลรักษา อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวว่าต้องทำอะไร และทำได้อย่างไร

1.2 แบ่งตามนิตยสาร ผลการวิจัยพบว่านิตยสารทั้ง 3 ฉบับนำเสนอเนื้อหาไม่แตกต่างจากผลการวิจัยแบ่งตามประเด็นแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กล่าวคือ อ.ส.ท. เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์และนิตยสารนำเสนอเนื้อหาในทิศทางเดียวกันคือให้น้ำหนักในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสนองต่อความพึงพอใจของผู้อ่าน ในการได้รับประสบการณ์อันสวยงามจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่ามากกว่าเนื้อหาการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและความสำคัญของความเป็นอยู่ของชุมชนผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ (ตาราง 1 ตัวเลขสีเขียว) โดยแบ่งตามนิตยสารดังนี้

อ.ส.ท.ผลการวิจัยพบว่าเนื้อหาความยั่งยืนทางวัฒนธรรม วิถีชุมชนและการเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยวมีปริมาณมากที่สุดเท่ากันคือร้อยละ 100 อ.ส.ท.มีความโดดเด่นในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยววัฒนธรรมและวิถีชุมชน โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือลงพื้นที่ตามแหล่งท่องเที่ยวนอกกระแสที่อยู่ห่างไกลเมืองใหญ่ ซึ่งมีวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ มีเอกลักษณ์ เช่น ดอยสะเก็ บ้านโตแฮ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน หรือเมืองงาว จ.ลำปาง ลักษณะที่ 2 คือ หากเป็นแหล่งท่องเที่ยวในกระแสหรือในเขตเมืองจะนำเสนอวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การทำมาหากิน ประวัติชุมชนหรือทัศนคติของผู้คนต่อการท่องเที่ยว ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจวิถีชุมชนและรู้สึกได้ใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่นมากขึ้น ด้วยการให้ข้อมูลเบื้องต้น เช่น ประวัติ ความสำคัญของวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชุมชน ประเพณีความเชื่อต่างๆ การสร้างสัมพันธ์กับผู้คนด้วยการพูดคุย สอบถามความเป็นอยู่ ให้การสนับสนุนสินค้าท้องถิ่น แต่ไม่นำเสนอเนื้อหาการปฏิบัติตัวเพื่อเคารพต่อสถานที่เท่าที่ควร ส่วนการเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้อ่านด้วยการแนะนำกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การปั่นจักรยาน การเดินทางด้วยรถไฟ พักโฮมสเตย์ ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวคนอื่นๆ แนะนำ

กฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้อ่านปฏิบัติตามบ้าง หากแหล่งท่องเที่ยวนั้นระบุไว้ชัดเจน แต่ขาดการแนะนำวิธีค้นข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นข้อมูลหรือทำความเข้าใจชุมชนที่จะไปเยือนก่อนเดินทาง

เนื้อหาการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีปริมาณรองลงมาคือร้อยละ 87 ส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้และมีเนื้อหาให้ความรู้สึกเสียดายที่ธรรมชาติถูกทำลาย แต่ขาดเนื้อหาเชิงปฏิบัติว่าควรทำอย่างไรเพื่อไม่เป็นการทำลาย

เนื้อหายกระดับคุณภาพชีวิตมีปริมาณน้อยที่สุดร้อยละ 83.3 เนื่องจาก อ.ส.ท. ทำเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชนจึงมีการนำเสนอระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน การเปิดแหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างอาชีพและรายได้ ทำให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น

เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ผลการวิจัยพบว่าเนื้อหาการเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้อ่านมีปริมาณมากที่สุดร้อยละ 100 เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์มีวัตถุประสงค์เน้นให้ประสบการณ์ท่องเที่ยวจากกิจกรรมเอ้าท์ดอร์ต่างๆ ในรูปแบบแอดเวนเจอร์ เช่น พายเรือคายัค ปีนจักรยาน เอทีวี ปีนผา ล่องแก่ง และให้ข้อมูลการปฏิบัติตัวต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง แต่ไม่พบการแนะนำการหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นข้อมูลหรือทำความเข้าใจชุมชนที่จะไปเยือนก่อนเดินทางและการร่วมกิจกรรมกับเพื่อนนักท่องเที่ยวเท่าใดนัก

เนื้อหาความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชนมีปริมาณรองลงมาร้อยละ 96 เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ไม่เน้นการลงพื้นที่แหล่งเที่ยวนอกกระแสเท่าใดนัก ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักแต่ได้นำเสนอวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน การสนทนาพูดคุยกับคนในพื้นที่แสดงถึงอัธยาศัยไมตรีที่เป็นมิตร การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนและให้การสนับสนุนสินค้าเพื่อเพิ่มรายได้ให้ชุมชน แต่ไม่พบเนื้อหาข้อปฏิบัติเพื่อลดผลกระทบต่อชุมชนเท่าที่ควร

เนื้อหาการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร้อยละ 92 โดยให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ ชักชวนให้ตระหนักเห็นความสำคัญของธรรมชาติและแนะนำวิธีการปฏิบัติ

ส่วนเนื้อหากระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่นพบปริมาณน้อยที่สุด ร้อยละ 72 ส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาการสร้างอาชีพและระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยว แต่เนื้อหาที่กล่าวถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการเปิดแหล่งท่องเที่ยวคือการยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นพบในปริมาณน้อย

หนึ่ง การวิจัยพบว่า เนื้อหาเนื้อหาความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชนมีปริมาณมากที่สุด ร้อยละ 100 เป็นให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชนและการอุดหนุนสินค้าชุมชน แต่ไม่ได้ให้ข้อมูลวิธีการปฏิบัติตัว ข้อควรระวังของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเมื่อไปเยือนพื้นที่ชุมชนเท่าใดนักเช่นเดียวกับเนื้อหาเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยวมีปริมาณมากที่สุด ร้อยละ 100 เช่นกัน เป็นการเชิญชวนให้พักโฮมสเตย์ ทำกิจกรรมใกล้ชีวิตธรรมชาติ และให้ข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อความปลอดภัย ส่วนเนื้อหาแนะนำวิธีการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวก่อนออกเดินทาง และสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมทางพบในปริมาณน้อย

เนื้อหาการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบปริมาณรองลงมา ร้อยละ 85 เพราะบรรณารักษ์ไม่เน้นการนำเสนอเนื้อหาการอนุรักษ์อย่างเข้มข้น ดังนั้นจึงพบเนื้อหาเพียงแค่ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ผลเสียหายที่เกิดจากการท่องเที่ยว แต่ไม่พบวิธีการอนุรักษ์ทางปฏิบัติเท่าที่ควร

ส่วนเนื้อหาคอลัมน์ยกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่นพบปริมาณน้อยที่สุด ร้อยละ 80 โดยนำเสนอเนื้อหาประโยชน์จากการท่องเที่ยวช่วยสร้างอาชีพและรายได้ให้ชุมชนมากกว่าเนื้อหาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนและระบบการจัดการต่างๆ เนื่องจากรูปแบบการเล่าเรื่องของหนึ่งกรุงเป็นการใช้บุคคลเป็นตัวเดินเรื่อง เช่นคอลัมน์ประจำฉบับมีแขกรับเชิญพาไปเที่ยวได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง ประทับใจอย่างไร ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับบุคคลมากกว่าชุมชน

1.3 การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนถูกนำเสนอในลักษณะของสารคดีมากที่สุด (แผนภูมิ 2) การนำเสนอเป็นลักษณะการสอดแทรกแนวคิดการท่องเที่ยวอย่าง

ยังยื่นเข้าไปในเนื้อหาอย่างกลมกลืนสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์นักเขียนในกองบรรณาธิการของนิตยสารทั้งสามฉบับว่าต้องการนำเสนอเนื้อหาให้ผู้อ่านเป็นนักท่องเที่ยงที่มีความรับผิดชอบต่อธรรมชาติอย่างมีศิลปะ ไม่ใช่ถ้อยคำในน้ำเสียงตักเตือน หรือน้ำเสียงที่บอกกล่าวอย่างตรงไปตรงมา เพราะเคารพในวิจารณญาณของผู้อ่านว่าสามารถแยกแยะได้ด้วยตัวเอง รองลงมาคือภาพแม้ว่าภาพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของนิตยสารทุกฉบับและทุกประเภท เป็นปัจจัยที่ช่วยให้นิตยสารน่าอ่านสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านได้อย่างมาก โดยเฉพาะภาพที่มีสีสันสวยงามจะได้รับความสนใจมากที่สุด จากผลการวิจัยพบว่าภาพที่สื่อความหมายแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีปริมาณน้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณเนื้อหาจึงสรุปได้ว่าเนื้อหาและภาพไม่มีการนำเสนอที่สอดคล้องกัน ภาพไม่สามารถอธิบายนิยามการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ชัดเจนและไม่สนับสนุนเนื้อหาในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดของการถ่ายภาพที่เอื้อต่อแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น สภาพอากาศ มีฝน ลมพายุ หรือสภาพธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น จำนวนหิ่งห้อยที่ลดลงอย่างมาก ทำให้การล่องเรือชมหิ่งห้อย ณ อัมพวาไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หรือบริบทแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย เช่น การปล่อยลูกเต่าทะเลคืนสู่ท้องทะเล ซึ่งการที่นักท่องเที่ยวจะปล่อยเต่านั้นต้องทำการติดต่อเจ้าหน้าที่อุทยานเสียก่อน เพื่อจัดเตรียมลูกเต่าไว้ให้นักท่องเที่ยว หากไม่ติดต่อล่วงหน้า นักท่องเที่ยวจะไม่สามารถทำกิจกรรมได้ และช่างภาพก็ไม่สามารถถ่ายภาพการปล่อยเต่าทะเลได้ ดังนั้น การถ่ายภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยความพร้อมของสถานที่ บุคคล สภาพอากาศ

การนำเสนอเนื้อหาผ่านบทบรรณาธิการและข่าวมีปริมาณน้อย (แผนภูมิ 2) แสดงให้เห็นว่าบรรณาธิการไม่ให้ความสำคัญต่อแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเท่าที่ควรซึ่งเป็นพื้นที่ของตัวเองในการบอกกล่าวจุดยืนหรือวัตถุประสงค์หลักของการนำเสนอเนื้อหาในนิตยสาร ส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอเนื้อหาหลักในคอลัมน์ต่างๆ ประจำฉบับและเชิญชวนให้เปิดอ่าน นอกจากนี้ก็เป็นการบอกเล่าเรื่องทั่วไปตามความสนใจของบรรณาธิการ ส่วนการนำเสนอเนื้อหาผ่านข่าวมีปริมาณน้อย เนื่องจากลักษณะของข่าวเป็นการรายงานเหตุการณ์ ใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไรเท่านั้น และข้อจำกัดของเนื้อหาจึงไม่ได้ให้รายละเอียดที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเท่าที่ควร และบางข่าวซึ่งเป็นข่าว

ประชาสัมพันธ์ของผู้สนับสนุนโฆษณาที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ วัฒนธรรม ชุมชน ดังนั้นจึงไม่มีการปรากฏของเนื้อหาดังกล่าว แต่หากพิจารณาจากชิ้นงานที่ปรากฏเนื้อหาต่อ พบพบว่าคอลัมน์โฆษณาเชิงบทความมีความมีการนำเสนอเนื้อหาสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนมากที่สุด (ตาราง 3) กล่าวคือผลิตภัณฑ์หรือองค์กรผู้เป็นลูกค้าให้การสนับสนุนการนำเสนอ เนื้อหาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุผลของกระแสสังคมที่เน้นเรื่องการอนุรักษ์ การรับผิดชอบต่อ ธรรมชาติ เช่น กิจกรรม CSR (Corporate Social Responsibility) หมายถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมขององค์กร เป็นการดำเนินธุรกิจภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดีโดย รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ ตราสินค้านั้นๆ ด้วย

2. การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่นำไปสู่การปฏิบัติของ ผู้อ่านตามทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน

ตามทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน ปัจจัยที่มีผลต่อการมีเจตนาแสดงพฤติกรรม ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral beliefs) หมายถึงทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์ ความ เชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative beliefs) คือการได้รับการสนับสนุนพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์จาก บุคคลรอบข้าง หรือมีเพื่อนปฏิบัติร่วมกัน และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (Control beliefs) คือมีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้

จากผลการศึกษาพบว่านิตยสารท่องเที่ยวทั้งสามฉบับนำเสนอเนื้อหาสนับสนุนความเชื่อ เกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Beliefs) มีปริมาณมากที่สุดแต่เนื้อหาความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) และความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุม (Control Beliefs) มีปริมาณน้อยที่สุด(แผนภูมิ 1) ทำให้กระบวนการรับรู้ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การทำพฤติกรรมไม่เกิดเป็นขั้นตอนที่สมบูรณ์ กล่าวคือนิตยสารได้ทำหน้าที่ให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้อ่านได้อย่างดี เป็นเนื้อหาสนับสนุนปัจจัยภายในของ ผู้อ่าน คือ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Beliefs)อธิบายว่า การนำเสนอพฤติกรรมที่ดียอม มีผลต่อการแสดงเจตนาที่หนักแน่นของผู้อ่านในทางที่ดี เพื่อนำไปสู่การตระหนักถึงคุณค่าของ

ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น พันธุ์พืช สัตว์ป่าท้องถิ่น สิ่งมีชีวิตใต้ทะเล การตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของผู้คนในท้องถิ่นแต่นิตยสารกลับนำเสนอเนื้อหาเพื่อสนับสนุนปัจจัยภายนอกในปริมาณที่น้อยมาก คือการให้ความสำคัญต่อบุคคลผู้สนับสนุนการทำพฤติกรรม คือเพื่อนผู้ร่วมเดินทาง ผู้มาร่วมแบ่งปันประสบการณ์ ซึ่งเป็นเนื้อหาความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) และเนื้อหาเกี่ยวกับเวลาและโอกาสที่เอื้อให้ผู้อ่านแสดงพฤติกรรม ซึ่งเป็นส่วนของความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุม (Control Beliefs) ทั้งนี้งานวิจัยของศกลวรรณ พาเรือง (2540) ให้ข้อสรุปใกล้เคียงว่าการที่นักท่องเที่ยวจะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ขึ้นอยู่กับปัจจัยความชอบ ความสนใจพิเศษ การปฏิบัติตามเพื่อนและการเปิดรับสื่อ ถึงแม้ว่าจะได้รับความรู้มากเพียงใดก็ตาม เช่นเดียวกับการให้ความรู้เพื่อให้นักแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนชุมทอง นพพันธ์ (2552) สรุปไว้ว่า ข้อมูลข่าวสารไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะสามารถชักจูงให้นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ หากต้องมีปัจจัยอื่นประกอบร่วมด้วย เช่น การจัดกิจกรรมให้ลงมือกระทำ การมีเพื่อนร่วมทำกิจกรรมพร้อมกัน หรือความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น

3. ปัจจัยในการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกองบรรณาธิการ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกองบรรณาธิการ ประกอบด้วยบรรณาธิการ นักเขียนและช่างภาพ สามารถสรุปปัจจัยในการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยภายใน ได้แก่

3.1.1 กองบรรณาธิการนิตยสารทั้ง 3 ฉบับมีความเข้าใจในแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเด็นที่แตกต่างกัน แต่ไม่มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพราะผลการวิจัยพบว่าปริมาณการนำเสนอเนื้อหาตามประเด็นที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีปริมาณที่ไม่เท่ากันโดยเนื้อหาของนิตยสารแต่ละฉบับมีลักษณะต่อไปนี้

กองบรรณาธิการ อ.ส.ท. มีความเข้าใจในระดับโครงสร้าง ความหมายเชิงทฤษฎีของแนวคิดการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ เนื่องจาก อ.ส.ท. เป็นนิตยสารของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งดูแล

ภาคการท่องเที่ยวของประเทศโดยตรง ดังนั้นบุคลากรจึงได้รับแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวในเชิงทฤษฎีมาจากททท. โดยตรง ดังนั้นเนื้อหาใน อ.ส.ท. จึงมีเนื้อหาที่เป็นข้อมูลวิชาการปะปนอยู่ด้วย เช่น “ในจุลสารการท่องเที่ยวฉบับตุลาคม-ธันวาคม 2540 ระบุว่าช่วงปี พ.ศ. 2530-2535 ภายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับ 1 แต่ก็เกิดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งกระจายในพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างถ้วนหน้า อันเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยเรื่อง Ecotourism นั่นคือการปรากฏขึ้นครั้งแรกของคำว่า Ecotourism ในบ้านเราก็ดูได้...เป้าหมายนี้นำมาสู่นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ปีพ.ศ. 2537-2539 โดยให้คำจำกัดความของ Ecotourism หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าเป็นการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ” (อ.ส.ท. ฉบับมีนาคม 2551 น. 78) แต่เนื้อหาดังกล่าวถูกนำเสนอออกมาในปริมาณที่ไม่เท่ากัน (ตาราง 1) ทั้งที่กองบรรณาธิการควรนำเสนอเนื้อหาให้ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในปริมาณเท่ากัน

กองบรรณาธิการเนเจอร์เอ็กพลอเรอร์มีความเข้าใจการจัดการของชุมชน ซึ่งเป็นเนื้อหายกระดับคุณภาพชีวิตและวิถีชุมชน เนื่องจากบริษัทผู้ผลิตนิตยสารได้ทำธุรกิจจัดทัวร์ท่องเที่ยวด้วย ดังนั้นบุคลากรของนิตยสารจึงมีโอกาสได้ลงพื้นที่ชุมชนตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้คลุกคลีกับคนในชุมชนจึงได้พบเห็นการทำงานอย่างใกล้ชิด ดังนั้นจึงมีข้อมูลเกี่ยวกับระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนมานำเสนอในนิตยสารด้วย เช่น การจัดการของชุมชนมีประสิทธิภาพ ชุมชนมีความร่วมแรงร่วมใจกัน นิตยสารจะแสดงความชื่นชมและให้การสนับสนุนไปท่องเที่ยว แต่หากพบเห็นปัญหาด้านการจัดการของชุมชน นักเขียนจะนำเสนอการแก้ปัญหาหรือแสดงความคิดเห็นเพื่อแนะนำ เช่น “การท่องเที่ยวไม่ใช่ไม่ดี แต่ต้องมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว อีกทั้งอบรมให้เข้าใจถึงสภาพพื้นที่ และเมื่อคนที่เข้ามาเที่ยวเข้าใจ พวกเขาพร้อมที่จะช่วยกันปกป้องรักษาป่าไว้เพื่อให้คนมาที่หลังได้ชื่นชมและประทับใจในสิ่งที่ตนเคยสัมผัส” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับตุลาคม 2551 น. 47) แต่ผล

การนำเสนอเนื้อหาในระดับคุณภาพชีวิตและวิถีชุมชนซึ่งเป็นเนื้อหาที่กล่าวถึงระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนของเนเจอร์เอ็กพลอเรอร์มีปริมาณน้อยที่สุด

กองบรรณาธิการนี้กรุงให้ความสำคัญเรื่องการอนุรักษ์ การปกป้องธรรมชาติ ใช้การนำเสนอแบบกลมกลืนเข้าไปในเนื้อหา ไม่นำเสนอเนื้อหาอนุรักษ์อย่างเข้มข้น เพราะมีความเข้าใจและเคารพต่อความคิดของผู้อ่าน การตัดสไลด์เดินทาง การเลือกสถานที่ท่องเที่ยว หรือความชื่นชอบกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและรสนิยมส่วนบุคคล ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงมีลักษณะการสอดแทรกลงไปในเรื่องอย่างกลมกลืนที่สุด ไม่ใช่วิธีการบอกเล่าแบบตรงๆ แต่ผลการวิจัยพบว่าการนำเสนอเนื้อหาการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบเป็นลำดับที่ 3 ของเนื้อหาทั้งหมด (ตาราง 1) ซึ่งไม่ใช่เนื้อหาที่มีปริมาณมากที่สุด

3.1.2 การได้รับการสนับสนุนจากโฆษณา และโฆษณาสนับสนุนเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากปัจจัยด้านทุน รายได้จากการโฆษณาสินค้าผลิตภัณฑ์ต่างๆ มีผลอย่างยิ่งต่อการอยู่รอดของนิตยสาร เพราะนิตยสารจะดำรงอยู่ได้นั้นขึ้นอยู่กับเงินทุน เห็นได้จากผลการศึกษาโฆษณาเชิงบทความที่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพบว่าจำนวนครั้งที่ปรากฏของเนื้อหาทั้งหมดต่อฉบับมีปริมาณสูง (ตาราง 3) จึงสรุปได้ว่าผลิตภัณฑ์หรือองค์กรผู้เป็นลูกค้าที่ให้การสนับสนุนการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีความสอดคล้องกับการทำงานของกองบรรณาธิการที่ต้องสร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อนำไปเสนอต่อลูกค้า โดยเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเนื้อหาที่ได้รับการสนับสนุนจากลูกค้าเป็นอย่างดี ด้วยเหตุผลของกระแสสังคมที่เน้นเรื่องการอนุรักษ์ การรับผิดชอบต่อธรรมชาติเพื่อเป็นการรักษาภาพลักษณ์ของตราสินค้านั้นๆ โดยการสนับสนุนกันดังกล่าว เป็นลักษณะของการเกื้อหนุนกัน กล่าวคือโฆษณาส่งรายได้เพื่อความอยู่รอดแก่นิตยสาร นิตยสารก็เป็นพื้นที่ให้องค์กรหรือผลิตภัณฑ์ได้สร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ผู้อ่าน

3.1.3 ปัจจัยด้านประสบการณ์ทำงาน ความชำนาญของนักเขียนและช่างภาพเองมีความสำคัญ บรรณาธิการให้ความเห็นว่า การนำเสนอเนื้อหาเฉพาะด้าน เช่น เรื่องพันธุศาสตร์ในเขตป่าอนุรักษ์ หรือด้านโบราณสถาน นักเขียนและช่างภาพต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ เพื่อนำเสนอเนื้อหาได้อย่างรอบด้านและลึก โดยนิตยสารท่องเที่ยวทั้ง 3 ฉบับมีคอลัมน์ที่นำเสนอเนื้อหาเฉพาะด้านดังนี้

อ.ส.ท. มีคอลัมน์ท่องเที่ยวทะเลเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเลและคอลัมน์โลกละมุนเป็นการแนะนำชีวิตสัตว์ป่า พันธุ์พืชหายากและข้อมูลวิชาการเกี่ยวกับสัตว์ป่าหายากและพันธุ์พืชอนุรักษ์ในเขตป่าสงวน นอกจากนี้คอลัมน์ที่นำเสนอเรื่องโบราณสถาน โบราณวัตถุ จะให้นักเขียนผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบ เพราะเป็นนักเขียนที่สามารถให้ข้อมูลเชิงวิชาการได้อย่างครบถ้วน

เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์มีคอลัมน์ Nature Spirit และ Naturalist เป็นคอลัมน์เปิดโลกแห่งธรรมชาติและสัตว์ป่า โดยมีนักเขียนที่เชี่ยวชาญการเดินทาง เชี่ยวชาญด้านพันธุ์พืชและสัตว์ป่าเป็นผู้รับผิดชอบคอลัมน์

หนังสือมีคอลัมน์ย้อนยุคย้อนรอยเป็นคอลัมน์ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของ บุคคลและเรื่องราวประวัติศาสตร์ในอดีต นักเขียนผู้รับผิดชอบคอลัมน์นี้เป็นนักสะสมของเก่า มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดีนอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ระบุว่าการทำงานด้านท่องเที่ยวของนักเขียนมือใหม่ที่เพิ่งจับงานด้านการท่องเที่ยวต้องหมั่นเก็บประสบการณ์ เช่น ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ ไกด์บุ๊ก และข้อมูลบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่อุทยาน คนในชุมชนและผู้ที่เคยเดินทางมาแล้ว สิ่งเหล่านี้ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ และเป็นวัตถุดิบในการเขียนคอลัมน์ด้วยเช่นกัน

ผลการศึกษาเนื้อหาและผลการสัมภาษณ์กองบรรณาธิการพบว่า กองบรรณาธิการมีนักเขียนเฉพาะด้านที่ความรู้ ความชำนาญสามารถนำเสนอเนื้อหาเฉพาะด้านได้อย่างดี ทำให้เนื้อหาท่องเที่ยวมีความหลากหลายและให้รายละเอียดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและประวัติศาสตร์ ประเพณีได้

ละเอียด แต่กองบรรณาธิการยังขาดนักเขียนและช่างภาพที่ความรู้ความเข้าใจแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ถูกต้อง ที่จะสามารถนำเสนอเนื้อหาได้ครอบคลุมแนวคิดสำคัญทั้งหมด ดังผลการศึกษาพบว่านิตยสารท่องเที่ยวไม่ได้นำเสนอเนื้อหาครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.1.4 แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย แบ่งประเภทสื่อที่กองบรรณาธิการใช้เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างเนื้อหา ซึ่งเป็นสื่อพื้นฐานที่ใช้ได้ทั่วไป เช่น อินเทอร์เน็ต ไกด์บุ๊ก หนังสือและสื่อบุคคลซึ่งเป็นสื่อที่กองบรรณาธิการให้ความสำคัญ ได้แก่เจ้าหน้าที่อุทยาน ไกด์ท้องถิ่น คนในชุมชน โดยข้อมูลที่ได้จากสื่อบุคคลเหล่านี้มีประโยชน์โดยตรง เพราะเป็นผู้อยู่ในพื้นที่จึงทำให้มีข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ทันสมัยและชัดเจนที่สุด และสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่เนื้อหาที่นักเขียนนำเสนอได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาจึงปรากฏการอ้างอิงถึงบุคคลผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ และเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีเพื่อใช้ในการเดินทาง เช่น “ฤดูฝนปีนี้ชุ่มฉ่ำอุดมสมบูรณ์ ผืนตงต่อเนื่องไม่เคยขาดระยะ จะมีทิ้งช่วงบ้างก็ไม่เกินหนึ่งถึงสองวัน น้ำตกเริ่มสวยแล้ว ดอกไม้หน้าจะสมบูรณ์เต็มที่ เสี่ยงตามสายจากที่สุเมธ เพื่อนร่วมเดินทางเจ้าถิ่นจากหนองคายที่ชวนเรามาเที่ยวภูวูว์ ทำให้เราจินตนาการถึงผาแห่งดอกไม้ในช่วงฤดูฝนของผืนป่าภูวูว์” (สารคดี: อ.ส.ท. ฉบับสิงหาคม 2554 น. 58)

“เมื่อมุ่งหน้าออกนอกเมืองจุดหมายปลายทางแรกคือวัดเจติยชาวล ตามตำนานเล่าว่าเจ้าผู้ครองเขลางค์นครได้พบกับพระอรหันต์ 2 องค์ และขอเทศาไว้องค์ละ 10 เส้น...ที่วัดเจติยชาวลนี้ยังมีมัคคุเทศก์ตัวน้อยมาเป็นวิทยากรประจำวัดพาชมรอบๆ บริเวณ ตั้งแต่ในพระอุโบสถ พระเจดีย์พิพิธภัณฑท์ ฟังน้องเขาเล่าเรื่องราวแล้วไต่ไต่ๆ อย่างผมถึงกับอายเลยทีเดียว” (สารคดี: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับตุลาคม 2553 น. 45)

“คุยไปคุยมา อาจารย์เรียกน้องไบท์ ศิษย์เก่าโรงเรียนนารีรัตน์มาช่วยเล่าประวัติเมืองแพรวให้ฟัง ไบท์เล่าเรื่องบ้านเก่าอย่างละเอียด เล่าเอาอึ้ง ไม่น่าเชื่อว่าเด็กรุ่นนี้จะมีคนทิวี่รู้เรื่องมากมายขนาดนี้” (สารคดี: หนีกรุง ฉบับธันวาคม 2554 น. 51)

2.2 ปัจจัยภายนอก กองบรรณาธิการให้ความสำคัญต่อกระแสสังคม แคมเปญท่องเที่ยวของททท.และความต้องการของผู้อ่าน เพื่อนำเสนอเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้อ่านทำให้

นิตยสารมีความน่าสนใจและได้รับการติดตามจากผู้อ่านและเป็นเหตุผลเพื่อใช้เกาะกระแสในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยเนื้อหาในแต่ละฉบับมีดังนี้

กองบรรณาธิการ อ.ส.ท. ให้ความสำคัญต่อกระแสสังคมและความต้องการของผู้อ่าน เนื่องจากมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ กระแสการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมผู้อ่านจะให้ความสนใจกับเรื่องนั้น เช่น การที่ อ.ส.ท. นำเสนอเนื้อหาท่องเที่ยวตามรอยละครใหม่ที่ได้รับความนิยมในขณะนั้น นักเขียนจึงได้สร้างสรรค์เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยละครขึ้น พาไปคุ้มเจ้าหลวงเมืองแพร่ คุ้มวงศ์บุรี ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดแพร่ในอดีต และเนื้อหาเที่ยวตามรอยละครได้รับการตอบรับจากผู้อ่านเป็นอย่างดี

กองบรรณาธิการเนเจอร์เอ็กซ์พลอเรอร์และหนังสือแนะนำเสนอเนื้อหาสนับสนุนแคมเปญท่องเที่ยวต่างๆ ของททท. เช่น เที่ยวหัวใจใหม่ เมืองไทยยั่งยืน เนื่องจากททท.เป็นหน่วยงานดูแลการท่องเที่ยว การจัดแคมเปญท่องเที่ยวต่างๆ จึงเป็นแนวทางและเป็นผู้สร้างกระแสท่องเที่ยวที่นิตยสารนำมาปรับใช้ในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อให้มีความสอดคล้องกัน หรือการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และทำให้เกิดการชื่นชมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมนั้นๆ โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการนำเสนอเนื้อหา และการสัมภาษณ์เชิงลึกกองบรรณาธิการในนิตยสารทั้งสามฉบับ สามารถอภิปรายในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. สื่อท่องเที่ยวต้องนำเสนอเนื้อหาครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและให้ความสำคัญในระดับที่เท่าเทียมกัน

ผลการศึกษาพบว่านิตยสารท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อประเด็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับที่ไม่เท่ากัน เนื้อหาความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชนเป็นประเด็นที่ถูกนำเสนอมากที่สุด คือการให้ความสำคัญต่อเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชุมชน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรมเป็นอัตลักษณ์ของประเทศไทยที่ถูกนำเสนอขายให้นักท่องเที่ยว ดังนั้นเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชุมชนจึงมีปริมาณมากที่สุด เนื้อหาเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้นักท่องเที่ยวมีส่วนรองลงมา ต้องการให้ผู้อ่านได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าจากความสวยงามของวิวทิวทัศน์ ประเพณี วัฒนธรรมชุมชน ซึ่งเนื้อหาลักษณะนี้ถูกนำเสนอเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้อ่าน โดยใช้หลักการวิเคราะห์โดยอาศัยหลักแรงจูงใจของผู้รับสาร (motivation) อรรถวธ ปิลันธน์โอวาท (2554: 244-247) อธิบายว่าการที่ผู้ส่งสารจะส่งสารใดๆ ไปยังผู้รับสารนั้น ผู้ส่งสารต้องรู้จักแรงจูงใจลักษณะต่างๆ ของผู้รับสาร เพื่อช่วยในการโน้มน้าวให้ผู้รับสารคล้อยตาม โดยเนื้อหาในนิตยสารท่องเที่ยวนำเสนอเพื่อตอบสนองต่อความต้องการสันทนาการ (play) ของผู้อ่านมากที่สุด เป็นความต้องการทางสังคมของมนุษย์ ต้องการการผ่อนคลาย สนุกสนาน มีการละเล่นเพื่อความบันเทิง

เนื้อหายกระดับคุณภาพชีวิตและการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีปริมาณน้อย เนื่องจากเนื้อหายกระดับคุณภาพชีวิตเป็นเนื้อหาเชิงวิชาการและประเด็นระดับนโยบายท้องถิ่น เช่น ระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยว หรือการยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนมีเนื้อหาที่มีความเคร่งเครียดมากเกินไป สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์กองบรรณาธิการส่วนใหญ่ให้ความเห็นตรงกันว่า นักเขียนไม่นิยมบอกเล่าเนื้อหาที่มีความเป็นวิชาการ หรือเนื้อหาเชิงอนุรักษ์อย่างเข้มข้น เนื่องจากนิตยสารท่องเที่ยวเน้นความบันเทิงใจ และเน้นการให้ข้อมูลการเดินทางมากกว่าข้อมูลวิชาการ ส่วนเนื้อหาการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเนื้อหาที่กล่าวถึงเรื่องการสร้างจิตสำนึก ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบสามขั้นตอนคือ การให้ความรู้ เนื้อหาเร้าความรู้สึกและขั้นตอนเพื่อให้เกิดการกระทำ จึงจะสามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้อ่านให้เกิดพฤติกรรมอนุรักษ์ได้ กล่าวได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับจิตวิทยาของผู้คน ซึ่งมีความซับซ้อน ยากต่อการรับรู้และปฏิบัติจึงต้องอาศัยปัจจัยข้างต้นประกอบ ทั้งนี้งานวิจัยของสุภาพร ครุสารพิศิฐ (2550) พบว่าการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนไม่มีความสัมพันธ์กับการตระหนักต่อปัญหาภาวะโลกร้อนแต่อย่างใด เนื่องจากเนื้อหาสาระของสารที่นำเสนอเป็นวิชาการมาก

เกินไป หรือซับซ้อนยากต่อการเข้าใจ ทำให้ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาภาวะโลกร้อน
อย่างเพียงพอ

จากผลการศึกษารูปได้วานิยสารนำเสนอเนื้อหาในประเด็นต่างๆ ข้างต้นในระดับที่ไม่เท่า
เทียมกัน ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยสรุปสาเหตุได้ 2 ข้อ
คือ

1. กองบรรณาธิการไม่มีความรู้ความเข้าใจแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างถูกต้อง
นำเสนอไปตามความเข้าใจของตัวเอง ซึ่งไม่ครอบคลุมแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. กองบรรณาธิการไม่นิยมนำเสนอเนื้อหาหนัก เช่น ข้อมูลวิชาการหรือการจัดการเชิง
นโยบาย เนื่องจากนิตยสารท่องเที่ยวต้องเน้นเนื้อหาเบา ให้ความบันเทิงเป็นหลัก จึงทำ
ให้เนื้อหาดังกล่าวที่มีความสำคัญไม่ถูกนำเสนอต่อผู้อ่าน

ทั้งนี้ Swarbrooke (1998) ได้อธิบายลักษณะการทำงานของสื่อท่องเที่ยวไว้ว่าประเด็นตาม
แนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สื่อท่องเที่ยวทุกประเภททั้งโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ นิตยสาร
เว็บไซต์ ฯลฯ ให้ความสำคัญมีระดับที่แตกต่างกันได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติคือประเด็นที่
สื่อให้ความสนใจมากที่สุด รองลงมาคือประเด็นเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยว นโยบายการท่องเที่ยว
ของภาครัฐ ธุรกิจการท่องเที่ยว ระบบแรงงานในภาคการท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวคือ
ประเด็นที่สื่อให้ความสนใจน้อยที่สุด สะท้อนว่าสื่อท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อแนวความคิดการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืนในระดับที่ต่างกันแสดงให้เห็นว่าสื่อไม่คำนึงถึงความเท่าเทียมกันในการนำเสนอประเด็น
ต่างๆ ตามแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากสาเหตุดังกล่าวทำให้เนื้อหาตามแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนถูกนำเสนอในปริมาณที่
ไม่เท่ากัน ส่งผลให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลในบางประเด็นเท่านั้นจึงทำให้ไม่มีความรู้ความเข้าใจแนวความคิด
การท่องเที่ยวอย่างถูกต้องและครบถ้วน ดังนั้น Swarbrooke ได้เสนอวิธีการแก้ไขว่าการที่สื่อจะแสดง
บทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องนำเสนอประเด็นข้างต้นอย่างมีดุลยภาพ นำเสนอ
เนื้อหาทุกประเด็นอย่างเท่าเทียมกันสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ได้คือ นิตยสารท่องเที่ยวต้องนำเสนอ
เนื้อหาให้ครอบคลุมแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน 4 ประเด็นคือ

1. การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ภูเขา ทะเล น้ำตก
2. ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ วิถีชีวิตคนในชุมชน
3. ความเป็นอยู่ของชุมชนผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว
4. ประสบการณ์ที่มีคุณของนักท่องเที่ยว

ทั้งนี้เนื้อหาหนัก เช่น ข้อมูลการจัดการแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ที่เป็นศัพท์เฉพาะ หรือวิชาการ หรือข้อมูลการพัฒนาเชิงนโยบาย นักเขียนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอใหม่ ด้วยการทดลองใช้รูปแบบการเล่าเรื่องที่มีความหลากหลาย หรือใช้เทคนิคอื่นๆ ประกอบเข้ามาให้เกิดการผสมผสานระหว่างการใช้ข้อมูลไปพร้อมกับความบันเทิงได้อย่างลงตัว นอกจากนี้นิตยสารท่องเที่ยวต้องนำเสนอเนื้อหาและภาพประกอบกัน เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพมิใช่อ่านเพื่อให้เกิดจินตนาการเอง ทั้งนี้ภาพต้องมีคำบรรยายประกอบด้วยว่าเป็นกิจกรรมอะไร สามารถปฏิบัติได้อย่างไร เพื่อตอกย้ำเนื้อหาให้แก่ผู้อ่าน

การนำเสนอเนื้อหาให้ครอบคลุมประเด็นทั้งหมดข้างต้น บรรณาธิการอาจพิจารณาเฉลี่ยจำนวนเนื้อหาให้ถูกนำเสนอครบทุกประเด็นต่อหนึ่งฉบับ ซึ่งแต่ละคอลัมน์อาจนำเสนอในประเด็นต่างกัน หรือหากในหนึ่งเส้นทางต่อหนึ่งคอลัมน์มีครบทุกประเด็น ถ้านักเขียนสามารถเล่าครบทุกประเด็นได้ก็จะเป็นผลดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวด้วยว่ามีข้อมูลที่เกี่ยวข้องครบทุกประเด็นแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือไม่ ยกตัวอย่างการสร้างเนื้อหาที่ครอบคลุมแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

คอลัมน์เยือนเกาะกลาง กระบี่ ชุมชนเข้มแข็ง แหล่งท่องเที่ยวยั่งยืน “ชุมชนบ้านเกาะกลาง ต.คลองประสงค์ อ.เมือง จ.กระบี่ จัดเป็นหนึ่งชุมชนต้นแบบของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกกระแสนการท่องเที่ยวกลืนกิน ขณะที่ธรรมชาติต่างๆ ยังคงความอุดมสมบูรณ์เป็นป่อข้าวป่อน้ำและลมหายใจหลักของชาวบ้านทุกคนเดิมที่ชุมชนเกาะกลางส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง แต่เมื่อการท่องเที่ยวเข้ามาชุมชนจึงได้เปิดบริการที่พักและสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยความสามัคคีและระบบการจัดการที่ดีของชุมชนจึงได้นำเสนอห์ของชุมชน

ที่มีชีวิตความเป็นอยู่กับธรรมชาติ วิถีกินอยู่อย่างพอเพียงมาสร้างเป็นสินค้าท่องเที่ยว เช่น การจับปลา ศึกษาพันธุ์ปลาท้องถิ่นในกระชัง เช่น ปลาเก๋า ปลาปักเป้า กุ้ง เต่าทะเล ดูลิงเก็บมะพร้าว ทำอาหารพื้นบ้าน เรียนทำผ้าบาติก และนั่งเรือศึกษาป่าโกงกาง เป็นต้น และจัดโฮมสเตย์ไว้ให้นักท่องเที่ยว สำหรับค้างคืน ซึ่งกิจกรรมที่กล่าวมาชุมชนเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชุมชน ทำความเข้าใจและเรียนรู้ภูมิปัญญาที่มีมาช้านาน (ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน) โดยไม่สร้างความเสียหายให้แก่ธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชน ด้วยบ้านที่ทำร้านอาหารหรือโฮมสเตย์ต้องมีวิถีกำจัดขยะถูกวิธี ไม่ทิ้งเศษอาหารหรือของเสียลงทะเล รวมถึงการบริการต่างๆ ต้องมีคุณภาพและราคายุติธรรม (ยกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่น)

เรามาแวะกินข้าวเที่ยงกันที่ร้านอาหารของบังมันดีรอต้อนรับด้วยรอยยิ้มแฉ่ง ยังไม่ทันได้สั่งอาหาร บังมันดีพาเราไปดูกระชังปลาซึ่งเลี้ยงไว้สำหรับทำอาหารขาย หากเหลือก็ส่งขายในตลาด บังซ็อนเจ้าปลาปักเป้าขึ้นมาให้เราดู มันพองตัวจนหนามแหลมเล็กๆ ฟุ้งซี ตากลมถลนคล้ายไม่พอใจที่รบกวนมัน พลังค่อยๆ คายน้ำออกจนเหลือตัวเล็กนิดเดียวแล้วบังก็ปล่อยลงกระชังเหมือนเดิม บังบอกว่าปลาปักเป้าพองตัวโดยอมน้ำเข้าไปเพื่อเป็นการป้องกันตัวจากศัตรู เราได้เห็นตัวเป็นๆ มันหน้าตาแปลกและน่ากลัวดีและปักเป้าไม่ใช่เมนูของมือกลางวันของเราอย่างแน่นอน หลังกินข้าวรสอร่อยจนอิม

ชาวคณะลงเรือออกทะเลต่อไปชมป่าโกงกาง ด้วยการนำทางของบังยิด ผู้เป็นไกด์นำเที่ยวซึ่งเปิดบริการล่องเรือมานานหลายปี บังยิดเล่าว่าเมื่อก่อนเลี้ยงปลาขายแต่รายได้ไม่ค่อยดี ไม่พอส่งลูกเรียนหนังสือ จึงเปลี่ยนมาเป็นไกด์ทัวร์รับนักท่องเที่ยวก็ทำให้ครอบครัวมีรายได้ขึ้นชาวบ้านส่วนใหญ่มีกินมีใช้ดีขึ้นหลังจากที่ชุมชนเกาะกลางเริ่มเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว (ยกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่น) บังยิดเล่าไปพลางก็ชี้ให้ดูต้นโกงกางสองข้างทาง ป่าโกงกางเป็นอยู่ช้ำอู่น้ำสำคัญ แม่น้ำอดีตป่าโกงกางที่นี่ถูกรุกด้วยสัมปทานของเอกชนตัดไปทำถ่านโกงกางได้ราคาดี แต่ชาวบ้านได้ช่วยกันฟื้นฟูขึ้น ช่วยกันปลูกกันทุกบ้านจึงทำให้ป่าโกงกางร่มครึ้มขึ้นอีกครั้ง เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ต่างๆ ได้ช่วยกันดูแลเป็นอย่างดี แม้ปัจจุบันเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมแต่ก็ตั้งกฎไว้ไม่ให้ทิ้งขยะลงทะเล เต็ดใบโกงกาง หรือทำลายสัตว์น้ำที่พบเด็ดขาด เพื่อปกป้องป่าโกงกางให้ความอุดมสมบูรณ์เรา

บอกให้บังยิตเบาเครื่องยนต์เพื่อปล่อยนำลูกเต่าและลูกปลาที่เตรียมมาด้วยให้พวกมันได้กลับบ้านอีกครั้ง และเพื่อช่วยขยายพันธุ์ให้เยอะขึ้นๆ (การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม) พอแดดล่มลมตกเราจับจักรยานคนละคันปั่นตามทางเล็กๆ ลัดเลาะรั้วบ้านไปที่ละหลังหัวขวอนพาหยุดที่บ้านหลังหนึ่งเห็นคุณลุงนั่งทำเรือหัวโพงเล็กอยู่หน้าบ้าน เราจอดจักรยานเข้าไปนั่งคุยกับคุณลุงได้ความว่าบังสมบุญกำลังแต่งเรือหัวโพงจำลอง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาสืบทอดกันมาหลายรุ่น เรียกว่าบังสมบุญเกิดมาก็เห็นเรือหัวโพงลอยลำอยู่กลางทะเล ผู้ชายในหมู่บ้านช่วยกันต่อเรือ ออกเรือหาปลา เรือพังเสียหายก็ซ่อม เรือหัวโพงเป็นขนานขาในการทำมาหากิน นอกจากเรือลำจริงที่จอดแน่นิ่งอยู่หลังบ้าน เรือหัวโพงจำลองเล็กนี้ก็ทำไว้เพื่อขาย ยามว่างกลับจากทะเลก็นั่งทำไปเรื่อยๆ นักท่องเที่ยวผ่านไปมาขอซื้อบังก็เต็มใจขาย เพื่อนร่วมทริปควักตังค์ซื้อหลายชิ้นจะเอาไปฝากคนกรุง เราหยิบขึ้นมาดูเนื้องานละเอียดดีและทำจากเนื้อไม้อย่างดี เราก็ไม่ลังเลที่จะอุดหนุนบังสมบุญเช่นเดียวกัน เรียกว่าเป็นของฝากชิ้นซื้อของเกาะกลางนี่เลยละ (ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน)

ตกเย็นเรานั่งมองพระอาทิตย์ตกขอบทะเล ฟ้าสีส้มเรือค่อยๆ กลายเป็นสีเทาเข้ม ชาวบ้านปิดไฟเปิดไฟเจียบสงบพักผ่อนเก็บแรงทำมาหากินกันต่อวันพรุ่งนี้ เราและเพื่อนๆ ก็เตรียมพักผ่อนหลังจากเหน็ดเหนื่อยมาทั้งวัน คืนนี้งดกิจกรรมครั้นเครงและงดส่งเสียงดัง เพราะกฎของการมาเยือนเกาะกลางคือ ไม่ส่งเสียงดังยามวิกาล ไม่อนุญาตให้นำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาบนเกาะและห้ามเล่นการพนัน (เพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว) จึงฝากถึงผู้มาเยือนต้องรับทราบกฎปฏิบัติร่วมกัน ชุมชนที่นี่ให้ความสุขสงบ เราก็ต้องให้ความเคารพเจ้าของบ้านเช่นเดียวกัน”

2. การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องใช้กระแสสังคมเพื่อสร้างความน่าสนใจ

Sharpley (2009-2010) วิเคราะห์จุดอ่อนของแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าเมื่อกำหนดองค์ความรู้และขอบเขตของการนำไปปฏิบัติแล้ว ผลลัพธ์เชิงรูปธรรมพบน้อยมาก รวมทั้งผลจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุปสรรคต่อการใช้และพัฒนาแนวคิดนี้ เนื่องจากจุดประสงค์

ของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมุ่งรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุดเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในขณะที่การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบของการเข้าไปใช้ทรัพยากร ทำให้การใช้แนวคิดนี้สวนทางกับสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน จึงไม่สามารถเห็นผลลัพธ์ในทางปฏิบัติได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นประเด็นที่ไม่มีน้ำหนักดังนั้นหากนำมาใช้ในสถานการณ์การสื่อสาร การนำเสนอแนวคิดตามหลักการด้วยตัวเองเพียงอย่างเดียวไม่สามารถที่จะสร้างความน่าสนใจหรือสร้างเป็นกระแสการท่องเที่ยวได้ เมื่อเทียบกับรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเนิบช้า (Slow Travel) หรือการท่องเที่ยวแบบถวิลหาอดีต (Nostalgia) ซึ่งเป็นกระแสการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมาก เช่น การเที่ยวเมืองเนิบช้าอย่าง ปาย จ.แม่ฮ่องสอน จ.น่าน หรือเชียงคาน จ.เลย เพื่อสัมผัสธรรมชาติและวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างใกล้ชิด ห่างไกลจากความเป็นเมืองที่วุ่นวาย หรือการเที่ยวเพลินวาน อ.หัวหิน และตลาดน้ำเก่าแก่อายุเก๋กว่าหนึ่งร้อยปี เช่น ตลาดเก่าสามชุก จ.สุพรรณบุรี ตลาดน้ำอัมพวา จ.สมุทรสาคร เพื่อย้อนกลับไปสัมผัสสิ่งของหรือความเป็นอยู่ในอดีต เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวที่กล่าวมาได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมากและกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม (Cultural Commodity) ที่สามารถขายได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการที่จะนำเสนอแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยกระแสการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวในขณะนั้น โดยการสอดแทรกเนื้อหาลงไปกับกระแสนิยม ยกตัวอย่างการสร้างเนื้อหาความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน ดังนี้

คอลัมน์เที่ยวตลาดน้ำอัมพวานอนโฮมสเตย์ เรียนรู้ชุมชน “อัมพวาเป็นชุมชนเล็กๆ แห่งลุ่มน้ำแม่กลอง ในอดีตเคยเป็นศูนย์กลางการค้าขายทางน้ำที่คับคั่ง มีตลาดน้ำ เรือนแพ และบ้านเรือนปลูกขนานไปตามแนวคลอง ซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเรียกกันว่าบางช้างเป็นชุมชนริมน้ำที่ทำสวนไม้ผลและพืชผักจนมีชื่อเสียงและปัจจุบันก็ยังขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตผลไม้มากมาย (ให้ข้อมูลประวัติชุมชน ความสำคัญในอดีตและปัจจุบัน)นอกจากการไปกินอาหารอร่อยขนมหวานโบราณชาววัง ชิมผลไม้รสหวานฉ่ำเดินถ่ายรูปเรือนไม้เก่าริมคลองแล้ว นักท่องเที่ยวยังได้เพลินกับการเลือกซื้อสินค้าเป็นของฝากกลับบ้านมากมาย แต่มีหนึ่งสินค้าที่อยากแนะนำให้ช่วยกันอุดหนุนพ่อค้าแม่ค้าที่นั่นคือ งานหัตถกรรมเครื่องสานจากใบมะพร้าวซึ่งเป็นงานทำมือของ

ชาวบ้านชุมชนอัมพวา เช่น หมวกสาน ปลาตะเพียนสาน ถือเป็นงานฝีมือที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เพราะอัมพวาเป็นพื้นที่ทำสวนผลไม้ ดังนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวน หนึ่งในนั้นคือสวนมะพร้าว โดยนำมาพร้าวมาแปรรูปเป็นน้ำตาลมะพร้าวส่งขาย ส่วนใบมะพร้าวก็นำมาสานงานหัตถกรรมต่างๆ ดังนั้นเมื่อไปถึงตลาดอัมพวาต้องอุดหนุนงานสานใบมะพร้าวนี้นี้ เพื่อสนับสนุนภูมิปัญญาให้คงอยู่และสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านไปในตัวด้วย(การสนับสนุนสินค้าช่วยสืบทอดงานฝีมือและเพิ่มรายได้ให้ชุมชน) ตกเย็นนอนค้างคืนที่อัมพวา แนะนำให้ไปพักโฮมสเตย์ริมคลองหรือริมแม่น้ำแม่กลองซึ่งมีบริการอยู่มากมาย โดยชุมชนจัดบริการนักท่องเที่ยว ได้พักผ่อนท่ามกลางสวนผลไม้ริมคลองร่มรื่น ด้วยบรรยากาศแสนเรียบง่ายดังนั้นผู้ไปเยือนต้องงดใช้เสียงดัง งดจัดปาร์ตี้สังสรรค์ยามค่ำคืน เพื่อไม่สร้างมลภาวะทางเสียงต่อการพักผ่อนของชาวบ้าน (การปฏิบัติตัวอย่างเคารพต่อสถานที่) เรียกว่าทิ้งเอาความวุ่นวายจากในเมืองไปเสีย ตั้งใจเพื่อไปสัมผัสช่วงเวลาแห่งการพักผ่อน ชิมชั้บรรยากาศท้องทุ่งและวิถีชีวิตเรียบง่ายของชุมชนให้มากที่สุด ด้วยการร่วมกิจกรรมที่ทางโฮมสเตย์จัดเตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยวเช่น การทำขนมไทย การทำน้ำตาลมะพร้าวและการตัดบาตรริมคลองอันเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวอัมพวานั่นเอง (ความสามารถในการจัดการของชุมชนคือการจัดการท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรที่มีในชุมชนมีและร่วมกิจกรรมกับชุมชน)”

นอกจากนี้กระแสการเดินทางโดยใช้จักรยานก็เป็นอีกกิจกรรมการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยม นักเขียนสามารถสอดแทรกแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนลงไปได้ เพราะการปั่นจักรยานเป็นการลดการใช้พลังงาน จึงเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และได้สัมผัสธรรมชาติริมทางได้อย่างใกล้ชิดด้วย

วิธีการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยอิงกระแสสังคม สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของบรรณาธิการที่กล่าวว่าต้องตามกระแสสังคม เพราะผู้อ่านกำลังสนใจเรื่องราวอะไรในสังคม นิตยสารต้องนำเสนอเนื้อหาที่คล้อยตามความสนใจของผู้อ่าน เช่น การท่องเที่ยวตามรอยละครรอยไหมที่ อ.ส.ท. ใช้เป็นเทคนิคในการนำเสนอเรื่องการอนุรักษ์เรือนไม้เก่าล้านนา ประวัติและความสำคัญของสถาปัตยกรรมแบบล้านนาและผ้าไหมทอมือ หลังจากทีละครจบและได้รับความนิยมมากในเวลานั้น เป็นต้น

3. ความเข้าใจแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกองบรรณาธิการไม่มีผลต่อการสร้างเนื้อหา เพราะนิตยสารท่องเที่ยวไม่ให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหาและไม่มี ความเข้าใจแนวคิด การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างถูกต้อง

ผลการสัมภาษณ์กองบรรณาธิการนิตยสารทั้ง 3 ฉบับต่อความเข้าใจแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพราะผลการวิจัยพบว่า ปริมาณการนำเสนอเนื้อหาของแต่ละประเด็นที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีปริมาณที่ไม่เท่ากัน โดยพบว่านิตยสารทั้ง 3 ฉบับให้นำหน้าในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสนองต่อความพึงพอใจของผู้อ่าน ในการได้รับประสบการณ์อันสวยงามจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่ามากกว่าเนื้อหาการสร้างจิตสำนึก การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและความสำคัญของความเป็นอยู่ของชุมชนผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าความเข้าใจแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกองบรรณาธิการ ซึ่งเป็นปัจจัยภายในองค์กรไม่มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากนิตยสารท่องเที่ยวไม่มีความจริงจังต่อการนำเสนอเนื้อหาเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน รวมทั้งกองบรรณาธิการไม่มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างถูกต้อง จึงทำให้การนำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีปริมาณที่ไม่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ นิตยสารท่องเที่ยวให้การยึดติดการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบเดิมที่ว่า นิตยสารท่องเที่ยวมีหน้าที่มอบความบันเทิงให้แก่ผู้อ่านด้วยการให้ข้อมูลและนำเสนอภาพความสวยงามแหล่งท่องเที่ยว เชิญชวนให้ออกเดินทางมากกว่าการนำเสนอเนื้อหาด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ การกระตุ้นจิตสำนึกการเป็นนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบและเรื่องระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนซึ่งเป็นเนื้อหาเชิงวิชาการ

ดังนั้นนิตยสารท่องเที่ยวต้องปรับเปลี่ยนการทำหน้าที่ใหม่ ด้วยการให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการเชิญชวนให้ออกเดินทางและแสดงความจริงจังในการทำหน้าที่ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาประมวลเป็นข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

1) นำแนวความคิดที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งในวัตถุประสงค์หลักของนิตยสาร โดยบรรณาธิการในฐานะผู้ดูแลเนื้อหาและภาพรวมของนิตยสารต้องแสดงเจตนารมณ์และให้ความสำคัญต่อแนวคิดนี้ในหน้าบทบรรณาธิการ ด้วยการนำเสนอข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับแนวความคิดที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น แนวคิดเชิงทฤษฎี วิธีการปฏิบัติตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบการจัดการที่ดี หรือแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการสร้างเนื้อหาและเทคนิคการนำเสนอของบรรณาธิการ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและวิจรรย์านของบรรณาธิการว่าผู้อ่านจะตอบรับกลับมาอย่างไร แต่ควรมีการนำเสนอเนื้อหาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้อ่านรับรู้ว่านิตยสารให้ความสำคัญต่อแนวคิดนี้จนเกิดการซึบซับและให้การสนับสนุนในที่สุด

2) บรรณาธิการต้องถ่ายทอดแนวคิด สร้างความเข้าใจร่วมกันและกำกับการทำงานของนักเขียนและช่างภาพในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมแนวความคิดที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีทิศทางที่ชัดเจนและมีเป้าหมายร่วมกัน

3) บรรณาธิการต้องจัดอบรมให้นักเขียนและช่างภาพมีความรู้ความเข้าใจแนวความคิดที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเชิงทฤษฎี เพื่อการนำเสนอเนื้อหาได้อย่างครอบคลุมทุกประเด็นและมีความถูกต้อง ดูรายละเอียดข้อเสนอเพิ่มเติมในอภิปรายผลการวิจัยข้อ 1

4. คุณสมบัติของสื่อมวลชนด้านท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาเนื้อหาและการสัมภาษณ์ของบรรณาธิการ ผู้วิจัยพบว่ากองบรรณาธิการในฐานะผู้ส่งสารไม่ได้ถ่ายทอดแนวความคิดที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านเนื้อหาและภาพประกอบได้ครอบคลุมแนวความคิดที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวไม่สามารถจูงใจผู้อ่านให้เกิดพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวได้ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นเริ่มต้นจากผู้ส่งสารไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานเพียงพอ Swarbrooke (1998) กล่าวว่าสื่อท่องเที่ยวนำเสนอเนื้อหาไม่รอบด้าน คือให้ข้อมูลเบื้องต้นของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความน่าสนใจ การเดินทาง ที่พัก แต่ไม่นำเสนอเนื้อหาในเชิงวิพากษ์ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ประสิทธิภาพของระบบการจัดการท่องเที่ยว คุณภาพการบริการ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรมที่เกิดจากการเปิดเป็นแหล่ง

ท่องเที่ยว เป็นต้นส่วน Yilmaz (2008) เสนอว่าสื่อต้องมีทักษะความรู้เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีองค์ความรู้ในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวในเกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น ความเปราะบางทางระบบนิเวศและวัฒนธรรม เพื่อการปฏิบัติตัวอย่างถูกต้องของนักท่องเที่ยว และมีทักษะในการนำเสนอเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพแก่ผู้รับสาร โดยยึดหลักจริยธรรมการทำงานด้วยการสร้างกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสร้างความตระหนักแก่นักท่องเที่ยว ส่วนกาญนา แก้วเทพ (2556: 116-117) ได้เสนอคุณสมบัติของสื่อมวลชนผู้ทำหน้าที่ในการสื่อสารเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมไว้ว่าอย่างแรกสื่อมวลชนต้องมีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมมีฐานความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในระดับหนึ่งและมีทักษะการสื่อสาร

ผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษาและผลการสัมภาษณ์ของบรรณาธิการมาประมวลเพื่อสรุปคุณสมบัติของสื่อท่องเที่ยวผู้มีบทบาทในการสร้างเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นแนวทางในการปฏิบัติสื่อท่องเที่ยวต้องมีลักษณะต่อไปนี้

1. นักเขียนและช่างภาพต้องมีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในเบื้องต้น กล่าวคือ ต้องมีความประพฤติที่เคารพต่อทรัพยากรธรรมชาติและเคารพต่อกฎระเบียบของท้องถิ่นที่ไปเยือน ไม่เป็นผู้สร้างผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมเสียเอง
2. มีพื้นฐานความรู้เบื้องต้นของสถานที่ท่องเที่ยวที่จะไปเยือน หรือลักษณะเฉพาะ ความเปราะบาง กฎระเบียบของพื้นที่ มีความเชี่ยวชาญในเดินป่า ความรู้ด้านพันธุ์ไม้ สัตว์ป่า หรือการดำน้ำ เป็นต้น เพื่อสะท้อนถึงความชำนาญด้านวิชาชีพ โดยเฉพาะคอลัมน์ที่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะด้านการเขียน เช่น คอลัมน์ท่องเที่ยวได้ทะเล หรือคอลัมน์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น
3. มีทักษะในการสื่อสาร เพื่อก่อให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิผลมากที่สุด เช่น การนำเสนอเนื้อหาท่องเที่ยวในเชิงวิเคราะห์ ให้ข้อมูลอย่างรอบด้าน ใช้กลยุทธ์การสื่อสารต่างๆ ร่วมด้วย เช่น การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม การโน้มน้าวใจ การวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หรือการจัดกิจกรรมรณรงค์ โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทนั้นๆ ดังตัวอย่างกรณีศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ การที่จะนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติของผู้อ่าน นักเขียนต้องให้

กลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถจูงใจพฤติกรรมการอนุรักษ์ของผู้อ่านได้มีความรู้ในการสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นหรือสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์อย่างมีขั้นตอน และนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะสำหรับนิตยสารท่องเที่ยว

1. นิตยสารท่องเที่ยวต้องนำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในน้ำหนักที่เท่ากันในประเด็นเรื่องการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม วิถีชุมชน การนำเสนอการจัดการของชุมชนเพื่อแสดงถึงความสามารถในการดูแลท้องถิ่นของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพการสนับสนุนอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน และสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าให้แก่ผู้อ่าน โดยบรรณาธิการอาจพิจารณาเฉลี่ยจำนวนเนื้อหาให้ถูกนำเสนอครบทุกประเด็นต่อหนึ่งฉบับ ซึ่งแต่ละคอลัมน์อาจนำเสนอในประเด็นต่างกัน หรือหากในหนึ่งทริปต่อหนึ่งคอลัมน์มีครบทุกประเด็น นักเขียนสามารถเล่าครบทุกประเด็นเลยย่อมเป็นผลดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวด้วยว่ามีข้อมูลที่เกี่ยวข้องครบทุกประเด็นแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือไม่

2. นิตยสารท่องเที่ยวต้องนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผน จากผลการวิจัยนิตยสารท่องเที่ยวทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลเพื่อสร้างทัศนคติเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว แต่ขาดเนื้อหาการให้ความสำคัญต่อบุคคลผู้สนับสนุนการทำพฤติกรรม ได้แก่ เพื่อนผู้ร่วมเดินทาง ผู้มาร่วมแบ่งปันประสบการณ์ และเนื้อหาเกี่ยวกับเวลาและโอกาสที่เอื้อให้ผู้อ่านแสดงพฤติกรรมดังนั้นนิตยสารท่องเที่ยวต้องเพิ่มเนื้อหาดังกล่าวให้มากขึ้น โดยประยุกต์เนื้อหาดังกล่าวเข้ากับกิจกรรมท่องเที่ยว ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างตัวอย่างเนื้อหาได้ดังนี้

คอลัมน์พาเที่ยวทะเลชลบุรี ปล่อยเต่าทะเล เปิดหัวใจรักธรรมชาติ “หลังจากเที่ยวสวนสัตว์ เปิดเขาเขียว กินอาหารทะเลจนอิ่มแล้ว แนะนำให้ขับรถต่อไปอีกหน่อยเพื่อพักผ่อนที่อำเภอสัตหีบ วันรุ่งขึ้นปักหมุดหมายมุ่งตรงไปฐานทัพเรือสัตหีบ ซึ่งเป็นฐานทัพเรือที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยเพื่อ เยี่ยมชมเรือหลวงจักรีนฤเบศร์ หลังเก็บภาพบนเรือใหญ่จนจุใจแล้ว มีกิจกรรมแนะนำที่นักท่องเที่ยว ต้องไม่พลาดเมื่อมาถึงฐานทัพเรือฯ คือการไปปล่อยเต่าทะเล ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลตั้งอยู่ใน หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง กองทัพเรือ ที่นี่เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลต่างๆ เช่น เต่ามะเฟือง เต่าตนุ เต่ากระ และเต่าหญ้า ภายในศูนย์ฯ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนคือ อควาเรียม ภายในอาคารเป็นพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วงจรชีวิตของเต่าทะเล ซึ่งจะทำให้เข้าใจชีวิตความเป็นอยู่และเห็นความสำคัญของเต่าทะเลต่อระบบนิเวศใต้ทะเลมากขึ้น ส่วนพื้นที่กลางแจ้งเป็นบ่ออนุบาลลูกเต่าทะเล แต่ละบ่อแบ่งตามช่วงอายุของเต่า บ่ออนุบาล 1 คือเต่าแรกเกิด 1-2 เดือน บ่ออนุบาล 2 ตั้งแต่อายุ 3-6 เดือน ลูกเต่าที่สามารถปล่อยคืนสู่ทะเลได้ต้องมีอายุ 3-4 เดือนขึ้นไปโดยนำ เจ้าลูกเต่าตัวน้อยไปปล่อยที่บริเวณเกาะคราม เป็นการคืนชีวิตเต่าทะเลสู่บ้านธรรมชาติที่แท้จริงและ เพื่อเพิ่มจำนวนพันธุ์เต่าทะเลไม่ให้เกิดการสูญพันธุ์ไปด้วย (สร้างทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปล่อย เต่าทะเล) สำหรับใครที่อยากทำสิ่งดีๆ เพื่อธรรมชาติลองชวนครอบครัวหรือเพื่อนๆ ผู้ที่อยากทำภารกิจ เพื่อสิ่งแวดล้อมนี้ร่วมกัน หรือติดตามปฏิทินกิจกรรมของศูนย์อนุรักษ์ซึ่งจะจัดวันปล่อยเต่าในวันสำคัญ ตามโอกาสต่างๆ เป็นประจำ เพื่อมาร่วมกิจกรรมพร้อมนักอนุรักษ์อีกมากมายก็ได้ (ผู้สนับสนุนการ ปล่อยเต่าผู้มีใจรักธรรมชาติเหมือนกัน) หาเวลาเต็มทีเพียงหนึ่งวันเพื่อการปล่อยเต่าทะเลนี้ โดยไม่มี ขั้นตอนที่ยุ่งยากแต่อย่างใดเพียงติดต่อเจ้าหน้าที่ล่วงหน้า แจ้งความประสงค์ เพื่อจัดเตรียมลูกเต่าให้ เมื่อไปถึงที่คุณและเพื่อนๆ ก็จะได้ทำภารกิจที่มีประโยชน์เพื่อสิ่งแวดล้อม ปลุกหัวใจรักธรรมชาติที่มี ในตัวได้ตื่นขึ้นอีกครั้ง รับรองว่าช่วงเวลาที่ได้อุ้มเจ้าเต่าตัวน้อยไปปล่อยลงชายหาดขาวและค่อยๆ ดำ ผุดดำว่ายกลางน้ำทะเลใสเพื่อหาบ้านใหม่ ซ่างเป็นภาพที่น่าประทับใจและอิมมูซเป็นอย่างยิ่ง (ความ พร้อมและความสามารถในการทำพฤติกรรม)”

3. นิตยสารท่องเที่ยวควรทำความเข้าใจร่วมกันในการนำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น กำหนดวิธีการเขียนคอลัมน์อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม และมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและทฤษฎีพฤติกรรมแบบแผนไปศึกษาผู้รับสารว่ามีความเข้าใจแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างไรและสามารถแสดงพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวได้ตามทฤษฎีพฤติกรรมแบบหรือไม่

รายการอ้างอิง

- กนกวรรณ นະนระกร. การวิเคราะห์องค์กร รูปแบบและการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสารสกุลไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2542.
- กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสาร-สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: พิมพ์ภาพพิมพ์, 2556.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กระบวนทัศน์การส่งเสริมและพัฒนาการ
ท่องเที่ยวยุคใหม่. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://www.etatjournal.com/web/64-cate-download-zone/cate-dl-etatjournal/407-dl-etatjournal-32552> [6 มีนาคม 2555]
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: ข้อเสนอเพื่อการปรับตัวของชุมชนดีเด่น
ด้านการท่องเที่ยวไทย. [ออนไลน์]. 2551.
แหล่งที่มา: <http://www.etatjournal.com/upload/224/1CommunityBased.pdf> [6 มีนาคม
2555]
- เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. คู่มือพัฒนาและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวแบบ
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์, 2541.
- ชุมทอง นพพันธ์. ผลของการวางกรอบในข่าวสิ่งแวดล้อมต่อการรับรู้ความเสี่ยง. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2552.
- จงจิต ศรีพรรณ โรเบิร์ต. บรรณานุกรมนิตยสาร. เชียงใหม่: ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- จิราภรณ์ คชเสนี. มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2552.
- ชนัญ วงษ์วิภาค, สว่าง เลิศฤทธิ์, อมรชัย คหกิจโกศล และลักษณะ บุญเรือง. การจัดการทรัพยากรทาง
วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- ชนิดพล หวังเพิ่ม. สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556.

- ชวรัตน์ เชิดชัย. การบรรณาธิกรณหนังสือพิมพ์และนิตยสาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.
- ชอชาย เทอดเกียรติกุล. สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. การเขียนสารคดีภาคปฏิบัติ. ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ที่ควีพี, 2553.
- นันทนา เดชกำจร. ยุทธศาสตร์การสื่อสารเพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนไทยในการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- นฤพนธ์ เอื้อธนวันต์. นิตยสารท่องเที่ยว ศักยภาพองค์กร เนื้อหา และผู้รับสาร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรสแอนดีดีไซน์ จำกัด, 2548.
- ภาคภูมิ น้อยวัฒน์. สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2556.
- มาลี บุญศิริพันธ์. วารสารศาสตร์เบื้องต้น: ปรัชญาและแนวคิด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- รัฐรงค์ ศรีเลิศ. สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556.
- ระวีวรรณ ประกอบผล. นิตยสารไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- วนิดา เชียงอารีย์. สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556.
- วนิดา บำรุงไทย. สารคดี กลวิธีการเขียนและแนววิจารณ์. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2545.
- วราภรณ์ พลอยบริสุทธิ์. สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2556.
- วิษณุ สุวรรณเพิ่ม. นิตยสาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประชาชน, 2527.
- ศกลวรรณ พาเรือง. องค์ประกอบที่ส่งเสริมพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิตนักศึกษาใน
เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: โครงการศึกษาเพื่อการ
พัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก สถาบันคลังสมองแห่งชาติ, 2552.
- สมคิด สุวรรณเชษฐ์. สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556.
- สุภาพร ครุสารพิศิฐ. การแสวงหาข่าวสาร ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อน
ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการ
ประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- สุวัฒน์ คุ้มวงษ์. สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2556.
- สาวิกา ขุนราม. สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2556.
- อดิชาติ สายทองอินทร์. สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2556.
- อภิรักษ์ บัวหูกดี. สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2556.
- อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2554.

ภาษาอังกฤษ

- Beeton, Betty Weiler, Sam Ham. Contextual Analysis for Applying Persuasive
Communication Theory to Managing Visitor Behavior. [Online]. 2005. Available
from: [http://www.crctourism.com.au/wms/upload/resources/bookshop/Beeton61015-
ContextualAnalysis.pdf](http://www.crctourism.com.au/wms/upload/resources/bookshop/Beeton61015-ContextualAnalysis.pdf) [2012, September 13]
- Boot, R. Modern Magazine Editing, United States of America: Wm. C Brown Company
Publishers, 1966.
- Hall, M. and Alan Lew. Sustainable Tourism : A Geographical Perspective, United States of
America : Addison Longman, 1998.
- Hartmann, T. Media Choice : a theoretical and empirical overview, United Kingdom :
Routledge, 2009.

- Hughes, M., Ham, S., Brown, T. Influencing Park Visitor Behavior: A Beliefs-based Approach. [Online]. 2009. Available from: http://www98.griffith.edu.au/dspace/bitstream/handle/10072/31256/55904_1.pdf;jsessionid=F03BA8E8A81238C839FAD2CB6A35E64B?sequence=1 [2012, September 25]
- Jones, P., Selby, D., Sterling S. Sustainability Education : perspectives and practice across higher education, United Kingdom : Earthscan, 2010.
- Mowford, M., Ian Munt. Tourism and sustainability. 2nd ed. London : Routledge, 2003.
- Reigner, N. Exploring Visitors : Using the Theory of Planned Behavior to Understand Visitor Behavior and Umprove the Efficacy of Visitor Information in Haleakala National Park. [Online]. 2008. Available from: http://scholar.lib.vt.edu/theses/available/etd-12102008-111031/unrestricted/NPR_Thesis_ETD_12-10-08.pdf [2012, November 11]
- Sharpley, R. The Myth of Sustainable Tourism. [Online]. 2009-2010. Available from: http://www.uclan.ac.uk/schools/built_natural_environment/research/csd/files/CS_D_Working_Paper_4_Sustainable_Tourism_Sharpley.pdf [2012, August 28]
- Stanford, D. Responsible Tourism, Responsible Tourists : What makes a responsible tourist in New Zealand. [Online]. 2006. Available from: <http://researcharchive.vuw.ac.nz/handle/10063/367> [2012, September 28]
- Summer, D. E., Holly G. Miller. Feature&Magazine Writing : action, angle, and anecdotes, 2nd Edition, Singapore : Blackwell Publishing, 2009
- Swarbrooke, J. Sustainable Tourism Management, United Kingdom : CABI Publishing, 1998.

United Nations Environment Programme. Making Tourism More Sustainable. [Online].

2005. Available from: <http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592xPA-TourismPolicyEN.pdf> [2012, October 4]

Weaber, D. Sustainable Tourism: theory and practice. Amsterdam: Elsevier Butterworth-Heinemann, 2006

World Bank Development Communication Division, USAID, UNWTO. Communication and sustainable tourism. [Online]. 2006. Available from: <http://siteresources.worldbank.org/EXTDEVCOMMENG/Resources/Comm tourism.PDF>

[2012, March 4]

Yilmaz, B. Media Tourism Country Image : Ethics Consideration Based A Case Study.

[Online]. 2008. Available from: http://cim.anadolu.edu.tr/pdf/2008/2008_531-546.pdf. [2012, August 28]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบบันทึกข้อมูล

นิตยสาร อ.ส.ท.

Nature Explorer

หนักงู

ฉบับที่.....เดือน.....ปี.ศ.....

ประเภทเนื้อหา	ประเภทคอลัมน์				โฆษณาเชิง บทความ
	บทบรรณาธิการ	สารคดี	ข่าว	ภาพ	
การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากร ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน					
ยกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่น					
เพิ่มประสิทธิภาพที่มีคุณค่าแก่การท่องเที่ยว					

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างเนื้อหาการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เมืองยหน้ามามองป่ารอบๆ
ตามไม้ใหญ่ๆเริ่มมีมอสและเฟิร์น
ขึ้นปกคลุมลำต้น รากพวยสีขาว
ที่แตกแขนงออกมาใหม่จาก
รากเดิมบ่งบอกถึงช่วงเวลา
ที่สมบูรณ์สุดของป่า

- 1 ปกติเขี้ยวป่าจะเหยียดขึ้นเพื่อออกสลับสด
- 2 นอกจากกล้วยไม้แล้วยังมีไม้ต้นดอกสวยในวงศ์กล้วยไม้ดอกสวย
- 3 สิงโตใบพัดเหลือง ตัวโตแบบคนป่า
- 4 ขนตาสิงโต กล้วยไม้ต้นที่พบได้ง่ายบนยอดสูงสุด
- 5 เรืออภัยภูเบศร ขึ้นเป็นกอใหญ่ตามคาบไม้
- 6 พืชในสกุลนี้ยังมีอีกพบมากบนยอดเขาหลวง
- 7 ป่าบนยอดเขา ต้นไม้แคระแกร็นและโอบรอบคดโค้งไปมาตามทรงเหลี่ยม

เรารู้สึกถึงอันตรายจากความผิดปกติก่อนธรรมชาติ

คล้ายกับเท้าของเรต จึงเป็นที่มาของชื่อ อิงเราเข้าไปใกล้ลำธารยิ่งพบเฟิร์นกับเรตขึ้นเป็นกลุ่มใหญ่ หลายหัวขึ้นอยู่กลางธารน้ำใส

ร่องรอยจากน้ำป่าใหญ่เมื่อปี 2531 จึงทำให้เห็นเป็นกองหินสูงที่ถูกพัดพาตามน้ำสายน้ำ ความรุนแรงครั้งนั้นทำให้บ้านครัววงเสียหายมากมายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

หลังเหตุการณ์ทางผู้นำชุมชนจึงชวนชาวบ้านก่อตั้งกองทุนเดมสเสียว เสาเขาหลวงเพื่อจัดการให้คนอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังปกป้องและฟื้นฟูชุมชนในขณะเดียวกัน มีการปลูกป่าทดแทน นำไทรไปปลูกตรงผืนดินที่ถูกกัดเซาะ นำกระสุนกล้าไม้ยิงขึ้นไปในที่ที่ไม่สามารถไปปลูกถึง รอบบริเวณหมู่บ้านชุดลอคคลองชลประทานแล้วปลูกประดู่และไทรช่วยเพิ่มความแข็งแรงให้หน้าดินตลอดแนวถนน อีกทั้งริเริ่มให้มีกิจกรรมรณรงค์ ทั้งจัดการเดินป่าทัศนศึกษาเขาหลวง-หินผู้รภาพแวดล้อมและให้ความรู้เพื่อกระตุ้นเตือนไม่ให้คนในชุมชนตัดไม้ทำลายป่า รวมถึงการอบรมต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ การปรับตัวไปตามธรรมชาติ

เป็นวิถีทางเดียวที่จะทำให้นักกับป่าอยู่กันได้โดยไม่ทำอันตรายซึ่งกัน

เราเข้ามาเล่นมาหลายพักที่ลานไทร จุดที่สมัยก่อนเป็นแคมป์พักแรมคืนแรกก่อนขึ้นสู่ยอดเขา แต่เส้นทางถูกทรบระยะด้วยมอเดริไซด์ทำให้ปัจจุบันกลายเป็น

ที่พิทักษ์ข้าวกลางวัน
แทน บรรยากาศโดยรอบ
ร่วมครีมี มีสายน้ำเล็กๆ 2 สาย
ไหลมาจากบนเขา เราพิทักษ์ขวามือเล็กๆ
บาย

แล้วกลับสนุนการกระทำปกป้องดูแลป่า

จากลานไทรเดินมาไม่นานที่ทิศใต้ดู เอลงดินสยาม กล้วยไม้ใบสวย ที่ดอกก็สวยไม่แพ้ใบ ขึ้นกระจายอยู่บริเวณนี้ราวสิบกว่าต้น แต่มีดอกอยู่แค่ต้นเดียว กล้วยไม้ต้นสกุลนี้จะพิกตัวเหลือแต่เหง้าในช่วงแล้ง ออกมาออกเื่อมใบและดอกในช่วงฤดูฝน จากจุดนี้เราเดินไม่รับมาก เพราะยังงี้ก็ตั้งตั้งแคมป์ทางด้านล่าง

ก่อนจะตระหนักรู้การอนุรักษ์ทรัพยากร

ท่องเที่ยว

เรื่องการใช้

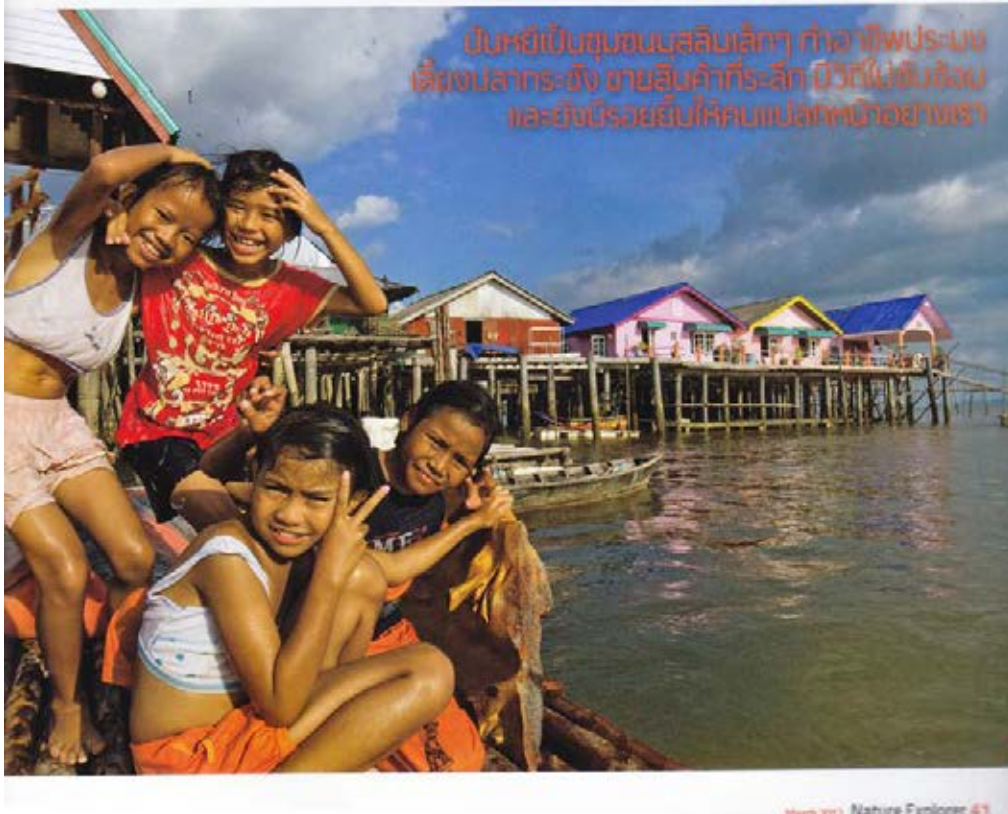
แถมออกไปยืนริมขอบสันเขา ช่องต้นไม้เป็นป่ามหาศาล เฝ้านี้ดีกับบรรพที่ยังคง

มีชีวิตถึงปัจจุบัน ลำต้นสูงของมันสูงนับสิบเมตรและแผ่ใบสวยจนแน่นทึบไปตลอดสองข้างของลำห้วย มองราวกับสวนสวยที่ธรรมชาติสรรค์สร้าง เฝ้านมหาศาลนี้พบในบ้านเรา 8 ชนิดและพบที่เรากลวงได้ถึง 5 ชนิดด้วยกัน

ที่มา: เนเจอร์เอ็กพลอเรอร์ ฉบับเมษายน 2555 หน้า 65

ตัวอย่างเนื้อหาความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน

เป็นเพียงเกาะเล็กๆ ที่มีชุมชนมุสลิมถึงราวห้าหมื่นคนตามเกาะเล็ก
 ตอนแรกที่นี่มีชาวซาฮาราบ้านกับคนทะเล แต่จึงเขาสร้างบ้านบน
 เกาะซึ่งตอนก่อนไปบนทะเลต่างหาก บ้านช่องสะอาดสบายไม่ต่างจาก
 คนบนฝั่งเลย ผู้คนส่วนใหญ่ทำอาชีพประมง เลี้ยงปลากระชัง ขาย
 ปลาสดที่ทะเล ชิมเรือท่องเที่ยว มีวิถีชีวิตไม่ซับซ้อนและยังคงมีรอย
 ยิ้มให้ทุกคนแปลกหน้าอย่างเรา เดินผ่านบ้านชายของทีละเล็กไป
 เรือๆ ซึ่งมีสินค้าทั้งเสื้อผ้า สร้อย แหวน กำไล เปลือกหอย ไข่มุก
 ไปสักดี ฯลฯ เราสองคนเลยได้เครื่องประดับมาคนละชิ้นสองชิ้น
 ในเวลาไม่ถึงสองชั่วโมงครึ่งเดินออกเดินตัว
 ไปตามทางเดินคอนกรีตเล็กๆ จนถึงโรงเรียนเกาะบังกายี่ที่อีก
 ฝากเกาะ เด็กๆ กำลังตั้งใจเขียนหนังสือไม่ต่างจากโรงเรียนทั่วไป
 แต่ที่ต่างก็คือมีนักท่องเที่ยวทั้งฝรั่งและเอเชียเดินเข้าออกโรงเรียน
 เขาได้ลงมือสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่ง เราสองที่ท่องเที่ยวระลอก
 หนึ่งเห็นด้วยใจความสนใจ กับมีว่าเด็ก ๆ จะเสียดายวิถีชีวิตของชุมชน
 วัฒนธรรมมุสลิมเล็กๆ เช่นเดียวกับ Penang FC แต่พยายามเก็บเรื่อง
 เก็บมาว่าละละละ เราเลยตั้งใจว่าจะแวะมาโรงเรียนนี้ แล้วตาม
 วิทยาลัย ไปชมสนามฟุตบอลลอยน้ำที่สร้างขึ้นมาใหม่ตอนท้าย
 โรงเรียนอาคารแห่งหนึ่งแทน นำเสียดายเราจะเล่นสนามฟุตบอล
 ที่จะมีน้ำไปเกือบครึ่ง เนื่องจากสนามด้านข้างโดนน้ำทะเลเล่นงาน
 เวลาที่เกาะบ้านบังกายี่คือเวลาดีสักอยู่ทุกเมื่อเชียว เพราะ
 เรือหัวกับวิถีต่างๆ จะเสียดายไปมาตามเกาะกับมีอยู่กลางกันดังนี้
 เรื่องเรือเครื่องดีไม่หยุดหย่อน เช่นเดียวกับพนักงานเสิร์ฟอาหาร
 ลาวมุสลิมที่ต้องเดินส่งอาหารกันแบบขาแทบชวิด ส่วนชั้นกับ
 มหระเลือกได้ก็ยกเท่านั้นเอง ง่ายๆ ง่ายๆ สบายๆ กันในบ้านชาวบ้าน
 แล้ว **ให้ความรู้ถึงวิถีชีวิตชาวชุมชนมุสลิมขึ้นแท้** กับดูตาม
 โลกเมื่อเรียกเข้าไปไม่ต่างจากอยู่อย่างๆ เด็กๆ เหล่านี้เอาคือเวลา
 พักเที่ยงมาโดยน้ำเล่นกัน แหม่ อีจเขาชีวิตเด็กชาวเกาะจริงๆ เลย
 มองดูจากหลังเล็กๆ ที่ไปละกันด้วยเขาต้องเล่นด้วยน้ำชายเล่น
 แล้วฉันยกให้เป็นทำโดยน้ำเล่นที่สวยที่สุดที่ฉันเคยเห็นมาไปเลย
 เกาะบ้านบังกายี่มีวิถีชีวิตที่ปลอดภัยชิวชิวชิวที่ป้องกัน
 อยู่ทั่วไป นั่นคือแล้ว เจ้าพวกนี้มีวิถีชุมชนคล้ายๆ กันทั้งเกาะ ตัวบ้าน
 หนึ่งอันและบ้านแต่ละแห่งอยู่กันด้านใจ ถ้าจะเดินแล้วมากินก็มี
 ชั้นละก็เป็นคือเรียกมาเกาะทางด้วยความกลัวจะเสียเลยละ
 ชาวบ้านบอกว่าแมวมองเกาะนี้เป็นลูกหลานของแมวเปอร์เซียที่มีคน
 เคยเข้ามาปล่อยบนเกาะ ก็เลยได้ลักษณะนำกับบางอย่างฝากเอาไว้
 ชุดก็ของฝาก บนเกาะบ้านบังกายี่มีของทะเลตากแห้งขายอยู่หลาย
 ชนิดเลย ทั้งกุ้งแห้ง ปลาเค็ม กะปิ น้ำพริกสาหร่าย ชื่อมาออชิม
 แล้วไม่คิดหวัง ของฝากก็ยกอย่างที่น่าสนับสนุนก็คืองานบ้านแก้ว
 ซึ่งเจ้าของบ้านแก้วทำชื่อเสียงมาให้เป็นๆ ไม่ค่อยยกว่าชื่อแล้ว
 จะพกกลับบ้านยาก พี่เราผลิตเป็นชิ้นงานเล็กๆ อย่างตุ๊กตา
 ปลาทะเลตั้งโชว์ โมบาย แล้วที่ต่างบูน่าอีกๆ ชั้นกับมหระโดน
 กันไปคนละชิ้นที่ร้านนี้ตามระเบียบ ส่วนคนเล่าคนแก่ที่มีมือ
 ก็ประดิษฐ์เรือหัวโพงจำลองวางขายหน้าบ้านอยู่แถวๆ โรงเรียน
 เกาะบังกายี่ แหม่แล้วไม่ ประกอบคิดอย่างใจเย็น งานฝีมือ
 แบบนี้แหละที่เรารอรับต้นทุนด้วยความตั้งใจ

ที่มา: เนเจอร์เอ็กซ์พลอเรอร์ ฉบับมีนาคม 2555 หน้า 41

ตัวอย่างเนื้อหายกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่น

ดาวหางนำทางด้วยแสงสว่าง แต่ผู้ซึ่งเลือกเดินตามหนทางแห่งดาว
อาจต้องเฝ้าความหวังอันยิ่งใหญ่เพียงเท่า โลกข้างหน้าจึงจะชัดเจน ลูก
ดาว และเปี่ยมไปด้วยความมุ่งหวัง

★ บ้านป่าฝอยนา
คือถิ่นบ้านเรือนภาพชุมชนชาวกุหลาบคือ
คนที่ไม่ยอมแพ้ความยากจนกับชีวิต
ทางพุทธศาสนาที่พวกเขาไม่เคย
จากพระภิกษุ รวมไปถึงจุดจบการ
กิจการชีวิตใน ๖๐ ปีที่ผ่านมาคน
ยังรำลึกถึงในใจดวงดาวดวง

ดาวหางนำทางใหม่เพื่ออยู่ร่วมกับชุมชนเป็นบ้านและชุมชน
จากบ้านอันถูกกลืน เขาวิเศษเขาปรีชอง เปรียบเป็นโลกแห่ง
อุดมการณ์และการสู้รบ ณ ที่ที่ดูเขาเพียงเดิมเริ่มย้อนหลังจากการปรับได้
หลายคนที่นี่เริ่มรู้ว่า ชีวิตอันสุขสงบอาจเริ่มได้ด้วยการดูแลดินแดนดิน
เราเริ่มให้พวกเขาพูดการทำให้ดีขึ้นตลอด สดการทำให้ชาวไทศ
มาให้ความสำคัญกับการปลูกพืชเมืองหนาว กาแฟ มีผลผลิตที่สำคัญต้อง
ไว้มากไม่ได้มีการตัดยอดต้นนี้เลย" มีลเบอริวี หรือหม่อม กำจัดยอดกล
หัวหัวค้อย ผมแยกยอดผลสุกสีม่วงใส่ปากค่อนร่วมไปกับผลหม่อมกับที่
น้องชาวหัวระ รรชของมีนจำคิดปลาดยลิน

"ฟังดูเหมือนเรื่องง่าย ใครกับลูกดี ดูแลดี และขายให้ใครก็ได้
แรก ๆ เขาก็ยังไม่กล้า" **นิศรชัย บัวเตง** หมู่บ้านจะเป็นประธานกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนของบ้านน้ำจืด บอกละวันใหม่ที่กาเพราะเรากำลังบรรลุ
กระสอบ เครื่องส่งลงไปที่และตัวข้างล่าง ผลผลิตจากเขียนแรงที่ลงไป
คอบแทนเป็นกันอันแข็งแรง ทนทาน และลูกสาวที่เขียนเมืองมา ในตัว
ข้างคองเจิมพระเป็นเรดี

จากกระแสมากเริ่มที่จัดตั้งสถานีฯ งานหลักคือรักษาป่าต้นน้ำฟื้นฟู
สภาพดินฟ้าผ่านการทำนุแบบโดยธรรมชาติ
"ตอนนั้นด้วยพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม
ราชินีมาดกับ ท่านขอให้ออกพื้นที่ต้นน้ำนั้นนี่ให้ผมดูแล งานของพวก
ยกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชน

ที่มา: อ.ส.ท. ฉบับพฤษภาคม 2555 หน้า 109

ตัวอย่างเนื้อหาเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว

ท่องเที่ยว
อุทยานแห่งชาติกุยบุรี
ชื่น...ชื่น...ชม... โขลงช้างป่า

Text: แมลงปอ | photos: กองบรรณาธิการ

สัมผัสจริง ยิ่งใหญ่กว่า เดือนนี้ พาท่านหนีความเครียด จากพิษน้ำท่วม ที่แผ่กระจายไปเกือบรอบประเทศไทย นับแต่ภาคเหนือไล่เรียงมาเรื่อยจนปลายเดือนตุลาคมนี้ น้ำจั้นวนมหาศาลสามารถสูบน้ำที่กักอยู่ปริมาตรเขต กรุงเทพฯ เมืองฟ้าอมรของไทยอยู่รอบมือ วิบูลย์กำลัง พาททางขยับขยายถ่ายเทสำลียงน้ำลงสู่ทะเลด้วยความ ร่วมมือจากภาคเอกชนและภาคทหาร-ตำรวจทุกกอง กำลัง เห็นแล้วก็ชื่นชมในความสามัคคีของเลือดไทย ทุกท่านจริง ๆ

เขกรับเชิญประจำครอบครัวนี้ ก็มีแม่ค้าหน้าหวาน ชายเสื้อผ้าขาว ๆ ที่หวานเก๋ไม่น้อยกว่าหน้าแม่ค้า จาก ตลาดนัดสวนรถไฟ คุณวิไลรัตน์ เกษมอรุณวัฒน์ หรือ น้องอ้อ คงเพื่อนคู่ซี้สิงหลอกเจ้า คุณปิยพงษ์ วันดี หรือ พี่ออกชายนายเดี มีนทานกรหนุ่มมือดีอนาคตไกล ได้ สัมผัสกับเพราะเดิมยังมีคิวที่มึนจ่ออยู่อีก 2 ทีม แต่ เนื่องจากติดต้องคอยเฝ้าระวังน้ำจะเข้าบ้าน เลยเลื่อนคิว

ของคู่นี้ มาเป็นคู่พระคู่นางของเดือนนี้แทน ที่เรียกกัน ว่าเป็นเพื่อนซี้สิงหลอกเจ้า ก็เพราะสองคนนี่เค้าสนิทกัน จริง ๆ คว้า ไม่ว่าจะหยอกล้อกันตอนไหน มักจะมีจิก ตบ กัด ตะปบ ช่วน รวมถึงแหงข้างหลังกันตลอดเวลา เรียกเสียงฮาขณะเดินทางมาตั้งแต่เริ่มออกจากกรุงเทพฯ กันมาเลยทีเดียว

เรามาถึงอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เอาตอนประมาณบ่ายสอง เจ้าน้ำที่ป่าไม่ได้จัดทีมที่จะพาเราไปดูวิถีธรรมชาติของ ธรรมชาติในป่าพร้อมอยู่แล้ว พวกเราทีมเยือนพากัน ล้างหน้าล้างตา หยิบสัมภาระเท่าที่จำเป็นติดตัว แล้วก็ สละรถส่วนตัวของเราจอดไว้ที่ทำการอุทยานฯ กระโดด ขึ้นรถกระบะขับเคลื่อนสี่ล้อพร้อมจะลุยป่าลึกกันทันที แต่ก่อนออกท่านเจ้าน้ำที่ป่าไม่ได้กรุณาให้ความรู้ เบื้องต้นในการเดินป่า เรื่องข้อห้ามต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า เวลาเดินป่าขมสั้วตามวิถีธรรมชาติควรเป็นสีเข้ม หรือ earth tone สีตุตฉาดหรือสีขาวไม่ควรใส่

สาวครอกก่อน ๆ ที่โตแล้วจะมาช่วยแม่ มัน มาดูแลน้องในระบบตัวต่อตัวทีเดียว เจ้าที่เลี้ยงนี้ แล้วว่าถึงกว่าแม่ได้เพราะมีน้องลูกด้วยหลอกเจ้า

เพราะจะเป็นจุดสนใจของสัตว์ป่าว่าเป็นสิ่งผิดปกติ กลิ่นบูหรี และกลิ่นน้ำหอม ก็จะทำให้สัตว์ป่าหลบซ่อนตัวได้ ไม่ควรทิ้ง ขยะทุกชนิดไว้ในป่า เพราะขยะบางอย่างอาจเป็นพาหะเชื้อ โรคหรือทำให้สัตว์บาดเจ็บจากการกินขยะนั้นได้ แต่ที่ผมจำได้ แม่บ่ยาคือ คุณป่าไม่ได้ให้ข้อสังเกตของข้างตัวที่ดู ๆ ให้เราต้อง ระวังเป็นพิเศษ ข้างตัวผั่งาวทวยที่คอยโดดเดี่ยวตัวเดียวในป่า

เพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว ด้วยการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด เพื่อ ป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อตัวนัก ท่องเที่ยวเอง

ว่าจะไม่มีทางลืมอีกเลยทั้งชีวิตนี้... นั่นคือ... เมื่อมองดูน้องที่ป่าไป... แล้ว... ขย... ตัว...

ที่มา: หนึกรุง ฉบับพฤศจิกายน 2554 หน้า 31-32

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววิชุดา สายสมุทร เกิดในฤดูหนาว ปี พ.ศ. 2526 ชื่นชอบการอ่านและงานเขียน เคยจับงานนิตยสารแฟชั่นมาก่อน จากนั้นเบนเข็มมาเป็นนักเขียนนิตยสารท่องเที่ยว ปัจจุบันยังสนุกกับการเดินทาง เพื่อตามหาประสบการณ์แปลกใหม่และแสวงหาความรื่นรมย์ในชีวิต